

Stratégia rozvoja cestovného ruchu v regióne Národného parku Slovenský raj

Košice, jún 2009

Názov :

„Stratégia rozvoja cestovného ruchu v regióne Národného parku Slovenský raj“

Vydal :

Košický samosprávny kraj

Kontaktná osoba :

Ing. Natália Bránska, Referát cestovného ruchu, Košický samosprávny kraj

Autori :

Ing. Miroslav Boldiš

Ing. Darina Paveleková

Ing. Peter Malatinský

Ing. Adriana Soltészová

Regionálna rozvojová agentúra Rožňava

Spišská regionálna rozvojová agentúra

Obsah

1.	ÚVOD	3
1.1	Zámer a význam vypracovanej stratégie cestovného ruchu v regióne	4
1.2	Spracovateľ stratégie a spolupracujúce inštitúcie	4
1.3	Metodika spracovania	8
2.	CHARAKTERISTIKA CIEĽOVÉHO ÚZEMIA	10
2.1	Vymedzenie hraníc cieľového územia regiónu	10
2.2	Odôvodnenie výberu cieľového územia	11
2.3	Popis cieľového územia	12
2.3.1	Prírodné danosti územia	12
2.3.2	História osídľovania územia	12
2.3.3	Demografia a vzdelávacia infraštruktúra	13
2.3.4	Ekonomický a priemyselný potenciál územia	16
2.3.5	Poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo	20
2.3.6	Dopravná infraštruktúra	21
2.3.7	Technická infraštruktúra	25
2.4	Vzťahy cieľového územia na strediská CR Slovenského raja	28
3.	ANALYTICKÁ ČASŤ	30
3.1	Situačná analýza územia Národného parku Slovenský raj	30
3.1.1	Ochrana životného prostredia	30
3.1.2	Ponuka cestovného ruchu	32
3.2	SWOT analýza	73
3.3	Analýza problémov	81
3.4	Súhrn analytickej časti	84
4.	STRATEGICKÁ ČASŤ	86
4.1	Vízia rozvoja cestovného ruchu Národného parku Slovenský raj	86
4.2	Stanovenie strategických cieľov a opatrení pre rozvoj CR NP Slovenský raj	87
4.3	Rozpracovanie priorít do aktivít	90
4.4	Tvorba projektového zásobníka	105
4.5	Súhrn strategickej časti	114
5.	NÁVRH MECHANIZMU IMPLEMENTÁCIE	117
6.	ZÁVER	119
7.	POUŽITÁ LITERATÚRA	120
8.	PRÍLOHY	121
9.	ZOZNAM SKRATIEK	122

1. ÚVOD

Základnou úlohou Košického samosprávneho kraja je zabezpečenie všestranného rozvoja samosprávneho kraja, potrieb jeho obyvateľov a rozvoja cestovného ruchu. Košický samosprávny kraj považuje cestovný ruch za jedno z najperspektívnejších odvetví ekonomiky kraja. K naplneniu tejto úlohy smeruje aj vypracovaná a predložená Stratégia rozvoja. Táto stratégia je základným dokumentom, ktorého najdôležitejšie priority rozvoja sa premietnu do programových dokumentov vypracovávaných na regionálnej i národnej úrovni pre čerpanie finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov EÚ.

Stratégia rozvoja cestovného ruchu v regióne Národného parku Slovenský raj je vypracovaná v súlade s novou stratégiou rozvoja cestovného ruchu Slovenskej republiky do roku 2013, kde dotknuté územie je v rámci regionalizácie pomenované ako región Spišský a Gemerský.

Územie regiónu NP Slovenský raj má členitý lesnatý reliéf, ktorý ukrýva v sebe neopakovateľné čaro prírody vo forme roklín, tiesňav, kaňonov, jaskýň, nádherných vyhlídkových miest s pozoruhodnou flórou a faunou. Pre tieto hodnoty je územie Slovenského raja prítiažlivou pre návštevníkov celého sveta. V riešenom území regiónu sú tieto hodnoty chránené Zákom o ochrane prírody a krajiny a preto rozvoj cestovného ruchu musí ísť v súlade s pravidlami a nariadeniami ochrany životného prostredia.

Cestovný ruch je otvorený a dynamicky sa vyvíjajúci systém, ktorý cez rôznorodosť potrieb účastníka cestovného ruchu núti objekty cestovného ruchu vytvárať ponuky. Charakter a rozsah ponúk je podmienený charakterom primárnej ponuky a od nej odvodenej sekundárnej ponuky cestovného ruchu. Primárna ponuka tvorí prírodný a kultúrno-historický potenciál cieľového miesta, ktorý v regióne NP Slovenský raj je veľmi bohatý a je potrebné rozširovať a modernizovať sekundárnu ponuku. Sekundárna ponuka zahŕňa všetky druhy zariadení a ich služby, ktoré musia byť k dispozícii pre použitie v cestovnom ruchu.

Stratégia rozvoja cestovného ruchu NP Slovenský raj je v súlade s podmienkami Štátnej ochrany prírody - Správy Národného parku Slovenský raj a v území ochrany prírody a krajiny dodržiava Program starostlivosti o návštevníkov Slovenského raja.

Dôležitou súčasťou Stratégie rozvoja NP Slovenský raj je aj monitorovanie a návrh na finančné zabezpečenie jednotlivých aktivít.

Stratégia rozvoja regiónu Národného parku Slovenský raj a strategický proces monitorovania stratégie bude po schválení Zastupiteľstvom KSK pokračovať vypracovaním konkrétnych úloh na riešenie jednotlivých opatrení a následne samotnou implementáciou akčných plánov, ktoré poskytnú obraz o konkrétnych projektoch a ich prínosoch pre realizáciu stratégie.

1.1 Zámer a význam vypracovanej stratégie cestovného ruchu v regióne

Stratégiou rozvoja cestovného ruchu v regióne Národného parku Slovenský raj vychádzame z odporúčaní Stratégie rozvoja cestovného ruchu Slovenskej republiky do roku 2013, vypracovať a prijať ucelené koncepcie rozvoja cestovného ruchu na úrovni samosprávnych krajov a regiónov a začať so systematickou prípravou koncepčných a rozvojových dokumentov zameraných na rozvoj cestovného ruchu v obciach, cieľových miestach a regiónoch.

Stratégia rozvoja cestovného ruchu v regióne Národného parku Slovenský raj je spracovaná na základe zadávacích podmienok Referátu cestovného ruchu Košického samosprávneho kraja. Zámerom Stratégie rozvoja cestovného ruchu v regióne Národného parku Slovenský raj je:

- realizovať celkovú analýzu so svojimi stránkami, príležitosťami a ohrozením a problémovú analýzu, kde sa zameriame na potenciál centier cestovného ruchu a aktivity návštevníkov,
- nastaviť víziu a stratégiu podľa priorít, špecifických cieľov a jednotlivých opatrení v strategickej línii rozvoja cieľového regiónu NP Slovenský raj
- vytvoriť integrovaný manuál pre rozvojové projekty v oblasti cestovného ruchu s ohľadom na možnosti financovania zo štrukturálnych fondov EÚ v programovom období 2007 – 2013,
- identifikovať a vytvoriť stály dialóg s nositeľmi miestnych strategických rozvojových projektov v oblasti rozvoja CR a vytvoriť akčný plán – projektový zásobník aktivít jednotlivých subjektov v rozvojovom regióne NP Slovenský raj
- vytvoriť platformu na odstránenie rozdrobenosti iniciatív pôsobiacich v priebehu realizácie rozvoja CR a partnerskou spoluprácou realizovať marketing regiónu NP Slovenský raj,
- prepojiť priority rozvoja KSK s prioritami rozvojového regiónu NP Slovenský raj v oblasti cestovného ruchu a spoločným plánovaním a monitorovaním hľadať východiskové riešenia.

Vypracovaná Stratégia rozvoja cestovného ruchu v regióne NP Slovenský raj vytvorí strategický plán rozvoja cestovného ruchu, na základe ktorého bude tento rozvoj koordinovaný. Na základe vízie a stratégie si definujeme strategické ciele rozvoja regiónu:

- všestranná podpora cestovného ruchu v regióne
- zlepšenie stavu infraštruktúry obciach
- rozvoj malého a stredného podnikania s orientáciou na vnútro regionálne zdroje s citlivým prístupom k ochrane životného prostredia.

Zmyslom definovania dlhodobých cieľov je zúžiť široký záber rozvoja územia regiónu a zamerať sa rozvojovými aktivitami na kľúčové faktory budúceho rozvoja.

1.2 Spracovateľ stratégie a spolupracujúce inštitúcie

Spracovanie Stratégie rozvoja cestovného ruchu v regióne NP Slovenský raj iniciuje Úrad Košického samosprávneho kraja, Referát cestovného ruchu. Po verejnom obstarávaní a vzájomnej dohode s referátom cestovného ruchu do prác na Stratégii je zapojená Regionálna rozvojová agentúra Rožňava a Spišská regionálna rozvojová agentúra v Spišskej Novej Vsi.

Práce na Stratégii boli realizované s kľúčovými partnermi z cieľového územia regiónu Národný park Slovenský raj. Na prácach sa zúčastnili uvedené organizácie :

1.	Regionálna rozvojová agentúra Rožňava	riaditeľ: Ing. Miroslav Boldiš Adresa : Zakarpatská č. 19, 048 01 Rožňava Tel.: 048/7331384 e-mail: regag@stonline.sk www.regag.sk
2.	Spišská regionálna rozvojová agentúra	riaditeľ: Ing. Darina Paveleková Adresa: Štefánikovo nám. č.5, 052 01 Spišská Nová Ves Tel.: 053/4411429 e-mail: srra@srra.sk www.srra.sk
3.	ŠOP SR - Správa Národného parku Slovenský raj	riaditeľ : Ing Bedřich Hájek Adresa : Letecká č.3, 052 01 Spišská Nová Ves Tel. č.: 053/4422010, 0917 631 200 E-mail: bedrich.hajek@sopsr.sk www.sopsr.sk , www.slovenskyraj.sk
4.	Mikroregión Slovenský raj	Predseda : Ing. Štefan Labuda Adresa: Hlavná ul. č.171, 05315 Hrabušice Tel. č.: 053/ 4299 854 E-mail: mikroregion@slovensky-raj.sk www.mikroregion.slovensky-raj.sk
5.	Združenie na rozvoj turizmu v mikroregióne Dobšiná	Predseda : Stanislav Holienčík Adresa: Mestský úrad Dobšiná, SNP 554,049 25 Tel. č.: 0905 418 478 E-mail: prednosta@dobsina.sk , RozvojRegion@dobsina.sk , www.dobsina.sk
6.	Obec Betlanovce	Starosta: Beata Kopčáková Adresa: Obec Betlanovce č. 23, 053 15 p. Hrabušice Tel. č., fax: 053/449 02 15 E-mail: obecbetlanovce@stonline.sk www.betlanovce.sk
7.	Mesto Dobšiná	Primátor: Karol Horník Adresa: Mestský úrad Dobšiná, SNP 554,049 25 Tel. č.: 058/7941319, 20 E-mail: dobsina@dobsina.sk , RozvojRegion@dobsina.sk www.dobsina.sk

8.	Obec Dedinky	Starosta: Milan Ogurčák Adresa: Dedinky č. 79, 049 73 Dedinky Tel. č.: 058/7883250, 1 E-mail: ocu.dedinky@gmail.com www.dedinky.eu
9.	Obec Hnilec	Starosta: Richard Kuchta Adresa: OÚ Hnilec 77, 053 75 Hnilec Tel. č., fax: 052/449 32 91, 0903 468 841 E-mail: hnilec@t-zones.sk www.
10.	Obec Hnilčik	Starosta: Vladimír Fabian Adresa: Obecný úrad č. 38, 053 32 Tel. č., fax: 053/449 41 03 E-mail: hnilcik@stonline.sk www.hnilcik.ocu.sk
11.	Obec Hrabušice	Starosta: Ing. Štefan Labuda Adresa: Hlavná 171/46, 053 15 Hrabušice Tel. č., fax: 053/4490206, 0905 740 523 E-mail: hrabusice@stonline.sk www.hrabusice.sk
12.	Obec Hranovnica	Starosta: Ing. Martin Benko Adresa: Sládkovičova 398, 059 16 Hranovnica Tel. č.: 052/7883277, 0907 993 800, 0905 841 154 052/7883306 - Gajanová Viera E-mail: obechronovnica@lj.sk www.hranovnica.sk
13.	Obec Stratená	Starosta: Mgr. Erika Oravcová Adresa: Stratená 46, 049 71 Dobšinská ľadová jaskyňa Tel. č., fax: 058/7981114 E-mail: erikaoravcova@zoznam.sk www.stratena.sk
14.	Obec Telgárt	Starosta: Mgr. M. Knižková Adresa: č. 70, 976 73 Telgárt Tel. č.: 048/6194600, 602, 0918 454 935 Fax: 048/6194601 E-mail: obutelgart@stonline.sk www.telgart.eu.sk
15.	Obec Mlynky	Starosta: Mariana Horká Adresa: Mlynky č. 324, 053 76 Tel. č.: 053/4493209, 0903 634 722 E-mail: mlynky@stonline.sk www.
16.	Obec Smižany	Starosta: Ing. Michal Kotrady Adresa: Obec Smižany, Nám. M. Pajdušáka 50/1341

		053 11 Smižany Tel. č.: 053/44 31 483 - sekretariát L. Chromá, 053/44 31 224 - starosta Fax: 053/44 311 32 E-mail: smizanyocu@rup.sk www.smižany.sk
17.	Obec Letanovce	Starosta: Ing. Peter Kacvinský Adresa: OÚ, Slovenského raja 55, 053 13 Letanovce Tel. č., fax: 053/4299517, 0907 922 064 E-mail: obecletanovce@neunet.sk www.letanovce.eu
18.	Mesto Spišská Nová Ves	Primátor: PhDr. Ján Volný, PhD. Ing. Zuzana Záborská, vedúca útvaru rozvoja mesta Adresa: Štefánikovo námestie 1, 052 01 SNV Tel. č.: 053/4176 610, 4176 611 – primátor 053/4152 316, 4152 340 – mestský úrad Fax: 053/446 36 54 E-mail: z_zaborska@mestosnv.sk , www.spiskanovaves.sk
19.	Obec Spišské Bystré	Starosta: Ing. Martin Lavko Adresa: OÚ, Michalská 394, 059 18 Spišské Bystré Tel. č.: 052/779 21 01, 052/789 28 61 Fax: 052/788 46 92 E-mail: sp.bystre@stonline.sk www.spisskebystre.sk
20.	Obec Spišské Tomášovce	Starosta: Zuzana Nebusová Adresa: Kostolná 20/12, Spišské Tomášovce Tel. č.: 053/42 99 728 Fax: 053/42 99 729 E-mail: obecsptomasovce@mail.t-com.sk www.sptomasovce.szm.sk
21.	Obec Spišský Štiavnik	Starosta: Mária Kleinová Adresa: OÚ Spišsky Štiavnik, Hornádska 241 059 14 Spišsky Štiavnik Tel. č.: 052/7885601, 602, 603 Fax: 052/7885602 E-mail: obec@spisskystiavnik.sk www.spisskystiavnik.sk
22.	Obec Vernár	Starosta: Vladimír Macurák Adresa: Vernár 171, 059 17 Tel. č., fax: 052/7797129 E-mail: urad@vernar.sk www.vernar.sk

23.	Obec Vydrník	Starosta: Peter Slobodník Adresa: OÚ Vydrník, 059 14 Vydrník Tel. č.: 052/78 87 151 Fax: 052/78 87 153 E-mail: obec@zsvydrnik.edu.sk http://www.spis.eu.sk/vydrnik/
24.	Obec Arnutovce	Starosta: Jaroslav Gazdum Adresa: Obecný úrad Arnutovce č. 64, 053 13 Letanovce Tel. č.: 053/44911 24 E-mail: arnutovce@neunet.sk
25.	Úrad Košického samosprávneho kraja	Ing. Natália Bránska e-mail: natalia.branska@vucke.sk , Alena Didyková e-mail: alena.didykova@vucke.sk , Úrad KSK, Referát cestovného ruchu, koordinácia tel.: 055 / 7268 340

1.3 Metodika spracovania

Stratégia rozvoja cestovného ruchu v regióne Národného parku Slovenský raj je vypracovaná v zmysle odporúčaní Stratégie rozvoja cestovného ruchu Slovenskej republiky do roku 2013. Základným znakom cestovného ruchu a najmä jeho produktov je ich regionálny charakter. Región NP Slovenský raj má výborné predpoklady, vďaka potenciálu národného parku, na letnú a zimnú turistiku. Okolie NP vzhľadom na existenciu významných historických, kultúrnych a technických pamiatok na vidiecky cestovný ruch i agroturistiku s možnosťou kombinácie turistiky s mestským a kultúrno-historickým cestovným ruchom.

Priemysel cestovného ruchu je schopný vytvárať pracovné miesta na relatívne odlúčených miestach vidieka ako sú malé obce, významne prispievajúc tak k ich udržateľnej schopnosti, najmä mladej populácie. Ekonomický význam cestovného ruchu pre región NP Slovenský raj je veľmi dôležitý.

- vykonať analýzu, určiť a ohodnotiť potenciál vybraných centier cestovného ruchu,
- vytvoriť integrovaný manuál pre rozvojové projekty v oblasti cestovného ruchu s ohľadom na možnosti financovania zo štrukturálnych fondov Európskej Únie v programovacom období 2007 – 2013,
- identifikovať a vytvoriť stály dialóg s nositeľmi miestnych strategických rozvojových projektov,
- vytvoriť platformu na odstránenie rozdrobenosti iniciatív pôsobiach v priebehu realizácie rozvoja cestovného ruchu v regióne,
- spoločným plánovaním prepojiť priority rozvoja regiónu NP Slovenský raj s prioritami Košického samosprávneho kraja a prioritami lokálnych plánov rozvoja v oblasti cestovného ruchu.

Stratégia rozvoja cestovného ruchu v regióne NP Slovenský raj analytickú časť zhodnotí SWOT analýzou a problémovou analýzou, strategickú časť vytvorením strategickej línie riešenia rozvojového územia. V problémovej analýze je poukázané na problémy, riešenie ktorých má rozhodujúci vplyv na ďalší úspešný rozvoj regiónu NP Slovenský raj. Z týchto

problémových oblastí boli formulované štyri priority so špecifickými cieľmi, ktoré naplňajú opatrenia v jednotlivých aktivitách. Na riešenie jednotlivých opatrení boli zostavené projekty do zásobníka projektov. Tento súbor doporučených projektov, by mal realizáciou viesť k zlepšeniu situácie v cestovnom ruchu v cieľovom území. Časť implementácie nastavením merateľných indikátorov a monitorovaním realizácie jednotlivých aktivít podľa schválených merateľných indikátorov.

Metodika spracovania stratégie obsahuje tieto časti :

a) Analytická časť

poskytuje základnú databázu informácií a údajov potrebných pre analýzu stavu situácie v riešenom regióne. Analýzu postavíme do štyroch oblastí vypracovaním SWOT analýzy cieľového územia – silné stránky, slabé stránky, príležitosti pre rozvoj a možných ohrození, ktorých sa musíme vyvarovať. Potom riešime problémovú analýzu a disparity , ktoré nám postavia oblasti možných riešení problémov

b) Strategická časť

Na základe analýzy rozvojového územia a problémovej analýzy, definujeme víziu a strategickú líniu rozvoja cestovného ruchu v regióne NP Slovenský raj. Zadefinovaná strategická línia umožňuje určiť strategické oblasti rozvoja a stanoviť strategický cieľ , strategické priority, špecifické ciele a opatrenia.

c) Implementačná časť

Obsahuje návrh aktivít na plnenie opatrení prostredníctvom ktorých sa bude naplňať zadefinovaný strategický cieľ. Súčasťou tejto časti je projektový plán rozvoja CR, ktorý obsahuje súbor projektových zámerov a návrhov, cez ktoré sa bude naplňať spracovaná stratégia rozvoja CR.

Prehľad východiskových strategických dokumentov

Dokumenty nadregionálneho významu:

1. Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky na roky 2006 – 2010
2. Štátna politika cestovného ruchu v Slovenskej republike
3. Nová stratégia cestovného ruchu SR do roku 2013
4. Kategorizácia ubytovacích zariadení
5. Regionalizácia cestovného ruchu v Slovenskej republike

Dokumenty regionálneho významu (ostatné v použitej literatúre Kapitola 7):

1. Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja KSK.
2. Koncepcia rozvoja cestovného ruchu KSK na roky 2005 – 2009.
3. Program rozvoja investičného prostredia KSK.
4. Analýza regionálneho trhu práce v KSK.
5. Program starostlivosti o návštevníkov Slovenského raja.
6. Situačná analýza súčasného stavu v oblasti CR v KSK.
7. Programy hospodárskeho a sociálneho rozvoja miest a obcí okresov Spišská Nová Ves, Rožňava a obce Telgárt.
8. Stratégia Gotickej cesty
9. Marketingová štúdia Železnej cesty.
10. Stratégia rozvoja vidieka v subregióne Národného parku Slovenský raj.
11. Marketingová koncepcia rozvoja cestovného ruchu v mikroregióne Dobšiná.
12. Ochrana biotopov v Národnom parku Slovenský raj.

2. CHARAKTERISTIKA CIEĽOVÉHO ÚZEMIA

Cieľové územie Národného parku Slovenský raj charakterizuje rozvinutý turizmus v hraniciach NP a v ochrannom pásme Národného parku. Členitý reliéf Národného parku, flóra a fauna ponúka pre návštevníkov množstvo značených peších trás, cyklotrás, náučné chodníky, stanovanie, táborenie, bivačovanie, jazdy na koni, návštevu jaskýň, výhľadové miesta, atď. Pre zachovanie prírodného prostredia platí Program starostlivosti o návštevníkov Slovenského raja, ktorý zohľadňuje kritéria a indikátory Certifikačného systému chránených území a stanovuje dostatok aktivít pre súčasných návštevníkov. Pri tvorbe nových produktov cestovného ruchu sa snaží aj Správa NP ísť do Ochranného pásma a do územia mimo Národný park Slovenský raj.

2.1 Vymedzenie hraníc cieľového územia regiónu

Územie Národného parku Slovenský raj sa nachádza vo východnej časti Slovenska, v prevažnej väčšine v severozápadnej časti Košického kraja, a celkovo je tvorené katastrami 18 obcí, z troch krajov, ktoré sú začlenené do štyroch okresov:

- Košícký samosprávny kraj - okresy Spišská Nová Ves, 10 obcí a Rožňava, 3 obce
- Prešovský samosprávny kraj – okres Poprad, 4 obce
- Banskobystrický samosprávny kraj – okres Brezno, 1 obec

Celé územie katastrov obcí má rozlohu 560,63 km² a počet tam žijúcich obyvateľov je 69 558 (podľa ŠÚ k 31.12.2007). Územie samotného Národného parku má rozlohu 197,63 km² a ochranné pásmo k tomu 130,11 km².

Z 18 obcí územia sú 2 so štatútom mesta (okresné mesto Spišská Nová Ves a mesto Dobšiná). Dominantným centrom je v tomto území mesto Spišská Nová Ves s postavením centra nadregionálneho významu. Z krajino-štruktúrneho hľadiska tvorí územie vidiecku (rurálnu) krajinu. V predmetnom území sa uskutočňujú najmä tieto aktivity:

- poľnohospodárska a lesná výroba, bývanie pre značnú časť obyvateľstva, cestovný ruch a rekreácia, ekologická stabilita územia, chránené prírodné plochy, funkcie a činnosti, vyplývajúce z funkcie a potrieb obcí,

- okrem uvedených aktivít je súčasťou predmetnej vidieckej krajiny aj sieť tranzitných (nadregionálnych) trás dopravnej a technickej infraštruktúry.

Obr. č. 1: Geografická lokalizácia územia NP SR

Tab. č. 1: Základná charakteristika osídlenia dotknutých obcí

Obec	Kraj okres	Počet obyvateľov	Rozloha katastra km ²	Hustota osídlenia, obyv/km ²	Rozloha NP km ²	Rozloha OP km ²	Poloha obce
Arnutovce	KSK, SN	627	2,23	259	-	-	OK
Betlanovce	KSK, SN	660	10,13	63	5,0122	•	NP,OP,OK
Hnilčík	KSK, SN	546	23,00	22	-	•	OP,OK
Hnilec	KSK, SN	496	27,08	18	-	•	OP,OK
Hrabušice	KSK, SN	2261	40,88	55	30,6924	•	NP,OP,OK
Letanovce	KSK, SN	2110	21,38	97	11,4871	•	NP,OP,OK
Mlynky	KSK, SN	585	25,00	24	1,0988	•	NP,OP,OK
Smižany	KSK, SN	8448	45,70	182	30,3326	•	NP,OP,OK
Spišská Nová Ves	KSK, SN	38357	66,70	585	-	•	OP,OK
Spišské Tomášovce	KSK, SN	1615	12,29	129	6,8155	•	NP,OP,OK
Dedinky	KSK, RV	305	3,64	85	3,4486	0,1943	NP,OP
Dobšiná	KSK, RV	5112	82,72	62	19,1419	-	NP, OK
Stratená	KSK, RV	142	35,36	4	35,360	-	NP
Hranovnica	PSK, PP	2641	32,66	80	7,8666	•	NP,OP,OK
Spišský Štiavnik	PSK, PP	2229	18,36	116	2,4624	•	NP,OP,OK
Spišské Bystré	PSK,PP		38,00		-	•	OP,OK
Vernár	PSK, PP	633	52,90	13	45,6225	-	NP, OK
Vydrník	PSK, PP	1003	4,60	207	-	-	OK
Telgárt	BBSK, BR	1544	56,00	28	5,2937	-	NP, OK
Spolu	-	69 314	598,63	127	197,63	130,11	

Legenda: KSK – Košický samosprávny kraj
 PSK – Prešovský samosprávny kraj
 BBSK – Banskobystrický samosprávny kraj
 SN – Spišská Nová Ves, RV – Rožňava, PP – Poprad, BR – Brezno
 NP – Národný park Slovenský raj
 OP – Ochranné pásmo Národného parku Slovenský raj
 OK – ostatné územie katastra mimo Národného parku

2.2 Odôvodnenie výberu cieľového územia

Cieľové územie regiónu Slovenský raj bol stanovený dohodou s Referátom cestovného ruchu na 18 obciach v hraniciach NP a priľahlých k riešenému regiónu. Pre ucelenosť NP a ochranného pásma patrí aj Spišské Bystré, ktoré však nebolo postavené do analýzy pre nedodanie potrebných analýz. Niektoré navrhnuté opatrenia a úlohy presahujú kompetencie samosprávneho kraja, preto zodpovednosť za ich splnenie spočíva okrem Úradu Košického samosprávneho kraja aj na ďalších subjektoch, ktoré sú navrhnuté v rámci jednotlivých opatrení. Títo sociálno-ekonomickí partneri budú v rámci partnerstva prizývaní k aktívnej spolupráci.

2.3 Popis cieľového územia

2.3.1 Prírodné danosti územia

Dominantou územia je Národný park Slovenský raj. Je krasovým územím planinového typu, budovaného vápencami a dolomitmi. Krasový reliéf územia tvoria planiny (Glac, Geravy, Pelc a iné) s početnými jaskyňami. Riečnokrasový reliéf predstavujú mohutné vápencové chrbty a hrebene (Ondrejisko, Lipovec, Havrania skala, Čertova sihoť a ďalšie). Riečny reliéf tvoria početné doliny s bohatými vodnými tokmi. Významným prírodným prvkom územia sú úzke, hlboké, exponované doliny – tiesňavy (rokliny), ktorých vodné toky prekonávajú prudké zrázy početnými vodopádmi. V ôsmich sprístupnených roklinách je cca. 30 významnejších vodopádov, ktoré sú aj turisticky prístupné po trase značených chodníkov.

Zvláštne prírodné hodnoty územia Národného parku Slovenský raj sú začlenené do Štátneho zoznamu osobitne chránených častí prírody SR – 1 chránený areál, 11 národných prírodných rezervácií, 9 prírodných rezervácií, 2 národné prírodné pamiatky a 2 prírodné pamiatky.

V území je viac ako 210 jaskýň rôznej veľkosti a významu. Verejnosti je prístupná len jedna – Dobšinská ľadová jaskyňa, ktorá je však zaradená do zoznamu Svetového prírodného a kultúrneho dedičstva UNESCO.

2.3.2 História osídľovania územia

História osídľovania záujmového územia začína v dávnej minulosti, minimálne v období poslednej medzľadovej doby. Archeológovia zhromaždili viacero dôkazov, že v oblasti stredného Spiša sídlili už ľudia neandertálskeho typu. V 12. storočí sa na Spiši sformoval špecifický samosprávny celok obcí, ktorý sa nazýval Stolica X spišských kopijníkov alebo tiež Malá stolica. Najstaršími spišskými kopijníkmi boli gemerskí Slováci, ktorých panovník pozval na ochranu severnej hranice Uhorska. Názov dostali podľa povinnosti postaviť v prípade vojny alebo vzbury jedného kopijníka z každej štvrtej usadlosti. V 15. storočí do nej patrilo takmer tridsať obcí. Dlhý čas sídlila v Betlanovciach. Stolica ako samosprávny celok zanikla v roku 1803.

Po tatárskom vpáde v 13. storočí rozhodol kráľ Belo IV. posilniť pohraničné oblasti Uhorska novými kolonistami. Kolonisti, ktorí pochádzali prevažne zo Saska, priniesli do krajiny pod Tatrami výrazné zmeny. Novousadlíci sa pustili do premeny poľnohospodárskych obcí na remeselnícko-obchodné mestá. V roku 1317 vytvorilo 30 väčších sídel prvé Spoločenstvo spišských Sasov, ktoré sa po postupnom zredukovani počtu členských obcí pretransformovalo na Provinciu šesťnástich spišských miest.

V roku 1412 sa spišské mestá stali súčasťou veľkej obchodnej transakcie medzi dvoma európskymi panovníkmi. Kráľ Žigmund Luxemburský sa dostal do finančných ťažkostí. Rozhodol sa ich riešiť zálohou šesťnástich bohatých spišských miest poľskému kráľovi Vladislavovi II. z rodu Jagellovcov, ktorý mu za ne dal 37 000 kôp strieborných pražských grošov. V roku 1769 ich Mária Terézia anektovala. Navrátené spišské mestá prešli pod správu uhorských úradov, zo začiatku si však zachovali pomerne vysoký stupeň samosprávy v rámci Provincie šesťnástich spišských miest. Po jej zániku v roku 1876 boli začlenené do Spišskej župy.

Buržoázna revolúcia v roku 1848 je na Slovensku, a teda aj v tejto oblasti, spojená s nástupom rozvoja priemyselnej výroby. V 60-tych rokoch 19. stor. sa najväčší počet robotníkov sústreďoval najmä v starších baníckych a hutníckych podnikoch na Spiši. Mimoriadny pozitívny vplyv na rozvoj Spiša malo napojenie regiónu na Košicko-bohumínsku železniciu v decembri 1871. Obce a mestá ležiace pozdĺž trate Košicko-bohumínskej železnice

dostali nový stimul svojho rozvoja. Prvá polovica 20. stor. a jej dve svetové vojny priniesli úpadok. V období po druhej svetovej vojne nastal rozvoj smerom k využívaniu územia viac pre telovýchovu a šport, dnes je to celoročný cestovný ruch v rámci trvaloudržateľného rozvoja.

2.3.3 Demografia a vzdelávacia infraštruktúra

Základná charakteristika

Na území subregiónu NP Slovenský raj bolo k 31.12.2006 evidovaných 69 314 obyvateľov, čo predstavuje 9 % obyvateľstva Košického kraja. Najľudnatejšie sú severné časti územia – Hornádska kotlina. V obciach v tejto časti žije 57 722 obyvateľov čo je 83,3% z ich celkového počtu.

Z celkového pohľadu demografický vývoj v území stagnuje. Výraznejší nárast počtu obyvateľov je zaznamenaný v obciach so silnejším zastúpením rómskeho etnika. Z geografického hľadiska je nárast populácie v obciach severnej časti územia.

Mierne zvyšovanie počtu obyvateľstva je dané prirodzeným prírastkom (269 obyvateľov v r. 2006), ale migrácia, odliv obyvateľstva z centier miest do satelitných obcí, napr. mesta Spišská Nová Ves, má za následok nárast celkového úbytku obyvateľstva v území (-29 obyvateľov v r. 2006).

Presné údaje o počte obyvateľov a ich demografické charakteristiky obsahuje Príloha č.1.

Počet obyvateľov subregiónu.

Veková štruktúra obyvateľstva

Z celkového počtu obyvateľov územia NP SR je vidieť nižšie zastúpenie skupiny obyvateľov v produktívnom veku (15 - 64), kde regionálny priemer dosahuje hodnotu 63,74% (tab. č. 2.2.3.1). Výrazný nepomer je u obyvateľov v predproduktívnom veku v obci Stratená s hodnotou 7,75%, ktoré netvorí ani 50%-né zastúpenie v porovnaní s regiónom. Naopak výrazne vysoký podiel obyvateľov v predproduktívnom veku je v obciach s významným zastúpením rómskeho obyvateľstva (Hrabušice – 23,9%, Letanovce – 30,7%, Smižany – 23,3%, Spišská Nová Ves – 15,95%, Dobšiná – 24,6%, Hranovnica – 25,0% a Spišský Štiavnik – 29,9%).

V roku 2006 bol najväčší prirodzený prírastok obyvateľstva zaznamenaný v Spišskom Štiavniku, v Stratenej, v Letanovciach, vo Vydrníku, v Arnutovciach, v Spišských Tomášovciach a v Telgárte. Rozdiel medzi nimi je však v príčine. Pokiaľ Stratená a čiastočne aj Telgárt zvýšili počet obyvateľstva hlavne prisťahovaním, ale čiastočne aj prirodzeným spôsobom, v ostatných uvedených obciach išlo hlavne o prirodzený spôsob. Ide o prirodzený prírastok, založený na pomerne vysokom zastúpení rómskej populácie. Migračné trendy sú vo väčšine obcí negatívne. **Výnimku tvoria: Hnilčík, Spišský Štiavnik, Stratená, Arnutovce, Vernár a Mlynky, kde boli zaznamenané pozitívne zmeny z pohľadu nárastu obyvateľstva sťahovaním najmä z dôvodu rozvoja turistiky a rekreácie.**

Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva

Tabuľka č. 2 Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva

Obec	ZV	UbM	SObM	USU	USO	USV	VV	VŠ	bez udania	bez vzdel.
Arnutovce	51,7	25,4	0,6	2,8	9,5	1,2	0,3	0,3	2,5	4,9
Betlanovce	48,6	29,2	0,7	3,5	11,0	2,8	0,2	1,9	0,2	1,9
Hnilčík	32,8	25,4	14,8	2,5	13,1	4,7	-	4,2	2,0	0,5
Hnilec	40,5	21,1	15,6	3,1	11,5	4,6	0,2	1,7	1,0	0,7

Hrabušice	41,7	19,0	9,8	4,0	14,6	4,2	0,4	3,5	1,1	1,7
Letanovce	41,8	16,7	9,2	4,2	16,4	4,0	0,4	3,0	3,2	1,0
Mlynky	29,9	20,6	10,4	5,8	21,2	6,0	0,6	3,1	2,3	0,2
Smižany	32,0	20,8	7,3	4,3	20,2	5,2	0,6	7,5	1,4	0,6
Spišská Nová Ves	19,0	19,9	7,7	4,3	26,0	7,1	0,7	11,7	3,5	0,1
Spišské Tomášovce	46,2	17,2	12,3	3,0	12,5	2,6	0,4	2,0	2,5	1,3
Dedinky	31,0	29,3	1,1	8,0	19,2	5,9	0,4	4,2	1,1	-
Dobšiná	34,6	20,4	7,6	6,6	16,9	6,5	0,4	5,2	0,9	0,8
Stratená	30,9	20,4	6,6	7,9	19,1	6,6	-	7,2	1,3	-
Hranovnica	49,7	18,3	2,4	3,9	15,4	2,9	0,4	4,9	2,3	0,0
Spišský Štiavnik	35,5	19,3	6,9	6,3	13,6	3,2	0,3	5,4	9,2	0,3
Vernár	42,9	33,2	0,7	6,0	11,9	2,8	0,2	2,3	0,2	0,0
Vydrník	59,3	16,4	3,1	3,1	11,4	1,7	-	2,9	0,9	1,4
Telgárt	54,0	19,2	0,7	4,2	11,4	2,4	0,4	3,2	0,7	3,9
Subregión	40,12	21,77	6,53	4,64	15,27	4,13	0,33	4,12	2,02	1,07
Slovensko	25,6	26,1	2,1	3,7	25,9	5,7	0,7	9,9	-	0,4

Legenda: ZV – základné vzdelanie, UbM – učňovské bez maturity, SObM – stredné odborné bez maturity, USU – úplné stredné učňovské s maturitou, USO – úplné stredné odborné s maturitou, USV – úplné stredné všeobecné, VV – vyššie vzdelanie, VŠ – vysokoškolské vzdelanie

Najviac obyvateľov obcí územia NP SR má stredoškolské vzdelanie (52,3%, všetky formy SŠ); základné vzdelanie má 40,1% a vysokoškolské vzdelanie má len 4,1% obyvateľstva. Podľa údajov v tabuľke je evidentný rozdiel v oblasti stupňa vzdelania medzi jednotlivými obcami. Z tabuľky je možné vysloviť tieto závery:

- z celkového počtu obyvateľov je podiel obyvateľov so základným vzdelaním najvyšší v obciach: Vydrník, Telgárt, Arnutovce, Hranovnica, Betlanovce a Spišské Tomášovce,
- z celkového počtu obyvateľov je podiel najviac stredoškolsky vzdelaných obyvateľov s maturitou v obciach: Spišská Nová Ves, Dedinky, Mlynky, Stratená, Smižany, Dobšiná a Letanovce.
- z celkového počtu obyvateľov je podiel najviac vysokoškolsky vzdelaných obyvateľov v obciach: Spišská Nová Ves, Smižany, Stratená, Spišský Štiavnik, Dobšiná a Hranovnica.
- z celkového počtu obyvateľov je podiel obyvateľov bez vzdelania najvyšší v obciach: Arnutovce, Telgárt, Betlanovce, Hrabušice, Vydrník a Spišské Tomášovce,

Národnostné a etnické zloženie obyvateľstva

Prehľad štruktúry obyvateľstva podľa národnostného a etnického zloženia je v nasledujúcej tabuľke.

Tab. č.3: Prehľad národnostnej a etnickej štruktúry

Obec	počet obyv.	slov.	maď.	rom.	rusin.	ukraj.	čes.	mor.	nem.	poľ.
Arnutovce	627	70,49	0	29,14	0	0	0	0	0	0
Betlanovce	660	90,62	0	8,74	0	0	0,48	0	0	0
Hnilec	496	95,05	0,18	3,67	0	0	0	0	0	0
Hnilčík	546	98,36	0	0	0	0	0,62	0	0	0
Hrabušice	2 261	83,48	0	16,01	0,05	0,05	0,14	0	0	0
Letanovce	2 110	76,56	0	20,54	0	0	0	0	0	0

Mlynsky	585	99,02	0	0	0	0	0,33	0	0	0
Smižany	8 448	88,98	0,05	9,7	0,05	0,01	0,4	0	0,06	0,06
Sp. Nová Ves	38357	94,21	0,17	1,93	0,15	0,1	0,51	0,03	0,19	0,03
Spišské Tomášovce	1 615	87,61	0,07	9,43	0	0	0,2	0	0,07	0
Dedinky	305	98,82	0,29	0	0	0	0,29	0	0	0
Dobšiná	5 112	88,58	0,63	9,01	0	0,02	0,27	0	0,33	0,04
Stratená	142	99,40	0	0	0	0	0	0	0	0
Hranovnica	2 641	87,1	0,04	12,04	0,08	0	0,16	0	0	0,12
Spišský Štiavnik	2 229	85,34	0	13,42	0,05	0,15	0,15	0	0	0
Vernár	633	98,24	0	0,88	0	0	0,44	0	0	0
Vydrník	1 003	96,66	0	3,123	0	0	0	0	0	0
Telgárt	1 544	90,25	0	8,97	0	0	0,13	0	0	0
Spolu/priemer	69314	90,49	0,08	8,14	0,02	0,02	0,23	0,00	0,04	0,01

Zdroj: ŠÚ SR, SOBD v r. 2001

Najpočetnejšie zastúpenie má slovenská národnosť (90,49%) a rómske etnikum, potom nasleduje česká národnosť. Údaje o počte rómskeho obyvateľstva podľa údajov z SOBD v r. 2001 (8,14 %) sa značne líšia od iných zisťovaní. Posledné bolo v r. 2004 a je spracované do Atlasu rómskych komunít, z ktorého vyplýva, že v obciach spadajúcich do územia NP SR žije približne 2 krát viac obyvateľov tejto národnosti (16 %) ako to uvádza SOBD 2001.

Z mapovania vyplýva, že najväčšia početné zastúpenie rómskej populácie (6 570 z celkového počtu 11 101, čo predstavuje 59,2 %) v rámci územia je sústredené v štyroch obciach, ktoré sú v severnej časti:

Smižany	2 084	24,7%
Spišská Nová Ves	1 910	5,0 %
Dobšiná	1 526	30,8 %
Hranovnica	1 050	39,8 %

Najvyššie pomerné zastúpenie majú relatívne malé obce – Vydrník 54,3 %, Arnutovce 45,1 % a Hranovnica 39,8 %. V území je 10 obcí s podielom viac 30% a 5 obcí nemá v štruktúre toto etnikum.

Vzdelávacia infraštruktúra

V subregióne NP Slovenský raj je pomerne dobre rozvinutá a dostupná sieť materských, základných a stredných škôl. **Vo vzťahu ku potenciálu pre využitie v cestovnom ruchu je prípade stredných odborných škôl a stredných odborných učilíšť a učilíšť situácia dobrá aj v porovnaní s inými subregiónmi**

Tab. č. 4: Stredné školy, gymnázia

Obec	Názov školy	počet žiakov
Spišská Nová Ves,	SPŠ strojnícka	501
	Stred.priemyselná škola	421
	Združená stredná škola	673
	ZŠ hotel.slуж. a obch	547
	Spojená škola	613
	SOU stavebné	557
	Učilište stavebné	108
	Praktická škola – 2x	10 + 13

Dobšiná	Stred. odborné učilište	136
	Učilište	53
	Odborné učilište	28
Spišský Štiavnik	Odborné učilište int.	85
Spolu	13	3 745
Spišská Nová Ves	Gymnázium – 3x	725 + 684 + 119
Dobšiná	gymnázium	322
Hnilčík	Súkromné gymnázium	13
Spolu	5	1 963

Zdroj. MŠ SR, r. 2008

Z hľadiska počtu **stredných škôl** dominuje mesto Spišská Nová Ves. Zo stredných škôl tu pôsobia:

- stredné priemyselné školy (špecializácia na odbory ako tvorba nábytku a interiéru, dizajn a tvarovanie dreva, mechatronika, strojárstvo, prevádzka a údržba cestných motorových vozidiel a rôzne technické a informačné služby, elektrotechniky v doprave a v spojoch, geologické baníctvo, kamenárstvo, kamenosochárstvo, polytechniku a geopropagáciu krajiny).
- stredné odborné učilištia (odbory výroby dreva, nábytku ale aj čalúnnictva a odevníctva, odbory v stavebníctve, odbory ako vlasová kozmetika, kaderník, inštalatér, tesár, strojárka výroba a mechanika)
- 3 gymnázia

Z ostatných stredných odborných škôl v meste pôsobí Obchodná akadémia v Spišskej Novej Vsi a Stredná združená škola v Spišskej Novej Vsi (s možnosťou špecializácie okrem agropodnikania aj v potravinárstve).

Z tabuľky č. 4 vyplýva, že pomer počtu žiakov, navštevujúcich stredné odborné školy k počtu gymnazistov bol k 15.9.2007 cca 2 : 1. **Je evidentné, že školstvo v území flexibilne reaguje na potreby pracovného trhu a zohľadňuje charakter regionálnych investícií.**

Z hľadiska dostupnosti univerzitného vzdelávania pre sektor cestovného ruchu poskytujú najbližšie pobočky materských fakúlt v Poprade a Prešove

2.3.4 Ekonomický a priemyselný potenciál územia

Sociálno-ekonomická situácia

Zo základných demografických údajov vyplýva, že všetky obce, okrem Spišskej Novej Vsi, sú vlastne vidieckeho charakteru a je medzi nimi rozdiel v hustote osídlenia. **Priemerná hustota osídlenia územia dosahuje 127 obyvateľov/km².** Medzi obce s väčšou hustotou obyvateľstva (okrem SNV) patria Arnutovce, Vydrník, Smižany a Spišské Tomášovce.

Z celkového počtu sídiel 18 je 16 bez štatútu mesta (tzv. vidiecke obce). Vo všetkých obciach spolu žije 69 314 (čo je 9% KSK), z toho v tzv. vidieckych obciach len 25 845 obyvateľov, t.j. 37,3 %. V území sú 2 mestské sídla. Z toho je však iba 1 väčšie ako 10 000 obyvateľov – Spišská Nová Ves (s 38 357 obyv.), mesto Dobšiná má 5 112 obyvateľov, teda tesne nad limitnou hranicou počtu obyv. pre vidiecku obec (5 000 obyvateľov).

Z týchto dôvodov, je možné konštatovať, že ide je územie s veľmi charakteristickým rozptýleným osídlením vidieckeho typu, vo všeobecnosti s pomerne malými vzdialenosťami medzi týmito sídlami. Z obcí len mesto Spišská Nová Ves spĺňa charakteristiky mestského

osídlenia. Dobšiná ako druhé mesto pripomína skôr vidiecke sídlo, resp. je kombináciou mestského a vidieckeho spôsobu osídlenia.

Potenciál pracovnej sily

Z hľadiska hodnotenia ekonomicky aktívnej populácie (k 31.12.2006), najviac jej poskytujú mestá SNV, Dobšiná, obce Smižany, Vernár, Hrabušice a Letanovce. Spolu viac než 81% všetkých EAO subregiónu. Z pohľadu dochádzky za prácou najviac pracovných síl dochádza z vidieka v rámci odvetví terciárneho sektora, najmenej v primárnom sektore.

Organizačná štruktúra subjektov

Podľa údajov ŠÚ SR (nasledujúca tabuľka) sa podnikanie v subregióne NP Slovenský raj koncentruje vo forme fyzických osôb (84,9%). Podniky (14,6%) sú tvorené najmä obchodnými spoločnosťami (s podielom 96,8%). Z geografického hľadiska je jednoznačným centrom ekonomickej aktivity subregiónu mesto Spišská Nová Ves a Smižany, kde je sústredených 75% podnikateľských subjektov. Nepomerne menej firiem je koncentrovaných v Dobšinej (4,4%), v Hrabušiciach (3,8%) a v Hranovnici (3,4%).

Tab. č. 5: Štruktúra subjektov

Obec	spolu	%	PO	%	FO	%	NO	%
Arnutovce	28	0,5	0	0	28	0,6	0	0
Betlanovce	43	0,8	2	0,2	41	0,8	0	0
Hnilčík	51	0,9	3	0,4	47	1,0	0	0
Hnilec	76	1,2	2	0,2	73	1,4	0	0
Hrabušice	216	3,8	12	1,4	203	4,2	1	4,6
Letanovce	78	1,4	3	0,4	75	1,5	0	0
Mlynky	74	1,3	5	0,6	68	1,4	1	4,6
Smižany	648	11,4	66	7,9	580	12,1	2	9,0
Spišská Nová Ves	3 630	63,5	667	80,0	2 945	60,8	18	81,8
Spišské Tomášovce	79	1,4	3	0,4	85	1,5	0	0
Dedinky	39	0,7	5	0,6	34	0,7	0	0
Dobšiná	252	4,4	17	2,0	235	4,8	0	0
Stratená	22	0,4	7	0,8	15	0,3	0	0
Hranovnica	192	3,4	17	2,0	175	3,6	0	0
Spišský Štiavnik	102	1,8	9	1,1	92	1,9	0	0
Vernár	56	1,0	4	0,5	52	1,1	0	0
Vydrník	31	0,5	3	0,4	28	0,6	0	0
Telgárt	90	1,6	9	1,1	81	1,7	0	0
Spolu	5 707	100	834	100	4 846	100	22	100
podiel	100%	-	14,6	-	84,9	-	0,4	-

Zdroj: ŠÚ SR, r. 2008

Vysvetlivky: PO – právnické osoby (podniky), FO – fyzické osoby, NO – neziskové organizácie

Tab. č. 6 Podniky podľa právnej formy

x	spolu	%	obchodné	%	družstvá	%	ostatné	%
NP SR	834	100	807	96,8	11	1,32	14	1,68

Zdroj: ŠÚ SR, r. 2008

U právnických osôb celkovo prevládajú obchodné spoločnosti, pričom takmer 90% je v mestách Spišská Nová Ves, Dobšiná a v obci Smižany. V prípade družstiev, ktorých je celkovo len 1,3% z počtu právnických osôb, je situácia obdobná - nachádzajú sa hlavne v meste Spišská Nová Ves a v obci Smižany – 72,7%. Najviac družstiev je pritom v Spišskej Novej Vsi – až 63,6% z celkového počtu.

V odvetvovej skladbe právnických osôb v subregióne jednoznačne prevládajú podniky terciárneho sektora – až 30% v oblasti obchodu a 18% v oblasti ostatných služieb. Priemysel tvorí 17%-ný podiel na ekonomickej činnosti podnikateľov. Táto situácia je viac menej charakteristická pre väčšinu obcí územia s výnimkou južných obcí – Hnilčíka, Hnilca, Dediniek, Stratenej, Hranovnice, Telgártu a obce Mlynky, kde prevládajú činnosti v lesnom hospodárstve a činnosti, spojené so spracovaním dreva. Priemysel je výraznejšie zastúpený len v SNV, prípadne v Smižanoch a v Hrabušiciach. **Zarážajúce je celkové nízke zastúpenie podnikov v oblasti cestovného ruchu (3,5%), a to aj napriek zjavne veľkému potenciálu územia v tomto odvetví.** Najvyšší podiel podnikov cestovného ruchu je evidentný v Stratenej, Dedinkách a v Mlynkoch. Pod 10%-ným podielom sa pohybujú Hrabušice, Telgárt a Betlanovce.

U fyzických osôb je celková situácia v zastúpení odvetví veľmi podobná ako u právnických osôb, avšak tu je podiel posunutý viac v prospech priemyslu a stavebníctva. V oblasti zastúpenia FO v priemysle je situácia medzi mestom a vidieckymi sídlami značne vyrovnaná, podobné je to aj v stavebníctve, cestovnom ruchu, doprave, obchode.

Tab. č. 7: Podniky podľa ekonomických činností

Ekonomická činnosť (SK NACE)	Počet	Podiel, %
Organizácie spolu	5 707	100
poľnohospodárstvo	105	1,84
lesníctvo	523	9,16
ťažba a dobývanie	2	0,04
priemysel	942	16,51
energetika	2	0,04
vodárenstvo	17	0,30
stavebníctvo	838	14,68
obchod	1 695	29,70
doprava	155	2,72
ubytovanie a stravovanie	197	3,45
ostatné služby	1 051	18,42
vzdelávanie	40	0,70
zdravotníctvo	140	2,45

Zdroj: ŠÚ SR, r. 2008

Podľa počtu zamestnancov, najvyššie zastúpenie v subregióne v počte 4 832 majú subjekty zamestnávajúce 0 – 4 zamestnancov. Spolu 786 subjektov zamestnáva 5 - 19, 59 subjektov 20 - 49 a 25 subjektov od 50 do 249 zamestnancov. Viac než 250 zamestnancov má 5 subjektov.

Tab. č. 8: Podniky podľa počtu zamestnancov

Počet zamestnancov	Počet	Podiel, %
0 – 4	4 832	84,67
5 – 19	786	13,77
20 – 49	59	1,03
50 – 249	25	0,44
250 a viac	5	0,09
Spolu	5 707	100

Zdroj: UPSVaR SR

Nezamestnanosť

Podľa informácií z Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny (UPSVaR) presné údaje o miere nezamestnanosti za obce nie sú k dispozícii. Tieto údaje sa dajú odhadnúť len orientačne podľa počtu posledného sčítania ľudu a percentuálnej miery evidovanej nezamestnanosti. Z celkovej nezamestnanosti evidovanej Štatistickým úradom SR v období rokov 2001 až 2007 došlo k úbytku celkovej nezamestnanosti v subregióne o 61,0% s najvyšším úbytkom (okrem Spišskej Novej Vsi) v obci Telgárt (pokles o 88,2%) a naopak s najvyšším nárastom v obci Spišský Štiavnik (105,3%).

Z geografického aspektu došlo k poklesu nezamestnanosti v severnej časti - Spišskej Novej Vsi, v Smižanoch, v Betlanovciach, zreteľný pokles bol zaznamenaný aj v prípade hnileckého južného regiónu – Mlynky, Hnilec a na juhozápade v Telgárte. Nárast nezamestnanosti je možné lokalizovať najmä v západnej časti subregiónu – Spišský Štiavnik, Hranovnica, Vydrník, Vernár, s výnimkou Telgártu.

Tab. č. 9: Vývoj celkovej nezamestnanosti

Obec	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	Index 2001/ 2007	Index 2001/ 2007, %
Arnutovce	103	95	102	92	87	76	70	-33	-32,0
Betlanovce	116	111	86	68	67	57	45	-71	-61,2
Hnilčík	65	68	67	56	50	35	44	-21	-32,3
Hnilec	63	68	64	56	59	46	29	-34	-54,0
Hrabušice	464	446	391	330	339	326	314	-150	-31,7
Letanovce	284	325	319	299	313	289	230	-54	-19,0
Mlynky	44	48	41	51	35	27	24	-20	-45,5
Smižany	1206	1172	1094	892	882	758	681	-525	-43,5
Spišská Nová Ves	4070	3205	2823	2378	1927	1035	300	-3770	-92,6
Spišské Tomášovce	278	273	259	259	234	207	176	-102	-36,7
Dobšiná	788	919	821	790	714	598	629	-159	-20,2
Dedinky	32	47	31	27	23	20	42	10	31,3
Stratená	14	19	17	11	15	10	10	-4	-28,6
Hranovnica	248	317	260	258	280	273	259	11	4,4
Spišský Štiavnik	94	221	223	214	162	190	193	99	105,3
Vernár	17	29	21	24	26	21	18	1	5,9
Vydrník	101	139	144	146	152	155	138	37	36,6
Telgárt	331	352	326	87	99	53	39	-292	-88,2
Spolu	8318	7854	7089	6038	5464	4176	3241	-5077	-61,0

Zdroj: UPSVaR, 2008

Mobilita pracovnej sily

Subregión NP Slovenský raj patrí k územiám, z ktorých za prácou odchádza viac ekonomicky aktívnych obyvateľov ako dochádza.

Ekonomicky aktívne obyvateľstvo (EAO) na riedko osídlenom vidieku sa venuje predovšetkým priemyselnej výrobe (15,6%), poľnohospodárstvu a lesnému hospodárstvu (14,9%), službám a obchodu (8,1%), **hotelom a reštauráciám (7,8%)** a verejnej správe (7,0 %). Pomerne významná je aj zamestnanosť v školstve, v doprave, v zdravotníctve a sociálnej starostlivosti. Podobná štruktúra zamestnanosti existuje aj v hustejšie obývanom území okresného mesta.

2.3.5 Poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo

Poľnohospodárstvo

Územie subregiónu NP SR je horskou krajinou s nepriaznivými podmienkami pre poľnohospodársku produkciu. Väčšinu územia tvorí Národný park s ochranným pásmom. Hospodársky využívané orné pôdy sa nachádzajú len na okrajových častiach územia. Členenie pôdy je v nasledujúcom prehľade. Štruktúra pôdneho fondu v Prílohe č. 2.

<u>Celková výmera katastrov obcí:</u>	56 063 ha
Poľnohospodárska pôda:	14 161 ha, čo je 25,3 %
- TTP tvoria z toho:	8 500 ha, čo je 59,9 %
- orná pôda:	5 405 ha, čo je 38,2 %
Nepoľnohospodárska pôda:	41 860 ha, čo je 74,7 %
 Rozloha NP SR:	19 763 ha
<u>Ochranné pásmo NP SR:</u>	13 011 ha
Spolu:	32 774 ha, čo je 58,46 %.
(osobitne chránené územia:	4 343 ha, čo je 13,25 % NP SR včítane OP)

Lesné hospodárstvo

Lesy pokrývajú viac než 90% plochy predmetného územia a sú najvýznamnejšou zložkou prírodného prostredia v subregióne NP Slovenský raj -. Prevažujúcim typom lesa v Slovenskom raji je zmiešaný jedľovo-bukový les, pričom sú do neho vmiešané podľa daností reliéfu, pôdy a klímy iné typy lesa: na dne inverzných roklín hlavne les s výrazným podielom smreka, v suťoviskách a prameniskách fragmenty javorín s lipou, okolo horských tokov horský jelšový les s vrbou a v najvyšších polohách lesov smrečiny. Lesným porastom typickým pre Slovenský raj sú teplomilné a suchomilné reliktné vápencové boriny, ktoré sa nachádzajú na neprístupných miestach roklín, pričom ich neprístupnosť zachránila pred ťažbou.

Z pohľadu vlastníctva lesnú pôdu vlastní 56% štátnych a 44% neštátnych subjektov, či už FO a lebo PO. V lesoch subregiónu hospodári a drevnú surovinu spracováva 523 subjektov (9% z celkového počtu podnikov), z ktorých najväčšími sú Lesy SR a.s., Lesy mesta Spišská Nová Ves s.r.o. (hospodári na výmere 7 430 ha) a Mestské lesy Dobšiná, spol. s r.o. (6 597 ha). Lesné porasty pod správou Mestských lesov SNV sú tvorené z 90% ihličnatými drevinami, hlavne smrekom, jedľou, smrekovcom, z listnatých je to buk, javor, breza a jarabina. Mestské lesy Dobšiná obhospodarovujú dreviny v prevažnej väčšine smrekovo-bukového charakteru. Lesy NP SR sú obhospodarované v súlade s požiadavkami Správy NP Slovenský raj. K ďalším lesným hospodárom v území patria aj obecné lesné a pozemkové spoločnosti.

Celková ťažba dreva v oblasti Spiša sa u listnatých drevín pohybuje pri obnovnej aj výchovnej ťažbe na úrovni 84,3 tis. m³ s perspektívou nárastu na 99,2 tis. m³ s viac ako 70% zastúpením buka, u ihličnatých drevín je vo výške 19,6 tis. m³ s perspektívou nárastu na 23,2 tis. m³ s viac ako 70% zastúpením smreka.

Intenzívnejšie využívanie mimoprodukčných funkcií lesa pre aktívny oddych návštevníkov prostredníctvom budovania a udržiavania turistických chodníkov, ciest a trás, rozvojom zariadení služieb cestovného ruchu, vidieckeho a horského turizmu na úrovni, na ktorú sú návštevníci zvyknutí v turisticky vyspelých oblastiach Európy, **je východiskom a spôsobom prístupu k zhodnoteniu endogénneho potenciálu v subregióne.**

2.3.6 Dopravná infraštruktúra

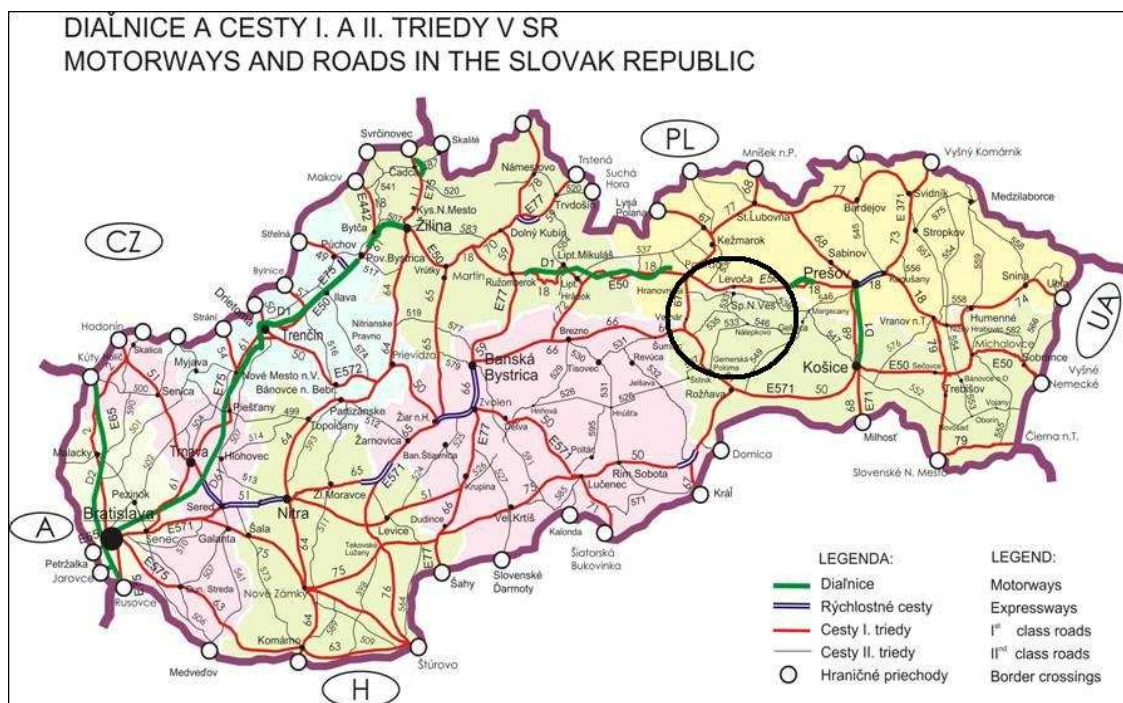
Z dopravného hľadiska je územie NP SR dostupné sieťou cestných komunikácií, železničnou sieťou a leteckou dopravou

Cestná sieť

Hlavnou prístupovou cestnou komunikáciou k územiu NP SR bude budovaná diaľnica D1 (E50). V súčasnosti sú to cesty I. triedy:

- I/18, v smere východ – západ, koridor budovania diaľnice D1 (dopravný uzol Poprad),
- I/67, v smere sever – juh: Lysá Pol'ana – Poprad – Vernár – Rožňava,
- I/66, v smere od západu: Banská Bystrica – Vernár-Pusté Pole, kde sa pripája na I/67,

Obr. č. 2: Nadradená cestná infraštruktúra

Zdroj: MD SR

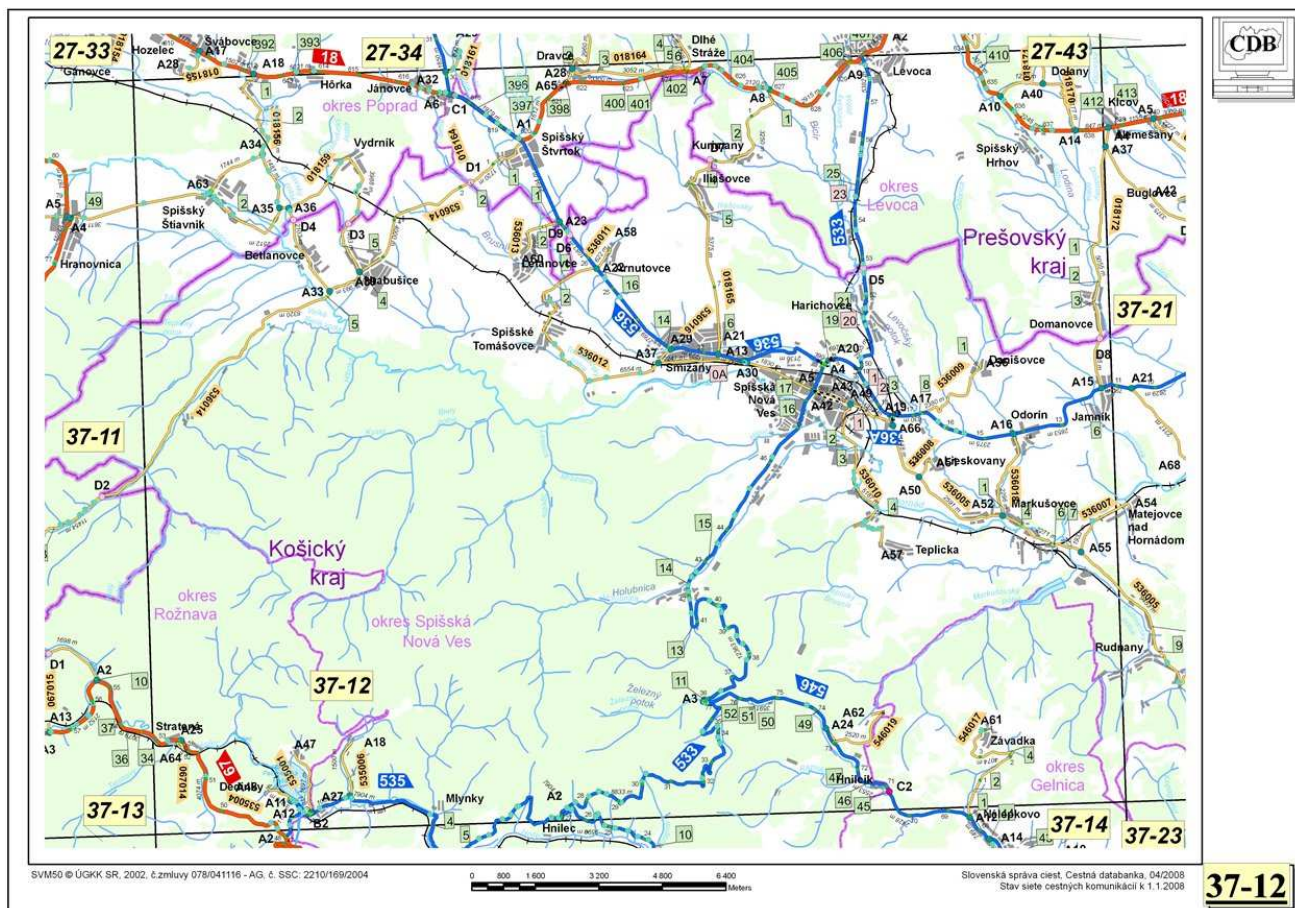
Dostupnosť územia NP Slovenský raj a priľahlých obcí je zabezpečená cestnou infraštruktúrou cestami II. a III. triedy (obr. č. 2):

- II/533 – Levoča – Spišská Nová Ves – Hnilec – Gemerská Poloma,
- II/535 – Hnilec – Mlynky – Dobšinský kopec,

- II/536 – Spišská Štvrtok – Spišská Nová Ves – Spišské Vlachy, kde sa pripája na cestu II/547 (Sp. Podhradie – Košice).
- II/546 – Hnilčík – Nálepko – Gelnica – Prešov, smerom z východu Hnileckou dolinou. V Jaklovciach sa križuje s cestou II/547 (Sp. Podhradie – Košice).

Obr. č. 3: Cestná infraštruktúra územia NP SR,

Zdroj: Slovenská správa ciest, Cestná databanka, 04/2008

Cestná sieť ciest III. triedy:

S napojením na II/533: nie je v území,

S napojením na II/535:

- III/535001 – do Dediniek,
- III/535004 – na Dobšinskú Mašu,
- III/535005 – prepojenie do Havranej Doliny,
- III/535006 – Mlynky - Biele Vody,

S napojením na II/536:

- III/536011 – do Arnutoviec,
- III/536012 – spojovacia cesta Spišská Nová Ves – Smižany - Spišské Tomášovce,
- III/536013 – cesta do Letanoviec,
- III/536014 – cesta Sp. Štvrtok – Hrabušice – Krivian (Stratená), spája cesty I/18 a cestu I/67, v súčasnosti uzavretá pre automobilovú prepravu
- III/536016 – v Smižanoch,

S napojením na I/18:

- III/018156 – napojenie z cesty cez Betlanovce III/536014 smer Spišský Štiavnik – Kišovce,
- III/018159 – cesta z Hrabušíc do Vydrníka,
- III/018164 -
- III/018165 – Smižany – Iliašovce,

S napojením na I/67:

- III/067012 – Dobšiná – Rejdová ,
- III/067013 – v Dobšinej
- III/067014 – Stratenská Píla,
- III/067015 – Stratenský kaňon, (pre automobilovú prevádzku uzatvorená)

S napojením na I/66:

- III/066068 – na Pustom Poli

Uvedená sieť cestných komunikácií zabezpečuje prístup do všetkých obcí územia NP SR. Technický stav niektorých ciest je zlý až kritický, napr. cesta II/535 do obce Mlynky. Opravy a rekonštrukcie ciest II. a III. triedy sa uskutočňujú podľa plánu KSK.

Statická doprava

Záchytné parkoviská v území NP Slovenský raj a jeho ochrannom pásme sú k dispozícii turistom v lokalitách:

- Čingov - pri Lesnici (100 áut), Čingov - spodné parkovisko (18 áut),
- Podlesok (120 áut), Hrabušická Píla (35 áut),
- Dobšinská Ľadová jaskyňa (250 áut),
- Dedinky (150 áut),
- Mlynky (100 áut).

Uvedené parkovacie plochy zďaleka nepokrývajú potreby návštevníkov, čo sa prejavuje najmä v čase sezóny pri parkovaní na miestnych komunikáciách (obec Spišské Tomášovce – stredisko Čingov, Hrabušice, apod.).

Verejná autobusová doprava

Verejnú autobusovú dopravu formou prímestských liniek do obcí územia NP SR (miest Spišská Nová Ves, Rožňava a Poprad), a z týchto okresných miest aj formou diaľkových a zahraničných liniek (spolu asi 10 liniek), zabezpečuje niekoľko dopravných spoločností, ktoré sídlia v Košiciach, Poprade a Spišskej Novej Vsi. **Množia sa sťažnosti turistov, že je frekvencia spojov MHD je hlavne v čase turistickej sezóny nedostatočná, vzhľadom na finančnú náročnosť a rast cien PHM na nedarí tento problém riešiť.**

Železničná sieť

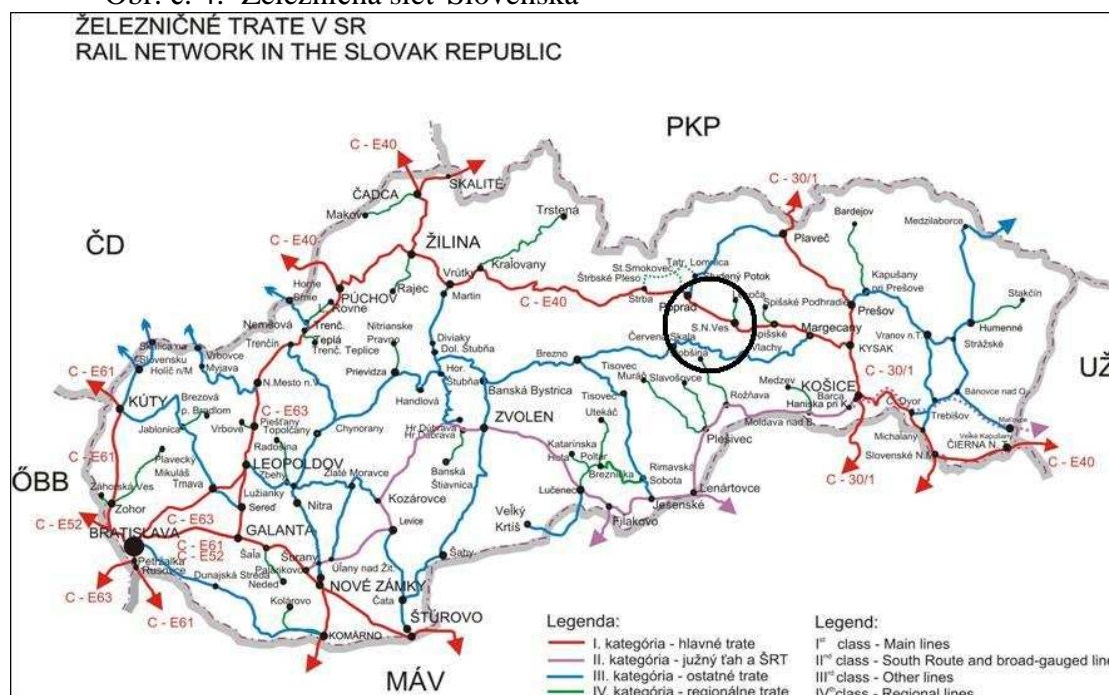
Územím NP SR vedú dve železničné trate:

- č. 180 (Žilina – Košice), elektrifikovaná, dvojkoľajná hlavná trať I. kategórie – C-E40 – multimodálny koridor s výhľadovou rýchlosťou vlakov 120 – 140 km/hod. Prechádza severnou časťou územia, s premávkou vlakov EC, IC, zrýchlené vlaky, rýchliky, osobné vlaky. V stanici Poprad – Tatry stoja všetky vlaky, v stanici Spišská Nová Ves len niektoré IC, rýchliky, zrýchlené vlaky a osobné vlaky. Osobné vlaky stoja v niektorých obciach severného územia – Spišský Štiavnik, Vydrník, Letanovce, Spišské Tomášovce, Smižany.
- č. 173 (Červená Skala – Margecany), jednokľajová, neelektrifikovaná trať III. kategórie. Prechádza južnou časťou územia, s premávkou rýchlikov, zrýchlených a osobných vlakov. V časti trate od Telgártu po obec Hnilec je 11 železničných zastávok.

Jediná obec, ktorá nie je napojená na železničnú trať je obec Hnilčík. Obec Vernár železničnú zastávku má, ale je prakticky neprístupná.

Obr. č. 4: Železničná sieť Slovenska

Zdroj: MD SR

Letecká doprava

Priamo v území NP SR sa nenachádza žiadne letisko. Letiská medzinárodného významu sú v Poprade (cca. 20 km) a v Košiciach (vzdialené cca. 75 km). Športové, vnútroštátne verejné letisko je v blízkosti mesta Spišská Nová Ves.

Z letísk v Poprade aj v Spišskej Novej Vsi je možné uskutočňovať vyhlídkové lety malými lietadlami, prevádzkuje sa tu bezmotorové lietanie a parašutizmus.

Obr. č. 5: Sieť letísk Slovenska

Zdroj: MD SR

2.3.7 Technická infraštruktúra

Stav vybavenosti obcí územia NP SR technickou infraštruktúrou je v nasledujúcej tabuľke.

Tab. č. 10: Stav vybavenosti technickou infraštruktúrou

Obec	Verejný vodovod	Verejná kanalizácia	Kanalizácia s ČOV	Rozvodná sieť plynu	Pošta	Káblová sieť	Internetová sieť
Arnutovce	o	o	o	o	x	x	o
Betlanovce	x	x	x	o	x	x	o
Hnilčík	o	x	x	x	o	x	o
Hnilec	o	x	x	x	o	x	o
Hrabušice	o	o	o	o	o	x	o
Letanovce	o	o	o	o	o	x	o
Mlynky	o	o	o	x	o	o	o
Smižany	o	o	o	o	o	o	o
Spišská Nová Ves	o	o	o	o	o	o	o
Spišské Tomášovce	o	o	o	o	o	x	o
Dedinky	o	x	x	x	o	o	o
Dobšiná	o	o	x	o	o	o	o
Stratená	o	x	x	x	o	o	o
Hranovnica	o	o	o	o	o	x	o
Spišský Štiavnik	o	o	o	o	o	x	o
Vernár	o	o	x	x	o	x	o
Vydrník	x	o	o	o	o	x	o
Telgárt	o	o	o	x	o	x	o
Priemer,%	88,9	72,2	61,1	61,1	88,9	33,3	100

Zdroj: ŠÚ SR r. 2008, prieskum v obciach

Energetické siete

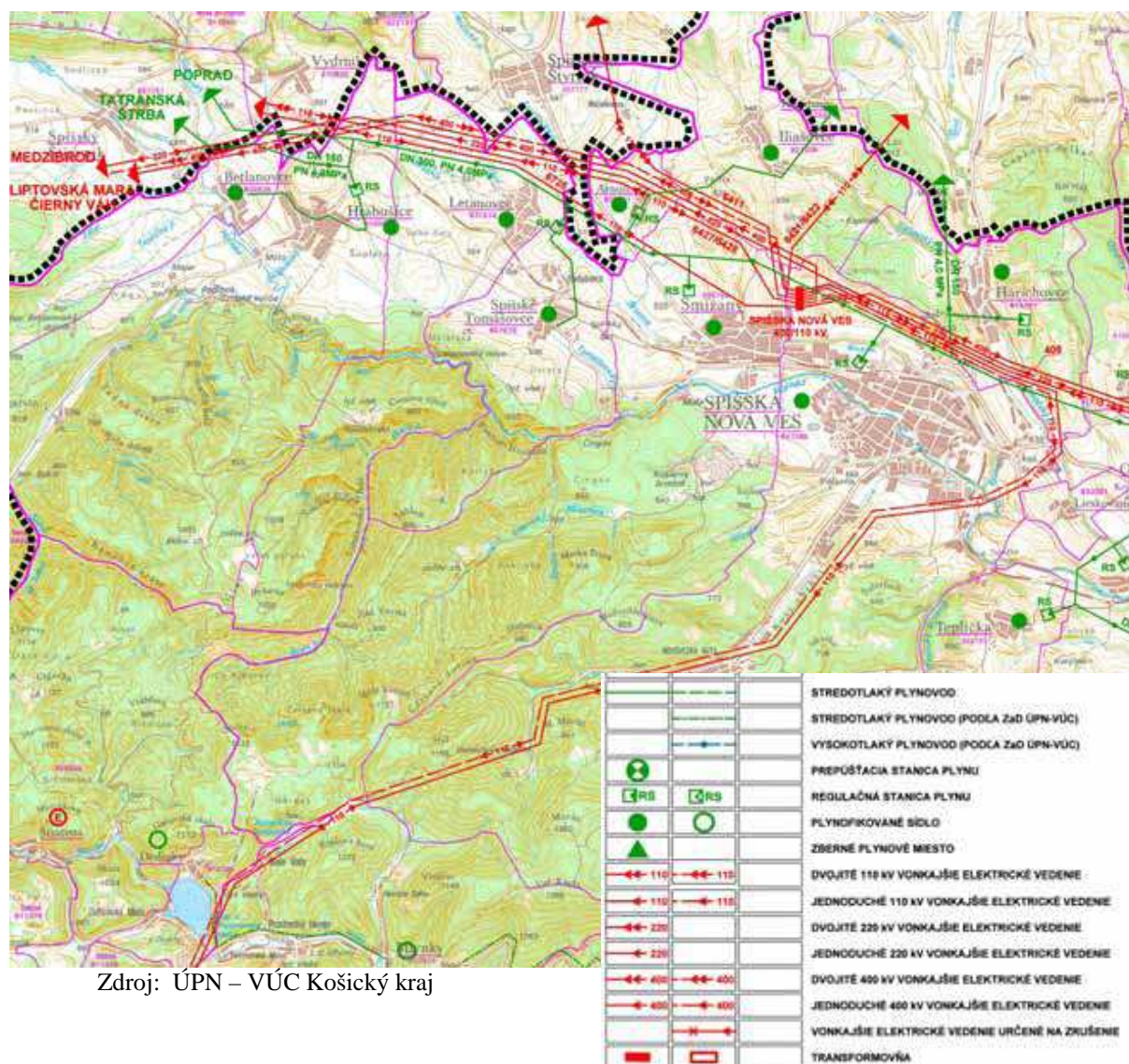
Elektrické (Sučany – Medzibrod – Lemešany) a plynové (Poprad – Prešov) diaľkové vedenia prechádzajú severovýchodným a severným okrajom územia NP SR (obr. č. 6). Ide predovšetkým o 440 kV vedenie elektrickej energie, ktoré je súčasťou diaľkového systému medzinárodného významu, a siete 220 kV a 110 kV, ktoré v súčasnosti majú nadregionálny význam. Všetky obce v záujmovom území sú elektrifikované, elektrický prúd je zavedený takmer do všetkých domácností. Kapacita lokálnych kondenzátorov je dostačujúca, avšak v prípade investícií s vyššou spotrebou elektrického prúdu bude potrebné v projekte riešiť zabezpečenosť elektrickou energiou individuálne.

Územím prechádza aj strednotlakový plynovod DN 300, PN 4,0 MPa, ktorý zemným plynom zásobuje plynifikované obce územia.

Obr. č. 6: Vedenie energetických sietí

Zdroj: ÚPN – VÚC Košícký kraj

Zásobovanie zemným plynom

Z celkového počtu 18 obcí je na 100 % plynofikovaných 10 obcí a mesto Spišská Nová Ves, čo je 61,1%. Neplynofikované, resp. čiastočne plynofikované je 7 obcí (Hnilčík, Hnilec, Mlynky, Dedinky, Stratená, Vernár a Telgárt). Zemným plynom zásobovaných 65 276 obyvateľov, čo je 93,8 %. V porovnaní s okresným priemerom (91,67%) je stupeň plynofikácie nadpriemerný. Najnižšia zásobovanosť je v južnej a západnej časti subregiónu, čo súvisí s vysokou obtiažnosťou plynofikácie vzhľadom na náročné terénne pomery územia. Slovenský distribútor neuvažuje v budúcich rokoch s plošnou plynofikáciou ďalších obcí. Plošnú plynofikáciu si môžu obce zabezpečovať v rámci svojich rozpočtov.

Zásobovanie pitnou vodou

Z celkového počtu 18 obcí je na verejný vodovod napojených 16 (okrem Betlanoviec a Vydrníka), čo je 88,9 %. V porovnaní s celoslovenským priemerom (79,4 %) je zásobovanosť o 9,5 % vyššia. V súčasnej dobe sú pre zásobovanie územia pitnou vodou rozhodujúce nadradené vodárenské systémy, ktoré pitnou vodou zásobujú a aj budú zásobovať rozhodujúcu časť (Spišsko-popradská vodárenská sústava (SPVS), budúca Rožňavská vodárenská sústava (RVS)).

Obce z okresu Spišská Nová Ves s napojenosťou 70,2 % využívajú pre najväčšie sídla zdroje SPVS, pramene z Lipt. Teplicy. Takmer 80 % zásobovaných obyvateľov býva v 4 sídlach: Sp. N. Ves, Krompachy, Smižany a Rudňany. Na SPSV je napojených 7 sídiel. Ostatných 22 spotrebísk využíva lokálne zdroje. V správe obcí je až väčšina vodovodov.

Obce z okresu Rožňava a Poprad (Dobšiná, Dedinky, Stratená, Hranovnica, Vernár a Telgárt) využívajú miestne zdroje, vodovody sú v správe niekoľkých vodárenských spoločností a obcí.

Odvádzanie a čistenie odpadových vôd

Úroveň kvalitného odvádzania a čistenia odpadových vôd v území je pomerne nízka. Z 18 obcí je kvalitne a v plnom rozsahu odkanalizovaných 8 obcí. Ostatné obce buď nemajú verejnú kanalizáciu alebo je len rozostavaná, nie je ju možné ukončiť z dôvodu nedostatku finančných prostriedkov a funguje len čiastočne. Čiastočne fungujúcu kanalizáciu s ČOV majú obce: Arnutovce, Hrabušice, Letanovce, Spišské Tomášovce, Dobšiná, Hranovnica, Spišský Štiavnik, Vernár, Vydrník a Telgárt.

Viacere z ČOV dosahujú nízky efekt čistenia pre nedostatočnú kapacitu, hydraulické i látkové preťažovanie a nezriedka i nevyhovujúcu technológiu. Podľa platných limitov z celkového počtu čistiarní odpadových vôd nevyhovuje kvalitatívnym ukazovateľom jedna tretina čistiarní. Látkovo a hydraulicky je preťažených cca 20% čistiarní.

Miestna vodárenská spoločnosť so sídlom v Košiciach pripravuje technický návrh na riešenie odkanalizovania obcí v mikroregióne Dobšiná. Komplikáciou v tomto zmysle sa javí fakt, že v zmysle programových dokumentov na čerpanie pomoci z EÚ na r.2007-2013 a na základe schválených aglomerácií, nekvalitná a chýbajúca technická infraštruktúra bude prioritne riešená len v obciach s počtom obyv. nad 2000, a v obciach s rómskou komunitou.

Z ďalších problémov je zaznamenaná najmä opotrebovanosť rozvodných vodovodných sietí (prevažne 40-ročných) a nedostatočná napojenosť obyvateľstva. Pre členitosť terénu a rozľahlosť obydľí je zlé pokrytie v obci Hnilčík. Najnižšie, 50% zastúpenie majú čističky odpadových vôd, ktoré chýbajú najmä v miestnych centrách cestovného ruchu. Čističkou odpadových vôd sú podmienené rozvojové projekty v stredisku Dobšinská Maša, ktorá je doposiaľ málo rozvinutou alternatívou pre letnú turistiku.

Komunálny odpad

Problematickou odpadového hospodárstva v území sa venuje predovšetkým združenie „SEZO – Spiš, združenie obcí“, v ktorom v roku 2004 bolo združených 54 spišských obcí. Zo sledovanej lokality sú členmi združenia: Arnutovce, Betlanovce, Hnilčík, Hnilec, Hrabušice, Letanovce, Smižany, Spišská Nová Ves, Spišské Tomášovce. Členstvom im vyplýva záväzok separovať odpad a to podľa komodít: sklo, kovové obaly, plasty, papier, viacvrstvový papier.

V regionálnom meradle je trendom komunálny odpad - skládkovať (53%), spaľovať (39%), zhodnocovať (4%).

V subregióne má skládky komunálneho odpadu jedine mesto Spišská Nová Ves.

2.4 Vzťahy cieľového územia na strediská CR Slovenského raja

Spišská Nová Ves

Mesto Spišská Nová Ves je kultúrno-historickým centrom stredného Spiša a vo vzťahu k Národnému parku Slovenský raj možno povedať, že je jeho administratívnym centrom a vstupnou bránou do územia.

Mesto sa rozprestiera v Hornádskej kotline, medzi Levočskými vrchmi a Slovenským Rudohorím.

Hlavnému námestiu mesta (Radničné námestie), ktoré sa nachádza v pamiatkovej zóne, dominuje gotický kostol Nanebovzatia Panny Márie, pôvodne zo 14. stor., s dielami Majstra Pavla z Levoče (súsošie Ukrižovania), krstiteľnicou a najvyššou kostolnou vežou na Slovensku (neogotická, 87 m vysoká). V kostole sú zaujímavé renesančné freskové výzdoby, tabuľový obraz znázorňujúci umučeného Krista a Bolestnú Pannu Máriu z r. 1500. V sakristii sa nachádza strieborná monštrancia zo 16. stor.

V blízkosti kostola sa nachádza Provinčný dom 16-tich spišských miest, v ktorom dnes sídli Múzeum Spiša. Súčasná radnica, budova v klasicistickom štýle, sa nachádza v centre námestia. Vedľa je evanjelický kostol tiež vybudovaný v klasicistickom slohu (z r. 1790 – 96) s významnou knižničnou zbierkou.

Na tzv. zimnej strane námestia je Galéria umelcov Spiša s dielami významného slovenského maliara Jozefa Hanulu (rodák mesta).

Na východnom konci námestia stojí secesná budova Reduty, v ktorej pôsobí profesionálne Spišské divadlo, nachádza sa tam koncertná sála a stravovacie zariadenia (reštaurácia a kaviareň).

Čingov

Čingov (494 m n.m.), je najstaršie a najväčšie stredisko cestovného ruchu v Národnom parku Slovenský raj. Nachádza sa v údolí Hornádu medzi vrchom Čingová (665 m n.m) a výbežkami Ludmanky (527 m n.m.) v severovýchodnej časti územia. Sústreďujú sa tu rôzne formy voľného cestovného ruchu, organizovanej a individuálnej rekreácie, oddychu a športových aktivít. Je východiskom náročnejších túr do centrálnej časti Slovenského raja. Nachádzajú sa tu početné ubytovacie a stravovacie zariadenia, rôznych kategórií. Prístup do strediska verejnou komunikáciou je možný zo smeru od Smižian a od obce Spišské Tomášovce.

Podlesok

Stredisko cestovného ruchu Podlesok (542m n.m.), sa nachádza v severnej časti územia, na okraji NP SR, neďaleko obcí Hrabušice a Betlanovce. Dominantné postavenie v stredisku má autokemping, chatová osada a koliba. Je tu aj niekoľko väčších ubytovacích zariadení. Na rozdiel od strediska Čingov sa tu nenachádzajú malé individuálne ubytovacie zariadenia (rodinné chaty ap.). Miesto je východiskom turistických chodníkov na Kláštorisko, do okolitých roklín, do Prielomu Hornádu a do doliny Veľkej Bielej vody.

Kláštorisko

Kláštorisko (790m n.m.) je popri Čingove a Podlesku ďalšie známe stredisko cestovného ruchu v severnej časti Slovenského raja. Ako jediné zo stredísk sa nachádza vo vnúrti územie NP SR. Na Kláštorisko vedie množstvo turistických chodníkov z Podlesku cez rokliny Suchá Belá, Kysel', Piecky, Kláštorskú roklinu, Prielom Hornádu, a z Čingova, ale dá sa naň dostať prakticky z každej časti Slovenského raja. Na Kláštorisku je vybudované turistické centrum s reštauráciou, chatami a penziónom. Nachádza sa tu aj stanica horskej služby.

Nachádzajú sa tu pozostatky kartuziánskeho kláštora zo 14. storočia. súčasnosti je kláštor v pokračujúcej rekonštrukcii, každoročne koncom augusta sa na ňom konajú odpustové slávnosti.

Slovenský raj – juh, Dedinky, Mlynky

Obec **Dedinky** (790m n.m.) leží v južnej časti NP SR. Obec vznikla roku 1933 spojením dvoch menších obcí - Štefanovce a Imrichovce. Dedinky ležia v údolí rieky Hnilec, nad priehradou Palemanská Maša, ktorá patrí k najchladnejším na Slovensku. V okolí vodnej nádrže sú sústredené rekreačné zariadenia. Nad Dedinkami sa nachádza planina Geravy, na ktorú sa dá vyviešť sedačkovou lanovkou. Odtiaľ vedú turistické chodníky, po ktorých sa dá dostať takmer do každej časti Slovenského raja. Počas zimnej sezóny sa dá v okolí obce aj lyžovať, lyžiarske svahy s vlekmí sú určené skôr pre nenáročných lyžiarov.

Mlynky (739m n.m.) sú najvýznamnejšie stredisko zimných športov v Slovenskom raji. Majú niekoľko častí s rôzne intenzívnym využívaním. V časti Mlynky - Prostredný Hámor na svahoch kopca Kruhová je významné lyžiarske stredisko nadregionálneho významu. Nachádzajú sa tu 4 lyžiarske vleky s prepravnou kapacitou 2 025 osôb/hod. Počet zjazdových tratí 6, najdlhšia má 770 m.

V časti obce Mlynky – Biele Vody sa nachádzajú 2 vleky s prepravnou kapacitou 400 osôb/hod. Zabezpečené je mechanické zasnežovanie. V areáli bežeckého lyžovania Biele Vody sú 4 trate s celkovou dĺžkou 11,5 km. K dispozícii je lyžiarsky turisticko-rekreačný okruh okolo Kráľovej hory a bežecké trate na Bielych Vodách.

Možnosť ubytovania sa je v súkromí, v penziónoch, alebo v hoteli. Bývajú tu dobré snehové podmienky, snehová prikrývka trvá priemerne 150 dní v roku.

Mlynky sú východiskovým miestom turistických trás do južných častí Slovenského raja, do Havraních vrchov, do časti Knola a do Volovských vrchov.

3. ANALYTICKÁ ČASŤ

3.1 Situačná analýza územia Národného parku Slovenský raj

3.1.1 Ochrana životného prostredia

V Slovenskej republike sa ochrana prírody riadi Zákonom č. 543/2002 Z.z. a násl. O ochrane prírody a krajiny (ďalej ako Zákon OPaK) a vykonávacou Vyhláškou MŽP č. 24/2003 Z.z., ktorou sa tento zákon vykonáva. Z celkovej rozlohy Slovenska tvoria chránené územia 22,4 %. Rozloha územia Národného parku Slovenský raj včítane ochranného pásma predstavuje 32 774 ha.

Národné parky sú chránené územia v 3. stupni ochrany v zmysle Zákona OPaK. Národné parky sú zároveň pre svoju vysokú atraktivnosť aj cieľom návštev veľkého počtu návštevníkov a tiež cieľom záujmu o podnikanie v ich území, alebo s dopadom na ich územie.

Protichodnosť týchto záujmov je prítomná aj v Národnom parku Slovenský raj.

Ekologické hodnotenie územia

Záujmové územie leží na území s heterogénnymi prírodnými podmienkami od nížinno-kotlinových oblastí s výškami cca 440 – 480 m n.m. až po hory s nadmorskou výškou cez 1 000 m n.m.

Na území subregiónu sú vypracované tieto územné systémy ekologickej stability (ďalej ÚSES):

- Generel nadregionálneho ÚSES SR z roku 1992
- Aktualizovaný Generel nadregionálneho ÚSES SR (2000)
- Regionálny ÚSES okresov Rožňava (1993) a Spišská Nová Ves (1994)

Subregión NP Slovenský raj je základom kostry ekologickej stability na nadregionálnej úrovni a predstavuje biocentrum provizionálneho významu, zasahujúce do územia troch krajov – košíckeho, prešovského a banskobystrického. Do plochy subregiónu zasahujú aj Hnilecké vrchy – biocentrum nadregionálneho významu.

V riešení ÚPN - VÚC Košíckeho kraja sa vychádzalo z prvkov nadregionálnych územných systémov ekologickej stability dotknutých okresov. **Vychádzajúc z ekonomických a technických požiadaviek rozvoja kraja do kolízie s prvkami ÚSES sa dostávajú predovšetkým líniové dopravné stavby a ložiská nerastných surovín.** Posudzovanie kolíznych stavieb, v procese ich predprojektovej prípravy vo všeobecnosti, je predmetom posúdenia vplyvov na životné prostredie v zmysle zákona č. 24/2006 Z. z.

Chránené územia prírody

Z historického pohľadu bolo územie Národného parku Slovenský raj (NP SR) najprv v roku 1964 vyhlásené za chránenú krajinnú oblasť (CHKO) a v roku 1988 prekategorizované na národný park.

NP SR sa rozprestiera na:

- území o ploche 19 763 ha (8 453 ha v okrese Spišská Nová Ves, 5 780 ha v okrese Rožňava),
- s ochranným pásmom o rozlohe 13 011 ha (9 114 ha v okrese Spišská Nová Ves, 3 883 ha v okrese Brezno, 14 ha v okrese Rožňava)
- a s chránenými územiami s najvyšším stupňom ochrany s rozlohou 4 972 ha.

Národný park Slovenský raj bol začlenený (jeho najhodnotnejšie časti) do sústavy území európskeho významu Natura 2000 (Príloha č.8) a juhovýchodná časť jeho ochranného pásma je súčasťou vtáčieho územia CHVO Volovské vrchy (SKCHVÚ036). CHVÚ sa

vyhlasuje za účelom zachovania biotopov druhov vtákov európskeho významu, z ktorých sa v záujmovom území vyskytujú:

tetrov hlucháň, orol skalný i krikľavý, d'ubník trojprstý, tesár čierny (*Dryocopus martius*), kuvičok vrabčí (*Glaucidium passerinum*), sova dlhochvostá (*Strix uralensis*), muchárik malý (*Ficedula parva*), jariabok hôrny (*Bonasa bonasia*), sýkorka chochlatá (*Parus cristatus*), sýkorka hôrna (*Parus montanus*), holub plúžik (*Columba oenas*), pôtik kapcavý (*Aegolius funereus*), žlna sivá (*Picus canus*) a d'ateľ bielochrbtý.

Slovenský raj je krasovým územím planinového typu, budovaným prevažne vápencami a dolomitmi. Medzi typické fenomény krajiny patria náhorné planiny, hlboké kaňony, rokliny, vodopády, povrchové krasové javy a atraktívne podzemné priestory s kvapľovou a ľadovou výzdobou. Najvyšším bodom národného parku je Predná hoľa (1545 m n. m.). Najznámejšími roklinami sú Suchá Belá, Piecky, Sokol a Kysel' s početnými vodopádmi. Zvyškami pôvodne plochého reliéfu sú náhorné planiny Glac, Geravy, Pelc a Skala. Prevažnú väčšinu územia pokrývajú lesy s prevládajúcimi vápencovými bučinami, ale aj pozmenenými smrečinami. Prírodná scenéria s pestrým zastúpením rastlín a živočíchov je neopakovateľným lákadlom pre turistov - takmer 1000 druhov vyšších rastlín, z ktorých štvrtina je na zozname ohrozených druhov, a viac ako 400 druhov machov a lišajníkov.

Na území NP SR je viac ako 210 jaskýň rôznej veľkosti a významu, napriek tomu je verejnosti sprístupnená iba jedna: Dobšinská ľadová jaskyňa. Hrúbka ľadu v jaskyni dosahuje až 26,5 m a vzhľadom na jej jedinečnosť je spolu s ostatnými jaskyňami Slovenského a Aggteleckého krasu zaradená do zoznamu svetového prírodného a kultúrneho dedičstva UNESCO (rok 2000). Svojou veľkosťou je zaujímavá Stratenská jaskyňa – komplex chodieb a priestorov má dĺžku cca. 25 km, svojimi nálezmi kostier pravekých medveďov zasa známa Medvedia jaskyňa.

Na území NP Slovenský raj (3. st. ochrany) a jeho ochranného pásma (2. st. ochrany) sa podľa Štátneho zoznamu osobitne chránených častí prírody SR vyskytujú chránené plochy, uvedené v tabuľke č. 11.

Tab č. 11: Osobitne chránené územia NP SR

Názov, poloha na mape	Kategória	Rozloha, ha	Rok vyhlásenia
Hnilecká jelšina, 12	NPR	84,59	1988
Holý kameň, 16	NPR	210,87	1976
Kysel', 4	NPR	949,97	1964
Piecky, 6	NPR	244,93	1964
Prielom Hornádu, 1	NPR	290,49	1964
Sokol, 7	NPR	700,93	1964
Stratená, 14	NPR	678,65	1976
Suchá Belá, 5	NPR	153,52	1964
Tri kopce, 8	NPR	246,23	1984
Vernárska tiesňava, 9	NPR	82,94	1966
Zejmarská roklina, 15	NPR	72,65	1980
Dobšinská ľad. Jaskyňa, 20	NPP	0	1964
Medvedia jaskyňa, 19	NPP	0	1972
Barbolica, 10	PR	11,97	1988
Čingovské hradisko, 2	PR	44,20	1982
Kocúrová, 3	PR	16,72	1974
Malé Zajfy, 17	PR	7,24	1993
Modrý vrch, -	PR	4,46	1988
Mokrý, 11	PR	60,20	1966
Muráň, -	PR	180,66	1996

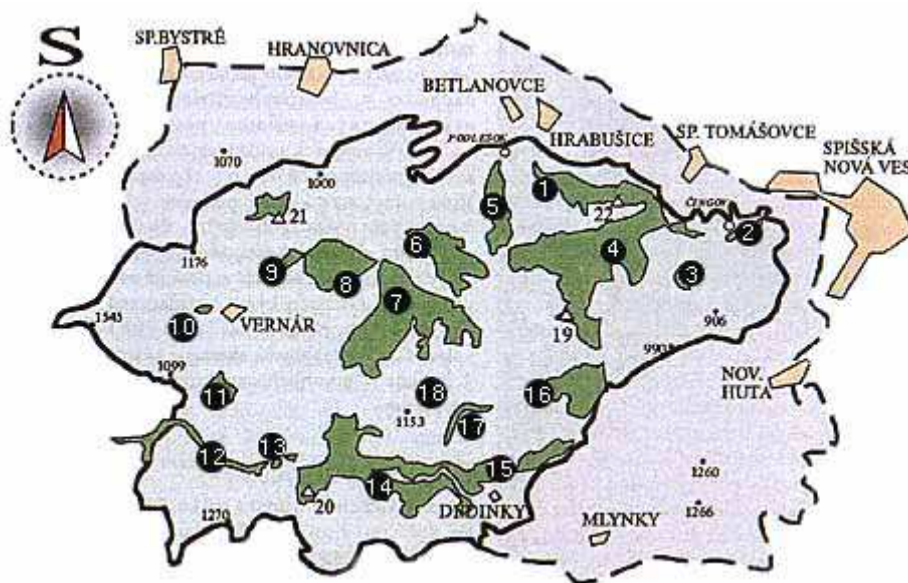

Ostrá skala, 13	PR	6,66	1976
Vyšná Roveň, 18	PR	6,98	1993
Jaskyňa Čertova diera, 22	PP	0	1995
Hranovnické pleso, 21	PP	68,09	1984
Knola	CHA	220,02	1996
Spolu	-	4 342,97	-

Legenda: NPR – národná prírodná rezervácia, NPP – národná prírodná pamiatka,
 PR – prírodná rezervácia, PP – prírodná pamiatka,
 CHA – chránený areál

Obr. č. 7: Lokalizácia niektorých chránených území NP SR

3.1.2 Ponuka cestovného ruchu

3.1.2.1 Primárna ponuka

Národný park Slovenský raj patrí k najnavštevovanejším miestam Slovenska, a to vďaka vysokej koncentrácii hodnotných a pozoruhodných prírodných krás, nachádzajúcich sa na svojom území. Ich existencia a využívanie priamo podmieňujú rozvoj cestovného ruchu, ktorý tu predstavuje významné hospodárske odvetvie.

Prírodné podmienky primárnej ponuky zahŕňajú:

- geomorfologické pomery,
- klimatické podmienky,
- hydrologické podmienky,
- biogeografické podmienky (flóra a fauna)

Geomorfologický potenciál

Dotknuté územie vzhľadom na geologickú stavbu územia nepatrí medzi oblasti extrémne náchylné na zosuvy, na vodnú a výmŕľovú eróziu. Územie je vo väčšej miere zalesnené, prejavy reálnej vodnej erózie v území nie sú výrazné.

Seizmicita predstavuje z hľadiska výstavby náročných a špeciálnych inžinierskych diel významnú geobariéru. Podľa STN 73 0036 patrí dotknuté územie do seizmickej oblasti s možným zemetrasením menším ako 60 M.C.S s periodicitou niekoľko sto rokov, čo znamená, že nie je potrebné projektovať stavebné konštrukcie (okrem konštrukcií s vyšším návrhovým seizmickým zrýchlením) na seizmické zaťaženie.

Zvýšené hodnoty prírodnej rádioaktivity sa koncentrujú prevažne v horninách severogemeridného permu Spišsko-gemerského rudohoria, najmä v oblasti od Stratenej smerom ku Košiciam s U-Mo ložiskami a Novoveská Huta. Všeobecne sú v lokalite Slovenský raj zaznamenané vyššie hodnoty radónu, ktorý však pre životné prostredie nepredstavuje žiadne riziko – je rozptýlený v atmosfére, kde sa rozpadá. Okresy Spišská Nová Ves a Rožňava sa radia k okresom s najvyššími hodnotami objemovej aktivity radónu (EOAR).

Ložiská nerastných surovín

V dotknutom území a v jeho okolí sa nachádza niekoľko ložísk nerastných surovín:

- 10 ložísk Spišská Nová Ves – Novoveská Huta, Grétla, Mlynky,
- 2 ložiská z toho sa využívajú

Charakter krajiny

Pre rozvoj cestovného ruchu (a tým aj vidieka) je dané územie mimoriadne zaujímavé. Kým severná a južná hranica Slovenského raja má relatívne vybudovanú infraštruktúru pre turistický ruch, východná je z tohto hľadiska výrazne zanedbávaná. Severná, južná a východná časť Slovenského raja má výrazne odlišné podmienky a krajinné typy. Tento fakt sa vôbec nevyužíva v marketingovej stratégii a súčasne aj v ich vzájomnom dopravnokomunikačnom prepojení.

Situácia cestovného ruchu a súčasné rozvojové územia sa dajú takto rozdeliť do dvoch odlišných celkov:

- pozíčne najsilnejšie územia cestovného ruchu - perspektívna je predovšetkým severná časť, otvorená Hornádska kotlina, Hrabušice, Čingov. Južnú časť tvorí relatívne uzavreté a priestorovo limitované údolie Hnilca, Dobšiná, Mlynky, Dedinky.
- nerozvinuté oblasti cestovného ruchu (východná časť smerom na obec Hnilčík až po Nálepkovo a údolie Železného potoka a západná časť – Hranovnica, Vernár, Telgárt).

Krajinárske prvky územia

Krajinárske prvky územia NP Slovenský raj tvoria bohatú paletu. Rozdeľujú oblasť Slovenského raja na menšie objekty - kopce, doliny, potoky, rieky, rokliny, kaňony, skalné útvary, vodné plochy, planiny, a pod. Obsahujú tie najdôležitejšie resp. najvýraznejšie turistický prístupné i neprístupné oblasti Slovenského raja. Podrobný zoznam s popisom obsahuje Príloha č. 3 Krajinárske prvky.

Klimatické podmienky

Klimatické podmienky územia vytvárajú v rámci primárnej ponuky cestovného ruchu základné predpoklady pre uskutočňovanie aktivít cestovného ruchu a sú popri geomorfologických predpokladoch ďalším dôležitým motivačným činiteľom. Základnými klímotvornými činiteľmi sú slnečné žiarenie, množstvá zrážok v lete a v zime (snehu) a atmosférická cirkulácia v území. Klímu územia vyjadruje priemer jednotlivých prvkov, častosť ich hodnôt a extrémne hodnoty.

Charakter podnebia:

Prevláda tu oceánska klíma s kontinentálnym vplyvom, čo sa prejavuje neskorým nástupom jari a vyššími teplotami na jeseň v porovnaní s jarou.

Hornádska kotlina, dolina Hnilca patria do mierne teplej klimatickej oblasti s priemernými ročnými teplotami okolo 6° C.

Horské skupiny, horské chrbty a vrcholové časti pohorí patria do chladnej klimatickej oblasti s ročnou priemernou teplotou pod 4° C.

Prehľad priemerných a ročných teplôt v území NP SR je v nasledujúcich tabuľkách. Určitý interval teplôt je daný výškovými rozdielmi územia (od cca. 400 m n.m. do 1 200 m n.m.). Najvyššie priemerné letné teploty sú v okolí Hnilca, 21° C.

Tab. č. 12: Priemerné mesačné teploty a ročná teplota

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	rok
- 5,1	- 2,8	0,9	6,2	11,1	14,9	16,3	15,4	11,5	6,6	2,0	- 2,7	6,2

Zdroj: SHMÚ, 2006

Pozn: priemer teplôt v °C, za obdobie 1951 – 1980, meteorologická stanica v Sp. Novej Vsi

Zrážkové pomery:

Prehľad zrážok v jednotlivých častiach územia je v tab. č. 3.2.1.2. Najviac zrážok sa počas roka vyskytuje v období letných búrok v júni a júli, keď naprší 90 – 110 mm. Najsuchším mesiacom je január s 25 – 55 mm zrážok.

Tab. č. 13: Priemerné mesačné a ročné úhrny zrážok, v mm

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	rok
30	32	36	56	85	106	106	89	54	51	58	42	748

Zdroj: SHMÚ, 2006

Pozn: zrážky v mm, za obdobie 1951 – 1980, meteorologická stanica v Sp. Novej Vsi

Tab. č. 14: Priemerný počet dní so snehovou pokrývkou 1 cm a viac

IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	rok
-	0,2	4,6	17,3	26,5	20	11,6	1,1	0,1	-	81,6

Zdroj: SHMÚ, 2006

Pozn: za obdobie 1951 – 1980,

Tab. č. 15: Priemerné úhrny zrážok, v mm.

XI	XII	I	II	III	IV	Zimný polrok
60	45	34	33	42	47	261

Zdroj: SHMÚ, 2006

Pozn. za obdobie 1951 – 2005

Hydrologické podmienky

Termálne a minerálne vody

V lokalite Hnilčík – Bindt je evidovaný prameň minerálnej vody, cca 1,2 km severovýchodne od osady Bindt. Prameň vyviera zo sutí fylitov a zlepcov v terénnej depresii. Výdatnosť prameňa je 1,2 l/s, celková mineralizácia je 2,2 g/l, teplota vody 9°C, obsah CO₂ je 20,7 mg/l. Podľa STN ide o vodu prírodnú, slabo mineralizovanú, síranovú, vápenatú, hypotonickú, studenú. Prameň nie je využívaný.

Geotermálne vody sa v hodnotenom území nevyskytujú. Najbližšie overené zdroje geotermálnej vody sú v Arnutovciach (11,8 l/s, 0,79 MW) a v Letanovciach (8,3 l/s, 0,33 MW).

Vodné zdroje

V hodnotenom území PVS a.s. Poprad zabezpečuje dodávku pitnej vody do Skupinového vodovodu Spišská Nová Ves – Levoča z vodných zdrojov: Fleischer (6 prameňov), Pod Lanovkou (2 pramene), Csáky (4 pramene), Starý Gyula (1 prameň), Holubnica (odber z povrchového toku).

Rieky, potoky a vodné plochy

Dve hlavné rieky sú stredohorským typom riek:

H o r n á d : pramení pod Kráľovou hoľou v Nízkych Tatrách vo výške 1 050m n.m. Vytvárajú ho početné zdroje nad obcou Vikartovce. Preteká Hornádskou kotlinou, a za Hrabušicami vytvára v masíve Slovenského raja kaňon známy ako Prielom Hornádu. Na Hornádsku kotlinu sa vracia až pred mestom Spišská Nová Ves. Najvýznamnejšie prítoky do tohto miesta boli :

- pravostranné – Vernársky potok, Veľká Biela voda, Biely potok, Lesnica, Hlinica, Dubnica, Teplický Brusník
- ľavostranné – Vydrničianka, Trstený potok a Tomášovský potok

Za Spišskou Novou Vsou priberá viacero prítokov a pri Margecanoch vstupuje do masívu Čiernej hory, kde vytvára zaklesnuté meandre (vodná nádrž Ružín). Horný tok rieky Hornád, od prameňov po obec Smižany, je od r. 1977 vyhlásený za vodárenský tok a nachádza sa v pásme hygienickej ochrany vody.

H n i l e c : pramení pod Kráľovou hoľou v Nízkych Tatrách. Geologicky je to veľmi starý tok, ktorý sa sformoval v priebehu vyzdvihovania Volovských vrchov. Bazén Hnilca je pozoruhodný úzkym tvarom a dĺžkou (89 km). Povodie Hnilca má vysokú lesnatosť. Jeho riečna sústava je bez veľkých prítokov, ktoré sú : Spišský potok, Biele Vody, Železný potok, Henclová, Stará voda, Bystrý, Smolnícky a Perlový potok. Na hornom toku Hnilca je vybudovaná vodná nádrž Palcemanská Maša.

Kvalita vody:

Kvalita vody rieky Hornád v úseku nad odstaveným vodárenským odberom v Smižanskej Maši dosahuje hygienicky prijateľné parametre – základné fyzikálno-chemické ukazovatele sú prekročené až v úseku od mesta Sp. Nová Ves (III. trieda znečistenia).

Rieka Hnilec je z hľadiska základných fyzikálno-chemických ukazovateľov znečistená až od obce Mníšek n/Hnilcom (III. trieda znečistenia) v súvislom úseku až po vtok do Hornádu. Hygienicky čistá voda sa odvádza i do povodia Slanej a aj na Hnilci sa udrží až po prítok Smolníckeho potoka. Rieka Slaná má v hornom úseku po prítok Dobšinského potoka, ktorý je znečistený v dôsledku činnosti podniku Vodárne a kanalizácie Dobšiná, vyhovujúcu kvalitu (I. a II. trieda znečistenia). Jedným zo základných opatrení na znižovanie znečisťovania je znižovanie plošného zaťaženia povodia organickými látkami (budovanie kanalizácií a ČOV, zber olejov, likvidácia netesných septikov, atď.).

Medzi chránené vodohospodárske oblasti patrí horný tok rieky Hnilca, ktorý sa nachádza veľkou časťou v NP Slovenský raj. Environmentálne riziko predstavuje najmä cestná a železničná doprava a rekreačná činnosť v Slovenskom raji.

Tab. č. 16: Kontaminácia povrchových vôd v území NP SR

Ukazovateľ	Hornád	Hnilec
O ₂ -režim	I. trieda	I. trieda
Zákl F-CH	I. trieda	I. trieda
Nutrienty	I. trieda	I. trieda
Biologické	I. trieda	I. trieda
Mikrobiologické	V. trieda	I. trieda
Mikropolutanty	I. trieda	I. trieda
Rádioaktivita	I. trieda	I. trieda

Vysvetlivky: I. trieda – veľmi čistá voda, ... V. trieda – veľmi vysoko znečistená voda

Väčšinu stojatých vodných plôch územia tvoria umelé účelové nádrže. Prírodné jazerá sa tu prakticky nenachádzajú:

Palcmanuská Maša: je elektrárenská vodná nádrž na hornom toku Hnilca z r. 1956 o rozlohe 85,6 ha. Leží vo výške 786 m n.m. Využitelný objem vody je 10,355 mil m³. Určitou raritou je odvádzanie vody tunelom do Dobšinej pre výrobu špičkovej elektrickej energie. Jazero sa využíva pre rybné hospodárstvo, športové a turistické účely.

Klauzy je malá účelová vodná nádrž na hornom toku Bieleho potoka. V minulosti sa voda používala pre splavovanie dreva do Hornádu, od r. 1917 do pol. 20. stor. Pre cestovný ruch sa aktívne nevyužíva, slúži ako prirodzený rybník. Je to významné oddychové miesto pri putovaní po chodníkoch Slovenského raja. Nachádza sa tu silný prameň vody.

Hansjakubova nádrž: je to menšia účelová vodná nádrž pod sedlom Kopanec v doline Hansjakubova v Slovenskom raji v katastri Stratenej. Turisticky sa nevyužíva.

Blajzloch: je to menšia účelová nádrž na jednom z pravobrežných prítokov Veľkej Bielej vody pod sedlom Kopanec v Slovenskom raji s malebným okolím. Turisticky je nevyužívaná. Možné miesto oddychu.

Lesnica: je to málo známa malá vodná nádrž na potoku Lesnica neďaleko Čingova v Slovenskom raji. Turisticky sa nevyužíva.

Rakovce (Tajch): menšia účelová vodná nádrž na rieke Hnilec priamo v obci Mlynky. Slúžila ako zásobáreň vody pre neďalekú elektrárňu v Rakovci, do ktorej prúdila voda podzemným potrubím. V súčasnosti je vypustená. Pre cestovný ruch sa nikdy nevyužívala.

Vodopády

Územie Národného parku Slovenský raj predstavuje vysokú koncentráciu rozmanitých vodopádov, ktoré vznikajú na horských bystrinách, ktoré stekajú zo strmých svahov planín, a na krátkych úsekoch prekonávajú veľké prevýšenie. Tieto vody vymyli vo vápencovom podklade početné rokliny, v ktorých sa nachádza vždy hneď niekoľko vodopádov:

- Kláštorská roklina, je s turisticky prístupná
  - o vodopád Objaviteľov
  - o vodopád Antona Straku
  - o Dúhový vodopád

- Kaskády Gustáva Nedobrého
  - Malý vodopád
  - vodopád Kartuziánov
  - Machový vodopád
- Kysel', nie je turisticky prístupná (len horná časť)
  - Barikádový vodopád
  - Kaplnkový vodopád
  - Roklina
  - vodopád v Temnici
  - Obrovský vodopád
  - Karolinyho vodopád
- Vyšný Kysel', je turisticky prístupná
  - Malý vodopád
  - Machový vodopád
- Piecky, je s TZT
  - Veľký vodopád
  - Kaskády
  - Terasový vodopád
- Sokolia dolina, je turisticky prístupná
  - Bočný vodopád
  - Skalný vodopád
  - Závojový vodopád (65 m, najvyšší v Slovenskom raji, druhý na Slovensku)
  - Vyšný vodopád
- Suchá Belá, je turisticky prístupná
  - Misový vodopád
  - Roklina
  - Okienkový vodopád
  - Korytový vodopád
  - Bočný vodopád
  - Kaskády
- Veľký Sokol, je turisticky prístupná
  - Kaskády
  - Malý vodopád
  - Veľký vodopád
  - Róthova roklina
- Zejmarská roklina, je turisticky prístupná
  - Nálepkové vodopády
- Zelená dolina, nie je turisticky prístupná
  - Nižné Kaskády
  - vodopád Skok
  - Vyšné Kaskády

Ďalšie vodopády sa nachádzajú v doline Lesnice v kaňone pod Turníckym sedlom, v rokline Zadná diera. Štátna ochrana prírody SR eviduje v NP SR 91 vodopádov vo svojom zozname prírodných vodopádov Slovenska, čo je najviac zo všetkých veľkoplošných chránených území (Príloha č. 5).

Uvedené vodopády Slovenského raja svojou estetickou hodnotou a výnimočnosťou predstavujú najhodnotnejší potenciál vody na území NP SR aj vo vzťahu k cestovnému ruchu.

Vodohospodársky chránené územia

Do záujmového územia zasahuje z juhu Chránená vodohospodárska oblasť (CHVO) Horného povodia rieky Hnilec a z východu východná časť CHVO Nízke Tatry. V minulosti bol predmetom vodohospodárskej ochrany aj objekt úpravne vody v Smežanskej Maši, ktorý predstavoval zdroj pitnej vody pre Spišskú Novú Ves a Spišské Tomášovce.

Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky podľa zákona o vodách vyhláškou č. 211/2005 Z. z. ustanovilo zoznam vodohospodársky významných a vodárenských tokov. Podľa uvedenej vyhlášky k vodohospodársky významným tokom na našom území patrí tok Hnilca (4-32-02-001), potok Bystrá (4-32-01-004) a Veľká Biela voda (4-32-01-024), k vodárenským tokom patrí Hornád (4-32-01-001) v km: 136,7 – 168,9, potok Bystrá (4-32-01-004) a Veľká Biela voda (4-32-01-024). V nadväznosti na to sa v území nachádzajú pásma hygienickej ochrany podzemných vôd a pásma hygienickej ochrany povrchových vôd príslušných stupňov.

Flóra a fauna

Bohaté je zastúpenie fauny – známych je viac ako 4000 bezstavovcov (400 druhov chrobákov, 350 druhov bezkrídlovcov, 180 druhov hlístovcov, 130 druhov mäkkýšov a veľa ďalších). Zo stavovcov sa tu vyskytuje 8 druhov obojživelníkov, 7 druhov plazov, prechodne ale aj trvalo okolo 90 druhov vtákov a viac ako 40 druhov cicavcov (niektoré aj endemické druhy)

Flóru tvoria najmä lesné spoločenstvá patriace k horským vápencovým bučinám, kvetnatým bučinám a jedľo-bučinám. Na planinách sú vyvinuté horské kosné lúky, v širších údoliach podhorské kosné lúky a pasienky. V území na okraji Slovenského raja sú rastlinné spoločenstvá najmä v nivách potokov a porastoch lúk a pasienkov. Časť vegetácie tvoria aj kultúrne spoločenstvá intravilánov obcí, alebo kultúry na ornej pôde.

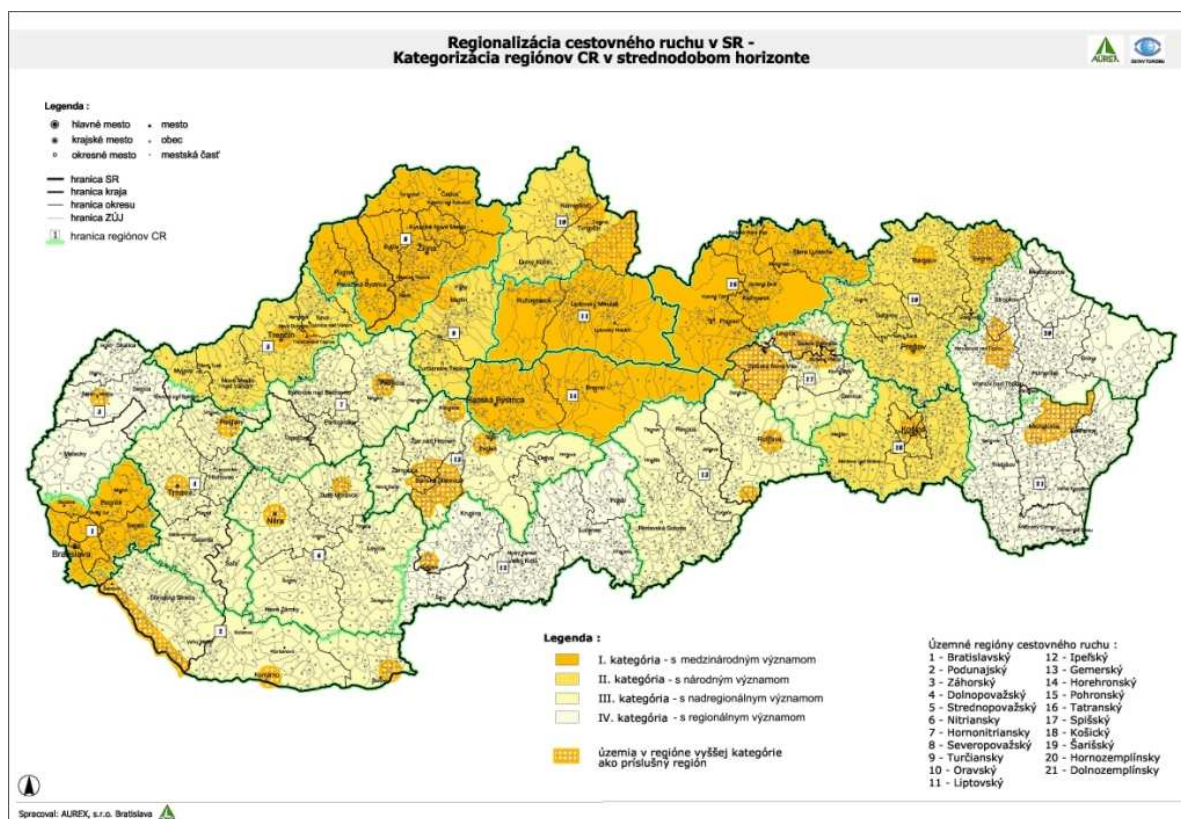
Kultúrno – historický potenciál

Aj napriek tomu, že dominantným prvkom a prostredím pre rozvoj cestovného ruchu v riešenom subregióne je prírodný a krajinný potenciál, NP SR je špecifický práve tým, že jeho okolie poskytuje široké a kvalitné možnosti pre organizovanie a viazanie aktivít CR na bohatý kultúrno-historický potenciál, obsahujúci vzácne historické pamiatky, zapísané do zoznamu UNESCO, množstvo zachovalých sakrálnych i svetských kultúrnych a technických pamiatok. Vzhľadom na ich rozsah ich uvádzame v prílohe č. 4. Kultúrno-historický potenciál.

Zhodnotenie primárneho potenciálu cestovného ruchu v subregióne na základe jeho zaradenia v zmysle dokumentu **Regionalizácia cestovného ruchu v SR**, ktorý ho zatriedil do Spišského územného regiónu CR (III. skupina), ale ako územie vyššej kategórie (v strednodobom horizonte) je v nasledujúcej tabuľke č. 17.

Obr. č. 8 : Regionalizácia CR

Zdroj: Ústav turizmu,

Tab. č. 17 : Hodnotenie potenciálu Spišského regiónu:

Aktivita	Potenciál	
	Strednodobý horizont	Dlhodobý horizont
Pobyt / rekreácia pri vode	P	Z
Pobyt / rekreácia pri termálnej vode	X	X
Vodné športy	X	P
Vodná turistika / vodáctvo	N	Z
Pobyt / rekreácia v kúpeľoch	N	X
Pobyt v horskom / lesnom prostredí	N	V
Pobyt na vidieku (vidiecky turizmus)	N	D
Pešia turistika	V	V
Cykloturistika	D	D
Horolezectvo	N	Z
Paraglajding	N	X
Návšteva jaskýň / speleológia	zvýšený	zvýšený
Zjazdové lyžovanie / snowboarding	D	D
Lyžiarska turistika (výlety na lyžiach, skialpinizmus)	N	D
Bežecké lyžovanie	N	Z
Poznávanie kultúro – historických pamiatok	V	V
Návšteva múzeí a galérií	P	N
Poznávanie miestnych tradícií	Z	N
Iné športové aktivity	Z	N
Návšteva podujatí (športové, kultúrna,	P	N

spoločenské, náboženské, folklórne)		
Účasť na veľtrhoch a výstavách	X	N
Účasť na kongresoch, konferenciách a seminároch	X	N
Obchodný turizmus	P	N
Ubytovacie služby	P	N
Turisticko – informačné kancelárie	Z	N

Zdroj: Ústav turizmu,

Pozn.: škála hodnotenia potenciálu: V - vysoký, D - dobrý, P - priemerný, Z – základný, X - nezaradené
N – nehodnotený časový horizont

3.1.2.2 Sekundárna ponuka

Sekundárna ponuka vytvára podmienky pre účasť na cestovnom ruchu umožňuje vykonávanie aktivít spojených s pobytom účastníka cestovného ruchu v cieľovom mieste a nezriedka je dôležitou súčasťou jeho motivácie. Zahŕňa všetky služby, ktoré musia byť k dispozícii na použitie v CR. Kvalita sekundárnej ponuky sa odráža v kvalite a úrovni poskytovaných služieb účastníkom cestovného ruchu.

Predstavuje ju infraštruktúra a supraštruktúra CR.

Sú to zariadenia:

- na zmenu miesta
- pobytové zariadenia, t.j. :
  - o ubytovacie, stravovacie a zábavné zariadenia (supraštruktúra CR),
  - o zariadenia na rekreačno-športové činnosti,
  - o zariadenia ekonomickej činnosti (kongresy, kurzy, nákupy)
- sprostredkovateľské zariadenia (cestovné kancelárie a agentúry, združenia CR)

3.1.2.2.1 Turistická supraštruktúra – ubytovacie a stravovacie zariadenia

Ubytovacie zariadenia

V zmysle vyhlášky č. 277/2008 z 26. júna 2008 sa ubytovacie zariadenia zaraďujú na základe kvalifikačných a fakultatívnych znakov do 9-ich kategórií a do 5-ich tried – hotely (rozlišuje sa 9 typov), hotel, penzión apartmánový dom, turistická ubytovňa, chatová osada, kempingy (minikemping), táborisko, ubytovanie na súkromí.

Priemerné využitie lôžkových kapacít na Slovensku dosahuje v posledných rokoch okolo 30%, čo hovorí o tom, že s kvantitatívneho pohľadu nemožno na Slovensku hovoriť o deficite lôžkových kapacít. Inou otázkou je štruktúra kapacít a kvalita služieb vo vzťahu k cieľovej klientele.

Tab. č. 18: Prehľad ubytovacích zariadení a lôžok v regiónoch

rok		2005	2006	2007	2008
KSK	Počet zariadení/lôžok	291 / 35492	281 / 21549	357 / 22467	-
SNV	Počet zariadení/lôžok	68 / 3757	66 / 3571	85 / 3534	-
NP SR	Počet zariadení/lôžok	-	-	363/6458	-
SR	Počet zariadení/lôžok	2 446/122 612	2 490/124 323	3 182/146 655	3 434/151 991

Zdroj: ŠÚ SR, RegDat

Tab. č. 19: Prehľad ubytovacích zariadení, v členení podľa vyhlášky MH SR. č. 277/2008 o kategorizácii ubytovacích zariadení

obec	počet ubytovacích zariadení / počet lôžok																			
	hotel	garni hotel	horský hotel	kongres hotel	wellness hotel	kúpeľ hotel	boutiq. hotel	apartmánový hotell	motel	hotel	penzión	apartmánový dom	turistická ubyt. chata, chalupa	chatová osada	kemp	mini kemp	táborisko	izba na súkromí	súkromný objekt	prázdninový dom
Arnutovce	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1								1	
											20								8	
Betlanovce	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1		3				1		4	
											14		20						40	
Hnilčfík	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	13	-	-	-	-	-	-	-
											16		200							
Hnilec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1		4							
											26		68							
Hrabušice	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	-	9	2/33 (chát)	1	-			59	
	79										184		124	349	600				753	
Letanovce	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		-	2						1	
													15+5						6+2	
Mlynky	1		1					1			4		1						16	
	42		95					50			115		64						155	
Smižany	3	-	-	1	-	-	-	-	-	-	45	1	30	-	-	-	-	-	-	-
	154			74							453	9	274							
Spišská Nová Ves	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-	1	-	-	-	-	-	11	-
	242										152		148						83	
Spišské Tomášovce	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5		1						6	
											100		52						54	
Dedinky	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-			4						32	
	66												96						166	
Dobšiná	-										1		3	2	1				2	
											20		31	130	30				20	

Stratená	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3		3						4	
	36										70		90						22	
Hranovnica	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-				1					2	
														16					42	
Spišský Štiavnik	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	1	-
											23		53						8	
Vernár	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	5	-	-	-	-	5	8	-
											165+13		50					37+3	77+10	
Vydrník	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-
													10						5	
Telgárt	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	3	-	2	-	-	-	-	-	8	-
	98		48								80		12						86	
Spolu NP SR	14	-	2	1	-	-	-	1	-	-	90	1	85	5	2		1	5	156	
	717	-	143	74	-	-	-	50	-	-	1451	9	1312	495	630			40	1537	
Spolu SR, 2007/ 2008	578 / 596										671/717	-	378/360	77/73	971 / 1 021			507 / 667		
	56 354 / 58 357										21 454/23 040	-	20675/20721	7379/6790	35 295 / 36 118			5 498 / 6 965		
x	hotel	garni hotel	horský hotel	kongres hotel	wellness hotel	kúpeľ hotel	boutiq. hotel	apartmánový hotell	motel	botel	penzión	apartmánový dom	turistická ubyt. chata, chalupa	chatová osada	kemp	mini kemp	táborisko	izba na súkromí	súkromný objekt	prázdninový dom

Zdroj: informácie obcí, Internet, ŠÚ SR, MH SR

Do služieb cestovného ruchu je možné zapájať aj ubytovací potenciál vidieckej rekreácie. V okrese Spišská Nová Ves je 659 objektov individuálnej rekreácie (rekreačných chát), ktoré sú vyčlenené z bytového fondu a 449 neobývaných bytov určených na rekreáciu (rekreačných chalúp a domov nevyčlenených z bytového fondu). Najviac ich je v obci Hnilčík – 115 a obci Mlynky – 101.

Využitie potenciálu vidieckeho domového fondu pre CR môže zároveň napomôcť obnove dediny a obnoviť skladbu jej pôvodných funkcií a CR zároveň získa hodnotný potenciál s ponukou netradičného prostredia.

Ako z uvedeného vyplýva, potenciálna bohatá škála ponuky ubytovacích zariadení rozličnej kategórie by v budúcnosti mohla splňať nároky domácej i zahraničnej klientely.

Táto oblasť v súčasnosti otvára široké možnosti pre rozvoj rozličných podnikateľských možností.

Stravovacie zariadenia

Tab. č. 20: Prehľad stravovacích zariadení

obec	počet stravovacích zariadení / počet stoličiek																			
	bar	bistro	bufet	cukráreň	Disco klub	espresso	Gastro centrum	hostinec	jedáleň	kaviareň	lahôdky	motorest	piváreň	pivnica	pizzeria	reštaurácia	vináreň	iné	Spolu	
Arnutovce								1												
								26												
Betlanovce								1												
								30												
Hnilčík								2												
								60												
Hnilec								2												
								60												
Hrabušice								1								1				
								40								60				
Letanovce	1		1					2												
	16		10					44												
Mlynky			2			1		1				1				2				
			50			16		18				25				80				
Smižany	3	-	1	-	-	-	-	6	-	1	-	-	-	-	1	9	1	-	22	
	170		25					217		55					30	540	45		1082	
Spišská Nová Ves	3	1	12	2	2	1		2		3	4				4	5	2			
	86	20	48	40	60	40		60		60	60				68	240	60			
Spišské Tomášovce								1												
								40												
Dedinky								3								3			6	
								60								146			206	
Dobšiná	5		2					5							2	3			17	
	95		33					133							67	187			515	
Stratená								1								3			4	
								36								80			116	

Hranovnica								2								1				
								60								40				
Spišský Štiavnik								3												
								130												
Vernár								1	4							2				
								40	160							130				
Vydrník								1												
								20												
Telgárt								1								2				
								40								80				
Spolu NP SR	12	1	18	2	2	2	-	36	4	4	4	1	-	-	7	31	3	-	55	
	367	20	166	40	60	56	-	1114	160	115	60	25	-	-	165	1583	105	-	2209	
x	bar	bistro	bufet	cukráreň	Disco klub	espresso	Gastro centrum	hostinec	jedáleň	kaviareň	lahôdky	motorest	piváreň	pivnica	pizzéria	reštaurácia	vináreň	iné	Spolu	

Zdroj: informácie obcí,

3.1.2.2 Turistická infraštruktúra pre športovo-rekreačné aktivity

Letná a zimná pešia turistika

Pešia turistika na území NP SR patrí k nosným turistickým produktom, ktorý sa vyznačuje komplexnosťou a kvalitou. Atrakcie, prírodné zaujímavosti a kultúrno-historické pozoruhodnosti územia a okolia sú sprístupnené sieťou značených turistických chodníkov (trás), ktorých kvantita a účelnosť sú výsledkom dlhodobého vývoja pešej turistiky v regióne.

Značenie turistických chodníkov má na území Slovenska skoro stotridsať ročnú históriu, v riešenom území viac ako 100 ročnú históriu. Na Slovensku je v súčasnosti vyznačených približne 13 000 km turistických chodníkov, v riešenom území približne 220 km.

Spôsob značenia turistických chodníkov používaný na Slovensku (rovnaký aj v Čechách) patrí k popredným systémom európskeho turistického značenia. U nás sa používa pásová značka (rozmer 10 x 10 cm), pozostávajúca z pásu tzv. pestrej farby (červená, modrá, zelená, žltá), lemovanej bielymi pásmi. Pásové značenie je doplnené informačnými prvkami (smerovky, tabuľky miestneho názvu) s uvedením textovej informácie o mieste, na ktorom sa nachádzame, o postupných cieľoch a čase potrebnom na ich dosiahnutie. **Veľkou prednosťou nášho systému značenia je to, že celá sieť turistických značených chodníkov (TZCH) je zobrazená v turistických mapách a ich popis je obsiahnutý v turistických sprievodcoch.** Značenie TZCH mimo národného parku uskutočňujú dobrovoľníci organizovaní v Klube slovenských turistov, v národnom parku ho zabezpečuje Horská záchranná služba (HZS) oblasti Slovenský raj. Cyklus obnovy značenia je spravidla tri roky. Kvalita značenia TZCH je na území NP SR veľmi dobrá, čo zabezpečuje bezpečnosť pohybu turistov v teréne.

Južným okrajom územia NP SR prechádza časť jednej z dvoch európskych diaľkových ciest prechádzajúcich Slovenskom. Európska diaľková cesta, označená ako E 8 (Rotterdam – Svilengrad v Bulharsku na tureckej hranici), prichádza na územie Slovenska z Rakúska, v dĺžke 739 km prechádza celým Slovenskom (Cesta Hrdinov SNP), juhom NP SR, pokračuje až na Duklianský priesmyk, kde prechádza do Poľska. K európskym trasám sa zaraďuje aj Medzinárodná Mariánska turistická trasa I 23 prichádzajúca k nám hraničným priechodom Lysá nad Dunajcom a pokračuje cez Levoču a ďalšie pútnické miesta Slovenska do Rakúska.

Pohybovať sa po turistických chodníkoch je možné individuálne a skupinovo po teoretickej príprave a s mapou, alebo pod vedením sprievodcu, V roklinách len vyznačeným smerom proti toku potokov, smerom hore.

Špeciálne zimné značenie pre pešiu turistiku v zime na Slovensku nie je. V zimnom období je však možné využívať letné turistické značenie, avšak je potrebné zvýšiť dôkladnosť prípravy túry, jej výber a v teréne zvýšiť pozornosť. Pre pohyb v zasneženej krajine sa doporučuje používať snežnice, v prípade zľadovateného povrchu tzv. „stúpacie železá - mačky“. V celom území NP SR, okrem vyhradených areálov (zastavané územie obcí, rekreačné strediská a lyžiarske strediská), nie je možný pohyb mimo TZCH. V celom území je nutné dodržiavať pravidlá Návštevného poriadku územia NP SR, Príloha č. 10.

Na území celého stredného Spiša je vyznačených 88 turistických chodníkov, z toho je 12 diaľkových. Ich celková dĺžka je 780 km, z toho je 42 chodníkov o dĺžke 216,6 km v Slovenskom raji. Tabuľka č. 21 uvádza rozloženie diaľkových a lokálnych TZCH na území. Turistické chodníky, cyklotrasy v NP Slovenský raj sú v Prílohe č. 6.

Tab. č.21 : Turistické značené chodníky v území a okolí NP SR

územie	TZCH diaľkové	Dĺžka, km	TZCH lokálne	Dĺžka, km	TZCH Spolu	Spolu km
Slovenský raj	4	106		110	43	216
Volovské vrchy	4	183				
Spolu	8	289			88	780

Diaľkové značené trasy sú:

Slovenský raj

1. Novoveská Huta – Dobšinská Ľadová Jaskyňa 23 km
2. Geravy – Vernár 26 km
3. Sedlo Besník – sedlo Súľová, (Cesta hrdinov SNP, časť E8) 33 km
4. Spišské Tomášovce – Dedinky 22 km

Volovské vrchy:

1. Sedlo Súľov – Kojšovská Hoľa (Cesta hrdinov SNP, E8) 58 km
2. Krompachy – Teplička n/Hornádom 48 km
3. Margecany – Poráč (Krajom baníkov) 30 km
4. Rožňava – Krompachy 47 km

Rozloha Slovenska je 49 035 km² a je vyznačených zhruba 13 000 km turistických chodníkov, čiže priemer hustoty TZCH je 0,265 km na 1 km² územia. Na území stredného Spiša o rozlohe 1 529 km² je 780 km TZCH, čím priemer hustoty je 0,504 km TZCH/ 1 km², čo je skoro dvojnásobne vyšší priemer ako na celom Slovensku.

Najväčšia koncentrácia TZCH je na území NP Slovenský raj: z celkovej dĺžky TZCH, sa 78%, nachádza v jadrovom území NP SR a len 22% v jeho ochrannom pásme s priemernou hustotou 1,1 km TZCH / km². Územím prírodných rezervácií (z 20 NPR a PR je turisticky sprístupnených 8 NPR a 3 PR) prechádza 52,5 km TZCH, najviac v NPR Kysel a Prielom Hornádu, kde je ich hustota až 4 km TZCH/ km².

Tab. č. 22 : Dĺžka a hustota TZCH v NP SR, strednom Spiši a v SR

Dĺžka TZCH, km			Hustota TZCH, km / km ²		
stredný Spiš, km	z toho NP SR		NP SR	stredný Spiš	SR
	km	%			
780	216	28	0,66	0,50	0,27

Náučné chodníky v NP SR:

Náučné chodníky sú okružné, alebo líniové obojsmerné samoobslužné náučné turistické značené chodníky s poznávacou a informačnou funkciou. Prvé náučné chodníky sa začali budovať v Slovenskom raji v r. 1972, dnes ich je 5 s celkovou dĺžkou 32 km a s počtom informačných zastávok 30.

Tab. č. 23: Náučné chodníky v NP SR

Názov náučného chodníka	Trasa chodníka	Počet zastávok	Dĺžka chodníka, km
NCH Mládeže	Smižianska Maša – Čingovské Hradisko – Čingov – Smižianska Maša	6	7
NCH Sever	Čingov – Tomášovský výhľad – Hornádska kotlina – Letanovský mlyn – Biely potok – Lesnica – Čingov	6	11
NCH Juh	Dedinky – Zejmarská roklina – Geravy – Malé Zajfy – Stratenská pila – Dedinky	6	11
NCH Havrania skala	Veľké Zajfy – Občasný prameň – Havrania skala	7	2,5
NCH Dobšinská ľadová jaskyňa	Stratená m.č. Dobšinská ľadová jaskyňa – Vilmoš plac – vchod do jaskyne Dobšinská ľadová jaskyňa	5	0,5
Spolu	-	30	32

Zdroj: Návštevný poriadok NP SR, r. 2006

Obr. č. 9 : Trasa NCH Juh

Lyžiarska turistika a beh na lyžiach

V zmysle Návštevného poriadku NP SR je možné vykonávať bežecké lyžovanie na vyznačených bežeckých tratiach v týchto lokalitách:

1. Mlynky – Biele Vody – Okrúhla jama – Havrania dolina – Mlynky
2. Stratená, m.č. Dobšinská Ľadová Jaskyňa – vo vyhradenom areály pre bežecké lyžovanie

Na týchto tratiach je dovolený pohyb lyžiarov a vozidla na úpravu trate v čase od hodiny po východe slnka po hodinu pred západom slnka. Pohyb na lyžiach okrem týchto vyznačených bežeckých tratí je dovolený aj, resp. len po vyznačených turistických chodníkoch.

Lyžiarska sezóna trvá od začiatku decembra do konca marca, vo vrcholových častiach pohoria a počas dobrých zím aj do druhej polovice apríla.

Ďalšou podmienkou na úspešné uskutočňovanie lyžiarskej turistiky a rekreačného behu na lyžiach je vhodný profil trás a vhodná úprava povrchu tratí. Kým pre lyžiarsku turistiku predpokladáme pohyb po neupravených trasách, často bez vopred vyšliapaných, alebo upravených stôp, pre rekreačné behy na lyžiach je nutný vopred upravený profil terénu, dostatočne široký, čistený od spadnutých stromov a s upravenou lyžiarskou snehovou stopou, po ktorej sa nebudú pohybovať pešie osoby.

V našich podmienkach zatiaľ nie je dostatok pravidelne upravovaných a zvlášť značených lyžiarskych trás (výnimku tvorí nová turisticko-rekreačná trasa v lokalite strediska CR Mlynky), preto sa využívajú značené turistické chodníky pre pešiu turistiku. Tento stav však nie je vhodný pre turistu dovolenkára, predovšetkým z hľadiska bezpečnosti jazdy na bežkách a celkovej bezpečnosti pohybu v prírode, ako i z hľadiska prežitia pekných zážitkov a bezproblémového putovania a jazdy na bežeckých lyžiach v teréne.

V stredisku CR Mlynky bol v roku 2001 zrealizovaný projekt lyžiarskej turistickej trasy s názvom „Lyžiarska turisticko-rekreačná trasa okolo Kráľovej hory“. Trasa spája 4 časti obce. Vybudovanie a vyznačenie lyžiarskej trasy integrálne zapadá do siete už v minulosti existujúcich a aj do siete v súčasnosti obnovených bežeckých tratí v časti Mlynky - Biele Vody. Zrealizovaním projektu spolu s bežeckými traťami v Bielych Vodách vzniklo 24 km upravovaných a značených tratí vhodných pre rekreačný beh na lyžiach (4 trate) a pre lyžiarsku turistiku (2 trate).

Perspektívne je možné tieto trate pre beh a lyžiarsku turistiku rozširovať aj do okolitých lokalít a stredísk CR – Dedinky, Geravy, Grajnár, Novoveská Huta, Hnilčík).

Dĺžky lyžiarskych turistických trás v Mlynkoch:

Trat'	dĺžka, km	označenie farbou
Hlavný okruh	11,5	červená
Prostredný Hámor – Mlynky	5	červená- modrá

Mechanická úprava týchto trás, značenie a informačné mapy v teréne, informácie v turistických a lyžiarskych mapách sú zabezpečené.

Prehľad lokalít s bežeckými traťami je v nasledujúcej tabuľke č. 24:

Lokalita	Poloha, m n.m.	Počet tratí	Dĺžky tratí, km	Značenie	Údržba
Mlynky - Kráľova hora	790 - 950	2 – turistické trate	5; 11,5	áno	pravidelne
Mlynky - Biele Vody	790 - 950	4 – bežecké trate	1; 2; 3; 6	áno	pravidelná
Dobšinská Ľad. Jaskyňa	860 - 920	5	1; 2; 5; 7	áno	nepravidelná
Geravy	1 070	4	3; 5; 6; 10	x	zrušené
Grajnár	1 000 – 1 100	2	2; 5	áno	nepravidelná
Rittenberg	500	2	3,5; 8,5	TZCH	nie
Hnilec	750	1	2	nie	nie
Dedinky Dobšinská Maša	770 - 800	3	1; 3; 5	ni	nepravidelná
Dobšiná	500 - 550	1	2	nie	nie
Vernár	780 - 850	2	3; 4		
Telgárt	900	3	6; 8; 12	nie	nepravidelná
Spolu	500 – 1 100	29	1 – 12	x	x

Zdroj: databáza SRRA, Internet, VKÚ Harmanec

Obr. č. 10 : Lyžiarsky bežecký a turistický areál Ski Centrum Mlynky

Zdroj: OZ Rozvoj Spiš, prospektový materiál

Strediská pre zjazdové lyžovanie

Horský charakter a klimatický potenciál okolia územia NP SR dáva tomuto druhu športovej aktivity dobré predpoklady. Zjazdové lyžovanie okrem požiadaviek na vhodný športový výstroj kladie náročné požiadavky na potrebnú infraštruktúru, ktorou sú:

- horské dopravné a prepravné zariadenia,
- pripravené a upravované zjazdové trate,
- zariadenia na výrobu technického snehu,

- zariadenia na prepravu a úpravu snehu na zjazdových tratiach,
- doplnková infraštruktúra :
  - o parkoviská,
  - o hygienické zariadenia,
  - o stravovacie a ubytovacie zariadenia,
  - o servis lyží, úschovňa batožiny,
  - o lyžiarska škola a škôlka,
  - o informačné zariadenia,
  - o zdravotnícke a záchranárske služby

V území je 12 lyžiarskych stredísk, väčšina už prebudovaných, s možnosťou zasnežovania (v priemere 54,5%) a s väčšou, či menšou vybavenosťou aspoň základnými službami. Strediská poskytujú vo väčšine rôzne profily zjazdových tratí – od detských až po ťažké trate, s celkovou dĺžkou cez 18,5 km, každé má niekoľko rôznych dlhých vlekov s dostatočnou prepravnou kapacitou, spolu 15 470 osôb/hod..

Najväčšími strediskami sú Mlynky – Kruhová a Skiteltgárt, vo výstavbe je stredisko Hnličík – Mraznica a v pláne sú dva zámery: projekt HorSki Park I.,II. a projekt „Spišský raj“, oba v Novoveskej Hute.

Po zrealizovaní týchto projektov by sa zvýšila dĺžka zjazdových tratí o cca. 55 km, počet dopravných zariadení o cca. 30 a prepravná kapacita o viac ako 62 tis. osôb/hod. na 77870 osôb/hod.

Tab. č. 25 : Súčasný lyžiarske strediská v okolí územia NP SR

Lyžiarske stredisko	obec	Celková dĺžka tratí, (m)	Celková kapacita dopr. zariadení	Zasnežovanie, (%)	poznámka
Mraznica	Hnličík	1 650	1 330	100	vo výstavbe
Šajby	Hnilec	500	500	0	miestne SCR
Zelená Hora	Hrabušice	350	400	0	miestne SCR
Biele Vody	Mlynky	450	1 180	100	
Kruhová (Gugel)	Mlynky	4 530	1 710	50	medzinár. SCR
Rittenberg	Sp. Nová Ves	850	1 350	100	nadregionálne
Ďurkovec	Spišské Tomášovce	1 400	1 400	0	miestne SCR
Dedinky + Dobšinská Maša	Dedinky	750	940	50	miestne SCR
Alweg	Dobšiná	1 000	900	0	miestne SCR
Ľadová snow	Dobšinská E.J.	450	500	0	miestne SCR
Studničky	Vernár	1 250	1 800	100	nadregionálne
Skiteltgárt	Telgárt	5 400	3 460	100	nadregionálne
Spolu:	12 SCR	18 580 m	15 470 os/hod.	54,5	

Zdroj: info obcí, Internet, databáza SRRA

Tab. č. 26 : Plánované strediská v okolí územia NP SR

Lyžiarske stredisko	obec	Celková dĺžka tratí / prevýšenie, (m)	Celková kapacita dopr. zariadení	Zasnežovanie, (%)	poznámka
HorSki park I.	Sp. Nová Ves	3200 / 660	7 300	áno	zimné SCR
HorSki park II.	Sp. Nová Ves	2100 / 450	4 100	áno	zimné SCR
„Spišský raj“ (Dorchester)	Sp. Nová Ves	52 000	55 400	áno	komplexné celoročné stredisko CR
Spolu:		55 200	62 700	100	

Zdroj: projekt HorSki Park, projekt „Spišský raj“ Dorchester

V širšom okolí k územiu NP SR sa nachádzajú ďalšie zimné lyžiarske strediská:

Krompachy – Plejsy : 760-900 m n.m., je to stredisko európskeho významu s garantovanými lyžiarskymi podmienkami a mechanickým zasnežovaním. Množstvo zjazdoviek (14) rôznej náročnosti, 8 dopravných zariadení. V areáli je niekoľko väčších chat so stravovaním a ubytovaním.

Spišské Vlachy - 445 – 415 m n.m., 1 vlek, 1 zjazdovka (300 m),

Slovinky – Horbok, 440 – 370m n.m., 1 vlek, 1 trať (300 m)

Poráčska dolina - 800 – 600 m n.m., 3 vleky a 5 tratí (3 400 m),

Brodok - 810 – 670 m n.m., 3 vleky a 3 trate (1 230 m)

Nálepkovo - Krečno, 625 – 600 m n.m., 2 vleky, 1 trať (450 m),

Prakovce - 413 – 390 m n.m., 1 vlek a 1 trať (200 m),

Gelnica – Šibeničný vrch : 600 m n.m., ľahké trate, 2 vleky

Gelnica – Tokáreň – (Perlová dolina): náročné zjazdovky 700-1100 m n.m., 2 vleky

Levočská dolina - 870 – 630 m n.m, 4 vleky, 4 trate (3 0190m),

Liptovská Teplička - 1150 – 800 m n.m., 3 vleky, 5 tratí (3 350 m),

Lopušná dolina – dve strediská – Skichem: 930 – 750 m n.m., 5 vlekov, 4 trate (1 799 m),

Skitatry: 850 – 750 m n.m., 3 vleky, 5 tratí (2 800 m)

Lučivná - Snowpark, 856 – 746 m n.m., 3 vleky, 3 trate (760 m)

Spišské Bystré – Skicentrum Kunašok, 785 – 675 m n.m., 6 vlekov, 4 trate (1 350 m)

Podrobný prehľad parametrov zjazdových tratí a horských dopravných zariadení v zimných lyžiarskych strediskách je v nasledujúcej tabuľke.

Tab. č. 27 : Prehľad lyžiarskych stredísk, zjazdových tratí a dopravných zariadení

Obec - stredisko	Zjazdovky - údaje o tratiach								Vleky - údaje o dopravných zariadeniach			
	názov	priemer. sklon, (°)	štart (m n.m.)	cieľ (m n.m.)	prevýšenie (m)	dĺžka (m)	plocha (ha)	technický sneh, (%)	typ	dĺžka/prev. (m)	kapacita (osôb/hod.)	vybavenie, služby
Arnutovce	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Betlanovce	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hnilčik – Mraznica	Mraznica ťažká		1035	705	330	1650		LH 500W	TatraPoma H 130	1100/330	950	parkovisko, čajovňa, úschovňa
	Mraznica stredná		1035	705	330			LH 500W	č. 2	350/	380	ubytovanie, stravovanie
	<i>Vo výstavbe</i>		1035	705	330				č. 3	1000/		<i>Buduje sa</i>
						1 650 m	24 ha				1 330 osôb	
Hnilec – Šajby	Šajby stredná		720	680	40	500		nie	TatraPoma P	500/40	500	bufet, parkovisko
Hrabušice – Zelená Hora	Zelená Hora		601	548	53	350		nie	TatraPoma F10	309/53	400	parkovanie
Mlynky – Biele Vody	Biele Vody		892	800	92	600	3	100	TatraPoma VL 500	370/91	720	parkovanie
									TatraPoma P10	218/55	420	ubytovanie, stravovanie
							3 ha				1 140 osôb	
Mlynky – Kruhová (Gugel)	Koleso		996	780	266	780		nie	VL 500	637/216	450	parkovisko
	Zimná st. 1	33	996	780	216	800		100	TH 130	780/216	900	bufet
	Zimná st. 2		996	780	216	850		100	TS 1	150/12	420	ubytovanie
	Komín	30		780	216	1000		100				stravovanie
	Turistická			780	216	1200		nie				
	Detská		735	722	12	150		nie				
	Serpachova	35				-		nie				
						4 780 m	16 ha	50 %			1 770 osôb	
Smižany	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

SNV – Rittenberg	tréningová		607	512	95	400		100	F 12	356	1350	parkovisko, čajovňa, úschovňa
	turistická		607	512	95	450		100	VL - 200	180		ubytovanie, stravovanie
									č. 3			večerné lyžovanie
						850 m	4 ha				1350 osôb	
SNV – Horskipark	kratšia alternatíva		1050	600	450	(najdlhšia 1900 m)	25	áno	3 vleky, 4-sedačka		4500	
	dlhšia alternatíva		1260	600	660	(najdlhšia 3200m)	30	áno	5 vlekov, 4-sedačka		7000	
							25 – 30 ha	100 %			4500 - 7000	výstavba
SNV – Spišský raj (Dorchester)	44 zjazdoviek		1100	650	450	52 000 m	550 ha	áno	22 dopr. zariadení		51 400 osôb	Celoročné, komplexné
	1 snowpark								1 lanovka		4 000 osôb	Stredisko CR
						52 000 m					55 400 osôb	zámer
Spišské Tomášovce, Ďurkovec	Čingov – Ďurkovec		640	570	70	700		nie	TatraPoma F 10	640/70	700	bufet, skiservis
	Čingov		640	570	70	400		nie	TatraPoma P	400/40	400	parkovanie
	Tomašovská - detská					300		nie	TatraPoma S	300/30	300	lyžiarska škôlka
						1 400 m	3 ha				1 400 osôb	
Dedinky	Dedinky		910	830	80	450		100	TatraPoma VL 500	485/80	280	parkovanie, večerné lyž.
	Dedinky - Geravy	-	1072	851	221	-	-	-	Transporta LD1	1951/221	270	Sedačka na Geravy
	Dobšinská Maša		903	830	73	300		nie	TatraPoma p	300/73	390	stravovanie, ubytovanie
						750 m					940 osôb	
Dobšiná – ALWEG	Alweg		642	490	152	700		nie	TatraPoma VL 500	650/152	500	večerné lyž.
	Babyetti					300		nie	TatraPoma P	300/45	400	parkovanie
						1 000 m					900 osôb	
Stratená – Ľadová now	ľahká		883	850	33	300		nie	TatraPoma P	300/33	300	

	detská		870	850	20	150		nie	TatraPoma S	150/20	200	
						450 m					500 osôb	
Hranovnica	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Spišský Štiavnik	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vernár – Studničky	Stredne ťažká		960	780	180	750		áno	TatraPoma H 130	700/180	900	Ubytovanie, stravovanie
	Ľahká		818	778	38	300		Áno	TatraPoma P	300/38	600	Požičovňa lyží
	Detská		808	778	30	200		áno	TatraPoma S	200/30	300	Parkovanie
						1250 m		100 %			1800 osôb	
Vydrník	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Telgárt – skitelgart	Tresník – I.		1340	942	398	1500		áno	TatraPoma H210	1500/389	850	Lyžiarska škola
	Tresník – II:		1340	942	398	1600		áno	TatraPoma H180	1000/135	850	Ubytovanie, Stravovanie
	Tresník – III.		1140	942	198	1100		áno	TatraPoma F12	500/98	780	Parkovanie
	Stodolisko – I.		1078	980	98	500		áno	TatraPoma F10	480/92	780	Ski servis
	Stodolisko – II.		1076	980	96	700		áno	TatraPoma S	150/28	200	
						5400 m		100 %			3460 osôb	

Zdroj: informácie obcí, Internet, databáza SRRA

Cykloturistika

Územie okolia NP SR má hustú sieť štátnych ciest druhej a tretej triedy, účelových komunikácií, lesných ciest a množstvo turistických značených trás (TZZT). Vhodné vedenie a spojenie značených cykloturistických trás s ostatnou cestnou infraštruktúrou, vytvára atraktívnu ponuku pre aktivity návštevníkov regiónu.

Na území regiónu stredného Spiša existuje v súčasnosti ponuka týchto cykloturistických produktov:

a) značené

- cyklomagistrály,
- lokálne cyklotrasy,

b) doporučené bez značenia, plánované – uvedené v cykloturistických sprievodcoch a cykloturistických mapách.

Situácia v NP Slovenský raj je však limitovaná cieľmi ochrany prírody a schválených je niekoľko cyklotrás v samotnom NP a jeho ochrannom pásme, tak ako je to uvedené v nasledujúcej tabuľke. Trasy sú v teréne vyznačené cykloturistickými značkami.

Tab. č. 28 : Cyklotrasy v národnom parku a ochrannom pásme

Označenie	Trasa	Dĺžka, km	v tom	
			ochranné pásмо	NP SR
2851, modrá	Mlynky – Hajdukova lúka – Biele Vody – Biele Vody, rázc.	6	6	0
2703, modrá	Betlanovce, Mýto – Kopanec - Krivian	22	0,1	21,9
2855, modrá	Spišské Tomášovce - Smižany	2	2	-
5854, zelená	Novoveská Huta – Hajdukova lúka	10,5	10,5	-
5853, zelená	Pri Podlesku – Podlesok - Kláštorisko	6,5	-	6,5
5705, zelená	Smižianska Maša – Košiarny briežok	3	3	-
zelená	Dobšinský kopec – Stratená – Dobšinská L.J.	8	-	8
8854, žltá	Sp. Nová Ves, letisko – Košiarny briežok	2	2	-
8855, žltá	Palcemanská Maša – Dobšinská Maša – Pod Čižmou	3	0,5	2,5
8708, žltá	Ďurkovec – Pri Tomášovskom výhlade – Spišské Tomášovce	4	4	-
žltá	Spišský Štiavnik, kaštieľ – Vydrník - Hrabušice	6	6	-
014, červená	Sp. Nová Ves – Smižianska Maša – Spišské Tomášovce	7,5	7,5	-
014, červená	Hrabušice – Betlanovce – Spišské Bystré	15	15	-
021, červená	Dedinky – Sykavka – Hnilec (Hnilecká cyklomagistrála)	13	11	2
Spolu	14 trás	108,5	68,6	39,9

Zdroj: Návštevný poriadok NP SR, r. 2006

V území NP SR je 14 vyznačených cyklotrás o celkovej dĺžke (v území parku a ochrannom pásme) 108,5 km.

Obr. č. 11 : Sieť existujúcich a plánovaných cyklomagistrál Slovenska

Zdroj: Slovenský cykloklub, r. 2007, (cykloklub.sk/index.php)

Na Slovensku je v súčasnosti 35 rôznych cyklomagistrál. V území NP SR a do jeho okolia zasahujú 4 cyklomagistrály:

- č. 22 – Liptovská cyklomagistrála, (Bešeňová – Čierny Váh – Poprad, 74 km)
- č. 23 – Spišská cyklomagistrála, (Hrabušice – Sp. Vlasy – Margecany, 60 km)
- č. 24 – Hornádska cyklomagistrála (plánovaná),
- č. 25 – Cyklomagistrála Slovenský kras, (Rožňava – okolie – Rožňava, cca. 200 km)
- č. 26 – Hnilecká cyklomagistrála, (Dedinky – Mlynky – Margecany, v dĺžke 70 km)

Ďalšie cyklotrasy tvoria lokálnu sieť - počet 18, dĺžka značených CT spolu 151 km

Priemerná hustota značených cyklotrás:

- na strednom Spiši: 0,170 km/km²,
- v NP SR: 0,331 km/km²,

Tab. č. 29 : Cyklotrasy

Zoznam značených cyklotrás		farba	charakter CT	náročnosť	dĺžka v km
(lokálna sieť)					
Smižanská Maša	- Nad Mašou (rázc.)	žltá	CCT	R	1
Sp.Nová Ves	- Iľašovce	zelená	HCT	S	7
Sp.Nová Ves	- Košiarny briežok	zelená	CCT	R	5
(i) Závada	- Vyšné Repaše	červená	HCT	S	3
Biele Vody (Píla)	- Mlynky	modrá	HCT	S	6
Súľová „Piata kira“	- Nad Pekliskom (rázc.)	modrá	CCT	S	4
Rakovec	- Súľová	modrá	CCT	S	10
Gretľa	- Grajnár	modrá	HCT	E	11
Mária huta	- Chata Erika	modrá	HCT	E	15
Gelnica	- Krompachy	modrá	HCT	E	11
Poráč	- Slovinky	zelená	HCT	S	11
Spišská Nová Ves	- Novoveská Huta	zelená	HCT	S	8
Gretľa	- Poráč	zelená	HCT	E	21
Levoča	- Kováčova vila	modrá	HCT	E	12
Novoveská Huta	- Hajdúková lúka	zelená	HCT	E	10
Sp.Nová Ves (žel. Stan.)	- Košiarny briežok	žltá	CCT	R	5
Dobšinská Maša	- Voniarky	žltá	HCT	S	2
Olšavica	- Paršivá (rázc.)	modrá	HCT	S	9
SPOLU km lokálna sieť CT					151

Charakter CT:

CCT – cestná cykloturistika

HCT – horská cykloturistika

Náročnosť CT:

R – rekrea

S – šport

E - expert

Skalolezectvo, Padolezectvo

Jedinou povolenou lokalitou pre skalolezectvo v NP SR je vyhradený areál Tomášovský výhľad v zmysle návštevného poriadku Národného parku Slovenský raj, kde sa nachádza niekoľko desiatok lezeckých ciest

O niektorých lokalitách a lezeckých cestách existujú sprievodcovia a mapy s nákresmi výstupových ciest v skalných masívoch, avšak tie nie sú dostatočne prístupné záujemcom. Pre rozšírenie turistickej ponuky je potrebné využívanie vybraných lokalít schváliť, zabezpečiť kvalitné informovanie záujemcov a ponúkať ako produkt s odborným vedením.

Lezenie v ľadopádoch NP SR je vyhradené na zimné obdobie od 1. decembra do 15. marca a to v čase hodinu po východe po hodinu pred západom slnka len vo vyhradených areáloch:

- roklina Suchá Belá, hlavný tok potoka
- roklina Sokolia dolina, hlavný tok potoka,
- Kláštorská roklina, hlavný tok potoka,
- Letanovský mlyn, vyhradený areál nad riekou Hornád

Športové poľovníctvo a rybolov

Poľovníctvo

Ponuka aktivity cestovného ruchu vo forme poľovníctva je v NP Slovenský raj realizovaná ako poplatkový odstrel pre hostí cez PRO POPULO, ML Dobšina. Zástupcovia ŠL.. Správa NP vníma negatívne prenájom poľovných revírov ďalším subjektom. Poľovný revír v Novoveskej Hute je obhospodarovaný spoločnosťou Lesy mesta Spišská Nová Ves s.r.o. V poľovnom revíri sa okrem hlavnej jelenej zveri vyskytuje srnčia a diviacia zver. V malom množstve sa vyskytuje i chránený hlucháň obyčajný. Z dravcov je najviac zastúpený vlk, trvale sa vyskytuje medveď, rys a ostatná malá poľovná zver. **Domácim i zahraničným hosťom sa ponúka Mestskými lesmi Spišská Nová Ves poplatkový odstrel hlavne jelenej zveri.**

Poľovná zver v subregióne:

- jelenia zver – je najrozšírenejším druhom poľovnej zveri v týchto revíroch. V poslednom období vplyvom rôznych činiteľov jej stavy poklesli. Napriek tomu plánovitým selektívnym lovom a zvýšenou starostlivosťou sa cieľi k postupnému vylepšovaniu jej zdravotnej i trofejovej hodnoty. Ročne poľovníci ulovia okolo 230 jedincov.
- srnčia zver – z lesných porastov ju vytláča do polí zver jelenia a diviacia zver. Normované kmeňové stavy srnčej zveri sú 464 jedincov, ročne sa uloví vyše 100 jedincov.
- diviacia zver – je dosť rozšírená. V noci vychádza za potravou do polí a cez deň odpočíva v hlbokých, hustých lesoch. Poľovníci ulovia ročne vyše 150 jedincov tejto zveri.
- kamzík – Trofej tejto zveri je atrakciou poľovníkov domácich i zahraničných. Na základe ministerských povolení s lovom disponujú Štátne Lesy v Spišskej Novej Vsi a Poľovnícke združenia Hrabušice a Smižany.
- iné – medveď, vlk, líška, divú mačku, jazveca, kunu a mnohé ďalšie.
- chránené druhy – z vtákov je potrebné spomenúť zákonom chráneného hlucháňa, tetrova, jarabicu, ale aj početné druhy dravcov (medveď hnedý).

Športový rybolov

Rybolov pre záujemcov (vlastníkov štátneho rybárskeho lístka, ktorý vydávajú mestské úrady) zabezpečujú miestne organizácie Slovenského rybárskeho zväzu (MO SRZ) formou povoleniek.

Miestna organizácia Slovenského rybárskeho zväzu v Spišskej Novej Vsi vznikla v roku 1942. K dnešnému dátumu má približne 630 členov a okrem toho asi 50 detí vo veku od 10 – 15 rokov. Jej hlavnou činnosťou je chov, chránenie rýb a ich lovenie v revíroch, ktoré má organizácia k dispozícii. Lovné revíry sú:

- rieka Hornád od obce Betlanovce, ktorý prechádza Slovenským rajom až po obec Kolinovce za Spišskými Vlachami. Vyskytujú sa tam nasledovné druhy rýb: pstruh

- potočný, pstruh dúhový, sivoň americký, lipen obyčajný, podustva, jalec hlavatý, plotica, hrúz obyčajný, mrenica karpatská,
- rôzne prítoky rieky Hornád, napríklad Dubnica, Jánsky potok, Levočský potok, s podobnou obsádkou ako v rieke Hornád,
  - uzavreté vodné plochy v katastri obce Markušovce – pstruhový rybník Korytno I. a mimopstruhový rybník Korytno II. Vyskytujú sa tam nasledovné druhy rýb: pstruh potočný, zubáč obyčajný, kapor obyčajný, pleskáč, podustva, plotica, červenica, jalec hlavatý, hrebenačka, ostriež, amur biely, karas,
  - Spišské Vlachy – rybník Za Hurou s nasledovnou obsádkou rýb: pstruh potočný, pstruh dúhový, sivoň americký a jalec hlavatý. Je to viac menej pstruhový revír.
  - rybník Za Hurou II. – je to mimopstruhový revír s nasledovnou obsádkou – kapor obyčajný, karas, pleskáč, jalec hlavatý, pstruh potočný,

Lovná sezóna na pstruhových revíroch trvá od 16. 4. do 31. 8., na mimopstruhových revíroch od 1. 6. do 15. 3. nasledujúceho roku. Podrobné informácie ohľadom lovu poskytujú predajcovia povoleniek.

Aktivity na vode

Plávanie, člnkovanie:

Možnosť využitia poskytujú kryté bazény, otvorené kúpaliská, alebo otvorené vodné plochy v prírodných nádržiach.

Pre tento účel je využívaná nádrž :

- Palcmanská Maša pri Dedinkách a Dobšinskej Maši,

Možnosť plávania je len na vyhradených miestach, kde prevádzkovatelia zabezpečujú vodnú záchrannú službu.

Kryté bazény (plavárne) sú :

- Spišská Nová Ves, 25m dlhý,
- ZŠ Nejedlého, Spišská Nová Ves
- Krompachy,
- hotel Flóra, Čingov (v rekonštrukcii),
- hotel Slovenský raj, Podlesok, 12,5 m (bazén, sauna, fitness centrum),

Plavárne sú s celoročnou prevádzkou, okrem obdobia pre opravy a hygienu. Prevádzková doba je pre záujemcov podľa rozvrhu hodín, pričom každý deň je vyhradená doba aj pre verejnosť, spravidla dopoludnia aj večer

Otvorené bazény (kúpaliská) :

- Spišská Nová Ves, 2 bazény
- penzión Slovenský raj, Smižany,
- v blízkom okolí sú ešte : Poprad, Vrbov (termálne), Ružbachy, Krompachy

Kúpaliská sú otvorené len v letných mesiacoch, od polovice júna do polovice septembra a sú počas celého dňa pre verejnosť. Len výnimočne pre organizované podujatia.

Vodné lyžovanie, potápanie

V subregióne len jedna lokalita, kde sa prevádzkuje vodné lyžovanie za motorovými člmi. Stredisko je pri vodnej nádrži Ružín pri Jaklovciach. Pôsobí tam skupina vodných

lyžiarov, ktorí pravidelne prevádzkujú činnosť, trénujú a organizujú aj súťaže v rámci Slovenska.

V Spišskej Novej Vsi je potápačská škola, ktorá vykonáva výcvik potápačov v medzinárodnom systéme C.M.A.S. a U.D.I.

Splavovanie riek

Splavné a vhodné na vodnú turistiku sú obe rieky Hornád aj Hnilec. Premennivé sú však ich vodné stavy. Najvhodnejším obdobím je jar a začiatok leta. K obom riekam je prístup po železnici i autom. Podrobnejšie informácie o riekach sú v časti Hydrologický potenciál.

Hornád je splavný od Hrabušíc, cez Prielom Hornádu, Hornádsku kotlinu až po nádrž Ružín v dĺžke asi 70 km. Rieka je splavná pri vodnom stave 50 cm v Hrabušiciach, alebo 100 cm v Spišských Vlachoch. Úsek Hrabušice – Čingov je možné splavovať len s povolením. Správy NP SR.

Hnilec je dravá rieka so spádom 0,9% a kolísavými prietokmi. Bežne je splavná až od Mniška n. Hnilcom a za vysokého stavu vody až od obce Hnilec. Dĺžka toku z Hnilca po ústie do nádrže Ružín je 56 km.

Jazda na koňoch - Hipoturistika

V regióne má táto činnosť dlhú tradíciu. Mnohí súkromní majitelia koní využívajú ich chov dnes aj na komerčné športové účely, t.j. na služby pre turistov – jazdy na koňoch, alebo v kočoch alebo saniach po okolí. Sústreďujú sa na turisticky atraktívne lokality, športovo-rekreačné strediská a centrá cestovného ruchu. Možno sa kontaktovať cez TIK, alebo priamo u prevádzkovateľov.

V meste Spišská Nová Ves – jazdecký areál a areál chovu koní Kamenný obrázok

Hnilčík – pán Lapka

Dobšinská Ľadová Jaskyňa – pán Oravec, Paulík

Neexistujú špeciálne značené trasy pre jazdu na koňoch vo voľnom teréne.

Korčuľovanie, short track, hokej a sánkovanie

Aktivity týchto zimných športov sú značne obľúbené, ale ich uskutočňovanie je možné prakticky len na umelých ľadových plochách zimných štadiónov. V regióne je jeden v prevádzke v Spišskej Novej Vsi a nedostavaný štadión je v Krompachoch. Otvorená ľadová plocha s umelým chladením je v Levoči. Prevádzka činnosti na klzisku sa uskutočňuje podľa rozvrhu hodín, najmä pre organizovanú činnosť. Pre verejnosť a neorganizovaných návštevníkov je vyhradených len niekoľko hodín v týždni a to vo večerných hodinách, a najmä cez víkendy.

V prípade priaznivej zimy je možné korčuľovanie aj na zamrznutých vodných plochách riek a veľmi atraktívne sú aj túry na korčuliach po rieke Hornád, najmä v časti Prielom Hornádu cez Slovenský raj a po ploche nádrže Palcmanová maša.

Špeciálna sánkarska trať sa tu nenachádza.

Parašutizmus, paraglajding, bezmotorové a balónové lietanie

Pravidelné aktivity a uskutočňovanie tzv. základného a športového výcviku v parašutizme a bezmotorovom lietaní sa v súčasnosti utlmili z dôvodu veľkej finančnej náročnosti. Napriek tomu tieto činnosti nezanikli, ale sa preorientovali na komerčnú bázu a dokonca sa rozšírili aj

o nové možnosti ako sú vyhliadkové lety lietadlami, alebo lety v ukotvenom balóne, či paraglajding. Iniciatívna je v tejto činnosti skupina bývalých aktívnych parašutistov a bezmotorových pilotov vetroňov, ktorí sa teraz aktivizujú aj v paraglajdingu. Vhodné terény pre začiatočníkov sú za Spišským Štvrtkom pri Jánovciach a pri obci Jamník. Terény pre náročnejších sú až na Branisku (Sľubica).

Aktivity uskutočňuje parašutistická skupina v Spišskej Novej Vsi, ktorá ponúka tzv. tandemový zoskok so skúseným inštruktorom.

Kolky, bowling, fitness, posilovne, telocvične

Kolkáreň v Spišskej Novej Vsi – nachádza sa pri ZOO záhrade v areáli Sadu mládeže. Vybavenie je : 6 dráh.

Bowlingové centrum v Spišskej Novej Vsi – nachádza sa v objekte nákupného strediska na sídlisku Tarča. Vybavenie má :

- 4 bowlingové dráhy, každá plne automatizovaná s napojením na centrálny počítač, so sledovaním hier max. 7 hráčov na každej dráhe,
- bar s biliardom, veľkoplošné video.

V meste Spišská Nová Ves sa nachádzajú ďalej:

- Regeneračné centrum – široká ponuka ručných masáží
- Wellness centrum – sauny, masáž, rehabilitačné služby, fyzikálna terapia, vodoliečba,
- Centrum zdravia a krásy – lekárska kozmetika, bahenné zábalyrekondično-rehabilitačné stoly,
- Jogacentrum – kurzy jógy,
- Fitness centrum – rekreačné a profesionálne cvičenie, solárium, spinningový program,
- Fitcentrum - stroje na cvičenie, telocvična pre tréning jógy a bojových umení

Tenis, golf, squash

Tenisový areál v časti Modrý vrch v Spišskej Novej Vsi – počet kurtov: 11, umelé osvetlenie, antuka.

Hotel Slalom, Mlynky – počet kurtov: 2.

SQUASH centrum, Smižany: 2 certifikované klimatizované armacourty, sauna pre 4 ľudí, posilňovňa, kondičné tréningy, masáže, stolný tenis, solárium

In line skating, U-rampy

Rampy sú v Spišskej Novej Vsi (v areáli futbalového štadióna)

Volejbal, basketbal

Športové haly pre loptové hry sú v Spišskej Novej Vsi, Krompachoch, Viacúčelová športová hala – Levoča, sídlisko Západ, hala Združenej školy hotelových a obchodných služieb v Spišskej Novej Vsi, Obchodnej akadémie v Spišskej Novej Vsi a na niektorých základných školách. Skoro všetky školy v regióne sú vybavené telocvičňami. **Neposkytujú však služby verejnému cestovnému ruchu.**

3.1.2.2.3 Služby a produkty pre cestovný ruch

Turistické informačné kancelárie

Turistická informačná kancelária (TIK) je účelové zariadenie, ktoré zabezpečuje zber, aktualizáciu a bezplatné poskytovanie informácií v oblasti cestovného ruchu (CR). Jej poslaním je vytvárať komplexnú a stále aktuálnu ponuku CR v oblasti svojho pôsobenia.

Zastrešujúcou neziskovou organizáciou TIK je Asociácia informačných centier Slovenska (AICES), ktorej členmi sú turistické a mestské informačné kancelárie najrôznejšej organizačnej štruktúry a formy - od rozpočtových, príspevkových až po súkromné organizácie.

Obr.. č. 12 : TIK Slovenska, členovia AICES

Zdroj: Metodická príručka pre turistické informačné kancelárie, AICES, 2006

TIK, členovia AICES v okolí územia NP SR:

Turistické informačné centrum + Brantner NOVA s.r.o. cestovné centrum

Letná 49

052 01 **Spišská Nová Ves**

Tel.: 053/16 186, 429 82 93 Fax: 053/442 82 92

e-mail: brantnercc@stonline.sk www.slovenskyraj.sk

Turistické informačné centrum Rožňava

Námestie baníkov 32

048 01 **Rožňava**

Tel.: 058/732 81 01, Fax: 058/732 48 37

e-mail: tic.roznava@stonline.sk www.roznava.sk
www.ticroznava.sk

Mestské informačné centrum Poprad

Námestie sv.Egídia 15

058 01 **Poprad**

Tel.: 052/16 186, 772 17 00 Fax: 052/772 13 94

e-mail: infopp@msupoprad.sk www.poprad.sk

SÚZ - Informačná kancelária

Námestie Majstra Pavla 58

054 01 Levoča

Tel.: 053/16 188, 451 37 63 Fax: 053/451 37 63

e-mail: ikle@levoca.sk <http://suz.levoca.sk>**TIC Dobšiná**

Nám. baníkov 384

049 25 Dobšiná

Tel/fax : 058/ 794 11 54

e-mail: tic@dobsina.sk**TIK Smižany**

Nám. M. Pajdušáka 50

053 11 Smižany

Tel.: 053 / 443 36 66

e-mail: infosmizany@rup.skslovraj@slovraj.skwww.smizany.sk**TIC Hrabušice**

Hlavná 171

053 15 Hrabušice

Tel.: 053/ 429 98 54

e-mail: podlesok@mail.t-com.sk**TIK Gelnica**

Banícke námestie č. 4

056 01 Gelnica

Tel.: 053/ 481 41 27

0915 338 933e-mail: tik-gelnica.skwww.gelnica.sk**Turistické informačné centrá a kancelárie poskytujúce služby sezónne:**

Obec: Dedinky

Strediská: Čingov, Podlesok,

Zariadenia: informácie poskytuje väčšina ubytovacích a stravovacích zariadení v regióne

Turistické informačné tabule a mapy NP SR

V každej obci v okolí národného parku Slovenský raj sú nové veľkoplošné turistické mapy. V Spišskej Novej Vsi sú na námestí a na železničnej stanici a sú aj v strediskách Kláštorisko a Čingov.

Horská záchranná služba

Horská záchranná služba (HZS) je zriadená zákonom č. 544/2002 Z.z. o Horskej záchrannej službe v znení neskorších predpisov. Horská záchranná služba v horských

oblastiach organizuje a vykonáva záchrannú činnosť, transport a neodkladnú dopravu pri záchrane osôb najmä v súčinnosti s leteckou záchrannou zdravotnou službou.

V území NP SR vykonáva svoju činnosť Oblastné stredisko HZS Slovenský raj. Má 8 profesionálnych pracovníkov a spolupracuje s dobrovoľnými záchranármi. Základná stanica je na Čingove a 2 ďalšie (sezónne) sú na Kláštorisku a na Dedinkách. Pracovníci sú pravidelne školení a preskúšavani výkonnosťnými a vedomosťnými previerkami

Informácie o podmienkach na turistiku a hlásenia o prípadoch je možné robiť na nonstop linke tiesňového volania 18 300, resp. 112.

RZP a RLP

Rýchlu zdravotnícku a lekársku pomoc s dosahom do územia NP SR uskutočňujú tieto pracoviská:

- Oddelenie urgentnej medicíny NsP Spišská Nová Ves –
Disponuje dvoma vybavenými vozidlami a tímom 26 odborníkov
- NsP Poprad, a.s. –

Letecká záchranná služba

Letecká záchranná služba spoločnosti Air Transport Europe s.r.o. (LZZS ATE) prevádzkuje päť staníc LZZS. Číslo nonstop linky tiesňového volania je 18 155, resp. 112.

Stredisko Leteckej záchrannej služby Poprad (Krištof 03):

Bola spustená do prevádzky 1.4. 1995. Väčšinu zásahov vykonáva v náročných podmienkach Vysokých, Západných a Belianských Tatier a v Slovenskom raji. Posádky na tomto stredisku majú najviac skúseností so záchranou v náročnom teréne, ako aj s používaním špeciálnych prostriedkov ako sú napríklad navijak a podves. Posádku vrtuľníka tvoria: pilot, lekár a záchranár. V prípade technických akcií v horskom alebo lesnom teréne je posádka doplnená o záchranára - špecialistu.

Dvojmotorové vrtuľníky AGUSTA A109K2, ktoré využívajú pracovníci Leteckej záchrannej služby Air Transport Europe sú veľmi rýchle a spoľahlivé. Majú všetky predpoklady na náročnú prevádzku v členitom teréne a sú vhodné aj do vysokohorských oblastí. Používajú digitálnu mapu a orientačný systém GPS (Global Positioning System). K vybaveniu patria aj prístroje na nočné videnie. Vrtuľníky, sú vybavené navijakom s nosnosťou 204 kg s lanom dlhým 50 m. Po ňom sa okrem iného spúšťa na miesto zásahu lekár. V prípade potreby môžu využiť podves, ktorý má pri preprave osôb nosnosť ďalších 500 kg. Kabína v úprave pre záchranárov umožňuje previezť jedného ležiaceho pacienta a troch členov lekárskeho sprievodu s potrebným zdravotníckym vybavením. Malé vonkajšie rozmery v kombinácii s vysokým výkonom dovoľujú pristáť aj na prekážkami obmedzených plochách.

Produkty a programy pre CR

Gotická cesta

Je to variabilný program putovania po historických pamiatkach so zameraním na Gotiku na Spiši a Gemeri. Značená trasa časti Gotickej cesty prechádza cez Telgárt, Dobšinskú Ľadovú Jaskyňu (UNESCO), Stratenú, Mlynky, Spišskú Novú Ves, Smižany, Spišský Štvrtok, Jánovce a Poprad. Najhodnotnejšie pamiatky sa nachádzajú v Levoči, Spišskom Podhradí (UNESCO), Žehre (UNESCO) a okolí Rožňavy.

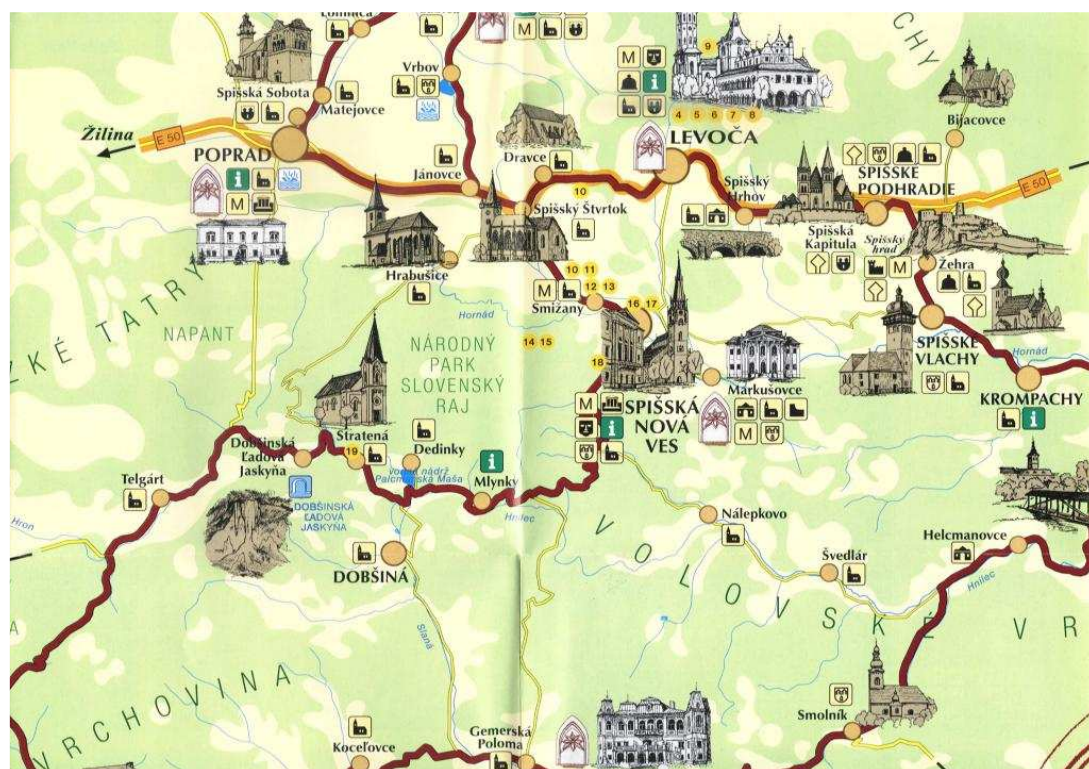
Trasa Gotickej cesty pokračuje na sever až na hranice s Poľskom, na juh po hranicu s Maďarskom a juhovýchodne do Gelnice a Smolníka. Celková dĺžka je 276 km, prechádza

cez 9 miest, 24 obcí, 2 mestské pamiatkové rezervácie, 5 pamiatok UNESCO, 7 pamiatkových zón a 7 národných pamiatok. Vyznačuje ju v teréne 270 smerových tabuliek. Informácie poskytujú TIK, www.gothicroute.sk.

Problémom tohto produktu je, že nemá manažujúci subjekt, ktorý by sa organizačne, finančne a technicky fungovaniu tohto produktu venoval. Problémom, na ktorý dlhodobo poukazujú relevantné subjekty, ale aj domáci a zahraniční návštevníci, je chýbajúca koordinácia prístupnosti jednotlivých objektov pre turistov, technické intervencie, organizačné prepojenie a hlavne tematická ponuka a propagácia. Aj napriek jednotlivým snahám niektorých aktérov (združenia, mikroregióny, niektoré obce) sa zatiaľ nič nezmenilo.

Obr. č.13 : Gotická cesta, časť v okolí NP SR

Zdroj: SRRA, projekt - Gotická cesta – hlavný turistický produkt v regióne Spiš - Gemer

Európska železná cesta (EŽC)

Jedným z projektov európskeho významu, ktorého cieľom je zmapovať a formou kultúrnej turistiky prezentovať historické pamiatky z oblasti hutníctva železa a banskej činnosti je projekt Európska železná cesta (EŽC). V Európe sú doposiaľ vytýčené 3-vetvy EŽC začínajúce v južnej Európe a končiacie vo Veľkej Británii resp. Škandinávii.

Nakoľko história baníckych a hutníckych odvetví na Slovensku bola mimoriadne významná pri rozvoji spoločnosti na našom území, vznikol v roku 1998 projekt slovenských trás EŽC, ktorý navrhol nasledujúce tri trasy EŽC v celkovej dĺžke 430 km. Dve z týchto trás majú smerovanie k územiu NP SR:

- Gemerská – Via Magna: ... Vlachovo – Dobšiná – Stratená – Červená Skala ...
- ... Nálepko – Hnilčík – Novoveská Huta – Spišská Nová Ves – Markušovce ...

obr. č. 14 : Železná cesta v západnej časti Košického kraja

Zdroj: Košícký samosprávny kraj

„Banícka cesta“

(Po stopách histórie baníctva, hutníctva a železiarstva v Spišsko-gemerskom rudohorí)

Pozostatky banskej činnosti sú v okolitých častiach územia - Dobšiná, Mlynky, Hnilec, Hnilčík, Spišská Nová Ves a Švábovce neďaleko Spišského Štiavniku. Ďalšími významnými miestami je oblasť Rudňan a Poráča, Gelnice, Smolníka, Medzeva, Rožňavy, Jelšavy a Rimavskej Bane. Vyznačených je celkovo 59 lokalít (obcí).

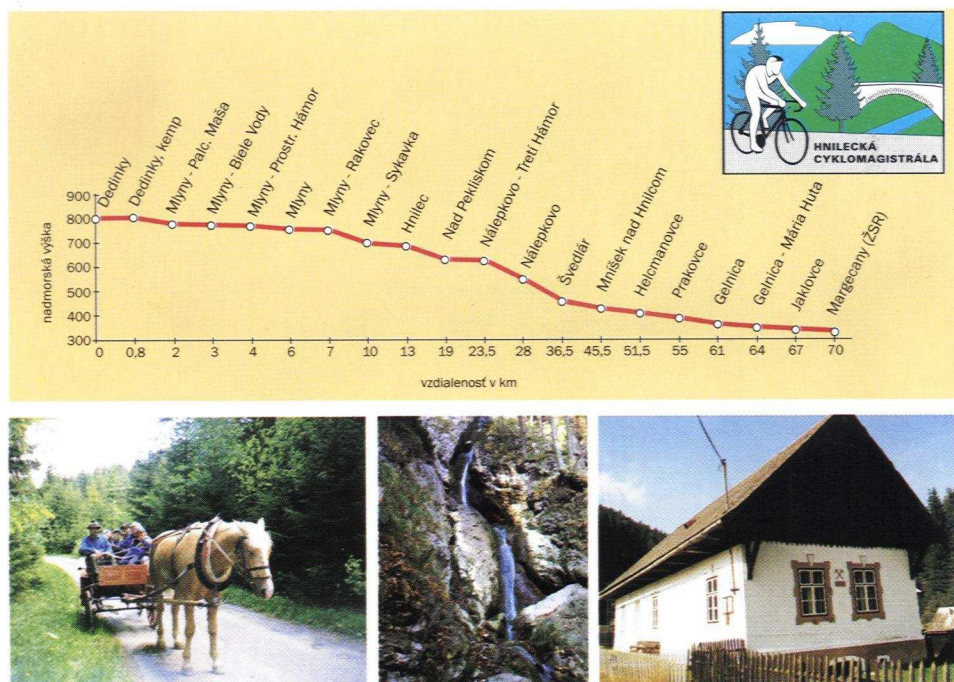

Hnilecká cyklomagistrála

Na Hnileckú cyklomagistrálu sa napája lokálna sieť cyklotrás, predovšetkým v jej hornej časti. Niektoré z nich vedú do náročnejšieho horského terénu aj samotného NP SR.

Obrázok č. 16 Hnilecká cyklotrasa

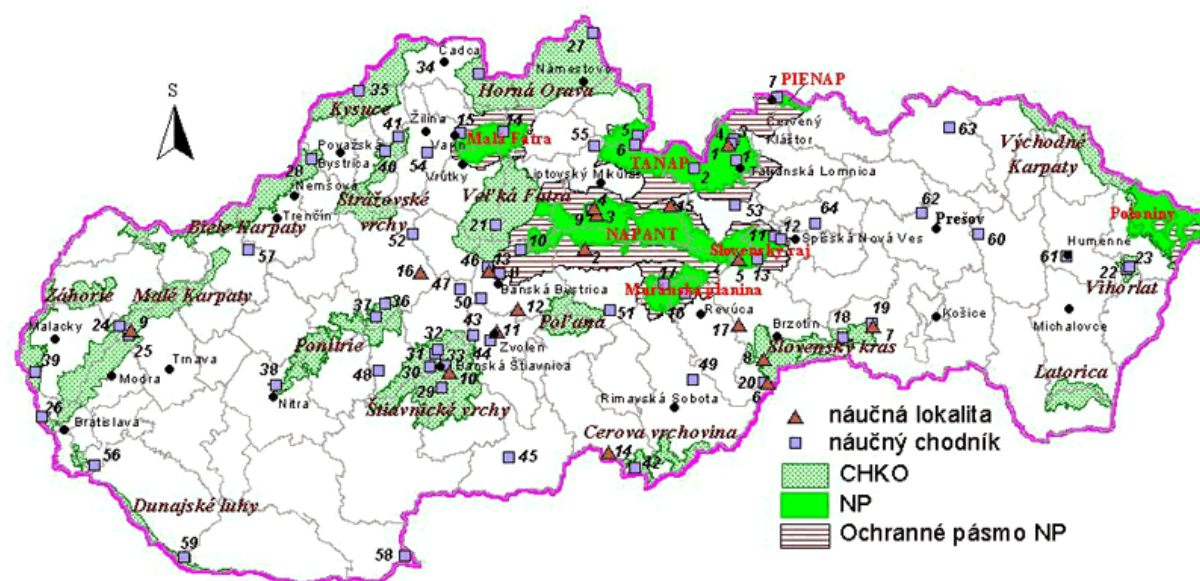
Zdroj: OZ Rozvoj Spiš, Pilotná grantová schéma

Sieť náučných chodníkov

Na celom Slovensku bolo ku koncu r. 2007 registrovaných cez 230 náučných chodníkov rôznej dĺžky a zamerania (v r. 1984 ich bolo 12, 1990 – 43).

Na území NP SR bola vybudovaná sieť 5-tich náučných chodníkov o celkovej dĺžke 32 km s 30 zastávkami.

Obrázok. č. 17 : Sieť náučných chodníkov a náučných lokalít Slovenska (Zdroj: SAZP)

Návštevnosť územia NP SR

Návšteva verejne prístupných častí územia NP SR turistami je vo veľkej miere možná len pomocou technických zariadení. Ich používanie je poplatnené vo vstupnom poplatku. Podľa počtu predaných vstupeniek (letná sezóna) je možné určiť počty návštevníkov roklín NP SR. Druhou metódou je výberové denné zisťovanie návštevnosti pracovníkmi Správy NP SR, ktorá sa robí v letnej sezóne a v zimnom období.

Odhadovaná ročná návštevnosť v súčasnosti je cca. do 700 000 návštevníkov

Tab. č. 30 : Ročná návštevnosť NP SR podľa zisťovaní Správy NP SR

2007	2008	2009
547 530	356 852	25 705
*	*	odhad zo zimnej návštevnosti

Zdroj: údaje Správy NP SR, *Pozn: (100x denná letná + 265x denná zimná)

Tab. č. 31 : Návštevnosť podľa zisťovania Správy NP SR

Termín	Návštevnosť NP SR	poznámka
25.2.2009	97	Denná zimná
16.7.2008	4 038	Denná letná
14.8.2008	3 090	Denná letná
6.3.2008	187	Denná zimná
8.8.2007	5 099	Denná letná
8.7.2004	2 841	Denná
18.8.2004	3 784	Denná
Júl + august 2004	200 000	2 mesiace v lete
júl 2003	4 889	Denná
august 2003	4 503	Denná

Zdroj: údaje Správy NP SR

Tab. č. 32 : Štruktúra návštevníkov NP SR podľa národností:

Národnosť návštevníka	2007 (leto) %	2008 (zima) %	2008 (leto) %	2009 (zima) %	Priemer %
SK	35,3	64,2	23,3	92,8	53,9
PL	25,0	7,0	39,4	0,0	17,85
CZ	21,5	0,0	23,5	0,0	11,25
H	4,5	17,1	4,5	0,0	6,525
D	6,2	0,0	4,8	7,2	4,55
NL	0,3	0,0	0,2	0,0	0,125
Iná (Rus, Fr GB Bel Rak Lit Uk)	7,2	11,7	4,3	0,0	5,8
Spolu	100	100	100	100	100

Zdroj: údaje Správy NP SR

Najpočetnejšou skupinou návštevníkov zo zahraničia sú poľskí, českí, maďarskí a nemeckí návštevníci.

Tab. č. 33 : Štruktúra zahraničných návštevníkov Slovenska

rok	2006		2007	
z krajiny	v ubytovacích zariadeniach, %	aktívny cestovný ruch, %	v ubytovacích zariadeniach, %	aktívny cestovný ruch, %
Česko	28,3	8,4	29,1	8,6
Poľsko	13,9	3,5	14,5	4,6
Nemecko	11,8	42,4	10,4	23,2
Maďarsko	7,6	-	5,6	-
Spojené kráľovstvo	3,9	4,8	3,8	11,2
Rakúsko	3,8	16,8	3,7	10,6
Taliansko	3,8	1,6	3,5	-
Ostatné, ubytovacie zariad.	27	-	29,4	-
Rusko	-	-	-	4,3
Ukrajina	-	3,7	-	7,7
Japonsko	-	2,5	-	3,2
USA	-	-	-	5,3
Francúzsko	-	2,4	-	-
Ostatné, aktívny CR	-	13,0	-	21,2

Zdroj: ŠÚ SR

Doplňkové služby

Prehľad doplnkových služieb zariadení mesta je v Prílohe č.7.

Kalendár kultúrnych, spoločenských a športových podujatí regiónu NP Slovenský raj je v Prílohe č. 9

3.2 SWOT analýza

SWOT ANALÝZA SUB-REGIÓNU SLOVENSKÝ RAJ	SLOVENSKÝ RAJ AKO DESTINÁCIA CESTOVNÉHO RUCHU	Sociálno-ekonomické prostredie, základná a technická infraštruktúra
SILNÉ STRÁNKY	PRÍLEŽITOSTI	
<ul style="list-style-type: none"> Priaznivá lokalizácia destinácie hlavne z pohľadu ľahkej dostupnosti z Poľska a Maďarska Priaznivá poloha destinácie vo vzťahu k urbanistickým centráм v okolí hlavne z pohľadu kultúrneho a obchodného zázemia, ako aj zázemia potrebných služieb Vysoký prírodný potenciál územia pre využívanie v CR Hustá a pomerne stabilná štruktúra osídlenia obcí v katastrálnom území Slovenský raj Dobre zabehnutý a fungujúci cestovný ruch s infraštruktúrnym zázemím v niektorých centráх (strediskách) v okolí Slovenského raja – Spišská Nová Ves, Smižany, Hrabušice, Mlynky, Dedinky, Stratená Existujúca a pomerne kvalitná infraštruktúra cestovného ruchu pre hlavné sezóny – letnú a zimnú Blízkosť medzinárodných letísk v Košiciach – (70 km) a v Poprade (25 km), letisko miestneho významu v Spišskej Novej Vsi Železničné spojenie obcí v katastri NP Potenciál inštitúcií v regióne so skúsenosťami s procesom čerpania fondov Európskej Únie (RRA, BIC, konzultanti) 	<ul style="list-style-type: none"> Využitie potenciálu rozvoja ekonomických aktivít v sektore cestovného ruchu (najmä z pohľadu samostatne podnikajúcich osôb) Využitie potenciálu podpory Európskej Únie pri budovaní verejnej a súkromnej infraštruktúry cestovného ruchu Zhodnotenie výhodnej polohy národného parku na medzinárodnej turistickej trase Poľsko – Vysoké Tatry – Poprad – Dobšinská ľadová Jaskyňa – Dobšiná – Rožňava - Maďarsko Vytváranie podmienok pre rozvoj ekonomických aktivít v sektore cestovného ruchu pre mladé rodiny v katastroch obcí SR Vytváranie a prezentovanie vlastného image ako atraktívnej všestrannej destinácie Preberanie skúseností iných podobných území, ktoré sú dlhodobo úspešné Konfrontácia na medzinárodnej úrovni – účasť napr. na súťaži Európskej komisie EDEN – European Destination of Excellence 	

SLABÉ STRÁNKY	OHROZENIE
<ul style="list-style-type: none"> • Nevyhovujúci stav technickej infraštruktúry (kanalizácia, cesty, napojenie na plyn) v strediskách cestovného ruchu – Čingov, Hrabušice, Píla, Podlesok, Mlynky, Dedinky, Dobšiná • Vypúšťanie odpadových vôd do okolitého prostredia, znížená kvalita spodnej vody • Chýbajúce skládky TKO - Dobšiná • Nevyhovujúci stav dopravnej infraštruktúry a nedostatočná kvalita prístupových ciest k jednotlivým centráam cestovného ruchu v Slovenskom raji (zničené asfaltové povrchy) • Slabá dopravná prepojenosť susedných regiónov Spiš – Gemer (Spišská Nová Ves – Mlynky – Dobšiná) • Nízky podiel príjmov regionálnej ekonomiky z cestovného ruchu • Nedobudovaná organizačná štruktúra podporujúca ucelene rozvoj cestovného ruchu v území • Nekoordinovaný prístup k rozvojovým aktivitám v oblasti cestovného ruchu • Nedostatočná sieť vzdelávacích a rekvalifikačných zariadení a absencia stratégie celoživotného vzdelávania sa • Nedostatočná úroveň pripravenosti pracovnej sily na zavádzanie nových informačných technológií a na ich využívanie, slabá jazyková pripravenosť • Nedostatočná úroveň pripravenosti pracovnej sily na prácu v oblasti služieb 	<ul style="list-style-type: none"> • Rastúca miera nezamestnanosti ako dopad globálnej ekonomickej krízy • Slabá kúpna sila domáceho obyvateľstva • Pokles návštevnosti turistov zo zahraničia (hlavne Poľsko a Maďarsko) • Sezónnosť a nestabilita pracovných príležitostí v sektore cestovného ruchu a s tým spojená potreba hľadania stabilných pracovných miest v iných sektoroch, resp. v zahraničí • Nedostatok finančných zdrojov pre rozvojové aktivity v cestovnom ruchu takmer vo všetkých samosprávach • Zlá a nezlepšujúca sa situácia v sociálnom a ekonomickom postavení rómskych komunít, osídľujúcich územia bezprostredne v okolí národného parku

SWOT ANALÝZA SUB-REGIÓNU	SLOVENSKÝ RAJ AKO TURISTICKÁ DESTINÁCIA	a) Prírodný potenciál a environment
SILNÉ STRÁNKY	PRÍLEŽITOSTI	
<ul style="list-style-type: none"> • Región s atraktívnou prírodou a zaujímavou históriou využiteľnou pre rozvoj CR. • Významný prírodný a krajinársky hodnotný potenciál pre aktívny oddych a rekreáciu • Prírodné dominanty, chránené územia. • Prírodné prostredie s jedinečným hodnotným potenciálom a rekreačnou hodnotou pre cestovný ruch. • Otvorená a sprístupnená ľadová jaskyňa – Dobšinská ľadová jaskyňa - UNESCO • Relatívny súlad medzi záujmami štátu na úseku ochrany a krajiny a záujmami trvalo-udržateľného rozvoja cestovného ruchu • Funkčný systém ochrany prírody (druhý až piaty stupeň ochrany, strážcovia) • Zaradenie do NATURA 2000, chránené vtáčie územie a európskeho významu • Bohatá a unikátna fauna a flóra s mimoriadnou hodnotou 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dôsledné uplatňovanie princípov ochrany krajiny v súlade s TUR ▪ Zavádzanie princípov environmentálneho manažmentu a certifikácie ▪ Masívnejšie využívanie finančných zdrojov Európskej Únie ▪ Využitie miestnych zdrojov ekologických biopalív (biomasa) na vykurovanie, ▪ Prísnejšie dodržiavanie pravidiel na reguláciu počtu návštevníkov ▪ Sprístupňovanie nových (staronových) častí územia ▪ Budovanie trás pre pohyb v prírode v okrajových častiach, ochrannom pásme resp. mimo územia NP SR 	
SLABÉ STRÁNKY	OHROZENIE	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Silná koncentrácia záujmu do najznámejších lokalít, atrakcií – lokálne preťaženie územia v špičke sezóny, frustrujúca situácia pre návštevníkov ▪ Nedostatočné využívanie (propagovanie) okrajového územia pre pohyb v prírode – nevybudovaná sieť trás a chodníkov, nedostatočná diverzifikácia aktivít ▪ Znečisťovanie prírodného prostredia návštevníkmi aj z dôvodu nedostatku sociálnych a odpadkových zariadení na frekventovaných miestach ▪ Sústavné poškodzovanie prírodného prostredia - nelegálny výrub stromov rómskym obyvateľstvom žijúcim v bezprostrednom okolí NP SR ▪ Nelegálny pohyb návštevníkov v roklinách mimo turistických chodníkov ▪ Nedostatok ČOV a kanalizácie v obciach v okolí NP SR a v údolí riek Hornád a Hniliec 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Neustále ohrozovanie prírodných prvkov a biotopov, devastácia prírody, intenzívnym cestovným ruchom, koncentráciou aktivít na malom území ▪ Meniace sa klimatické podmienky môžu mať negatívny až katastrofálny dopad na najväčšie prírodné atrakcie NP SR (voda, flóra, fauna) ▪ Málo podporovaný a rozvíjaný systém využívania obnoviteľných zdrojov energie ▪ Narušenie krajinného rázu necitlivou výstavbou, alebo rekonštrukciami objektov 	

SWOT ANALÝZA SUB-REGIÓNU SLOVENSKÝ RAJ	SLOVENSKÝ RAJ AKO TURISTICKÁ DESTINÁCIA	b) Infraštruktúra CR a služieb
SILNÉ STRÁNKY	PRÍLEŽITOSTI	
<ul style="list-style-type: none"> • Pomerne dobre vybudovaná infraštruktúra turistických trás a záchytných parkovísk • Dobre vybudované a zodpovedajúcou infraštruktúrou vybavené nástupné miesta do Slovenského raja – Čingov, Podlesok, Dobšinská Ľadová Jaskyňa, Dedinky, Mlynky • Relatívne dostačujúca kapacita ubytovacích zariadení typu penzión a na súkromí • Fungujúca sieť TIC – Spišská Nová Ves, Rožňava, Dobšiná, Hrabušice • Spracovaný generel cyklotrás, ďalšie projekty v stave projektovej prípravy (Spišská Nová Ves) • Existencia Hnileckej cyklomagistrály a siete cyklotrás • Dobré pokrytie prvkami základnej ponuky pre hlavnú letnú a zimnú turistickú sezónu – pešia a poznávacia turistika, cykloturistika, skalolezectvo, člnkovanie, jazda na konci, vyhliadkové lety, poľovníctvo a rybárstvo, zjazdové lyžovanie, bežecké lyžovanie, ľadolezectvo 	<ul style="list-style-type: none"> • Projekty nadregionálneho významu pre zimnú turistickú sezónu – HorSki Park a Spišský raj, ktoré sú v rôznom štádiu realizácie s horizontom ukončenia v blízkej budúcnosti • Budovanie nových cyklotrás, turistických chodníkov mimo jadrového územia • Vzájomné dopravné prepojenie obcí a rekreačných stredísk v Slovenskom raji okruhmi na území Spiša a Gemera • Podpora budovania objektov umožňujúcich dlhodobšie zotrvanie turistov v regióne – vodné parky, wellness a športové centrá, kryté bazény, ľadové plochy, tenisové kurty, zábavné centrá • Využitie cesty cez sedlo Kopanec prekatégorizovaním na komunikáciu s osobitným režimom, vyhradenú výlučne pre kyvadlovú dopravu, pohyb turistov a nekonvenčnú dopravu (konský záprah, turistický vláčik), riešenie možností parkovania v sezóne • Dohoda o hierarchii turistických atraktivít na princípe diferenciacie prísnej ochrany a turistického využitia vybraných lokalít. • Rozšírenie a optimalizácia siete značených cyklotrás. Vytvorenie komplexnej cykloturistickej infraštruktúry a ponuky ako športovo-rekreačnej aktivity a formy spoznávania zaujímavostí regiónu. Rozvoj služieb pre túto cieľovú skupinu 	

SLABÉ STRÁNKY	OHROZENIE
<ul style="list-style-type: none"> • Nevyhovujúca štruktúra ubytovacích zariadení vyššieho štandardu (okrem strediska Čingov) • Nedostatočná rozpracovanosť kvalitných projektových zámerov do stupňa projektovej prípravy potrebnej pre žiadosti zo Štrukturálnych fondov • Nízka obsadenosť hotelových zariadení v zimnom a mimosezónnom období • Slabá ponuka centier zábavy v lokalite národného parku Slovenský raj, chýbajúce adrenalínové atrakcie • Nevysporiadané vlastnícke vzťahy u pozemkov na výstavbu intraštruktúry cestovného ruchu, rozdrobené vlastnícke vzťahy • Schátralé chatové a kempingové osady • Chýbajúce, priestorovo-informačný systém, cyklocesty • Zastaralé turistické značenie • Neskoordinovaný výber vstupného ako dôsledok slabej spolupráce. • Málo sezónnych parkovacích miest • Zlý niekde až havarijný stav technického vybavenia v národnom parku – stúpačky, rebríky, technické pomôcky. Silné opotrebovanie aj prírodnými vplyvmi. • Absencia lyžiarskeho strediska vyššieho štandardu v časti SR – Sever • Schátralé budovy železničných staníc Vydmník, Spišské Tomášovce, Letanovce • Nedostatok investičných zdrojov a štartovacieho kapitálu • Hlavne v prípade ubytovania v súkromí – „podliezanie“ štandardov v snahe poskytovať lacné ubytovanie – zlý image a odkaz pre turistov • Priemerná kvalita ľudských zdrojov – hlavne jazyková vybavenosť mimo hlavných stredísk sub-regiónu 	<ul style="list-style-type: none"> • Konkurenčné prostredie okolitých regiónov CR s vyšším štandardom služieb a medzinárodným imidžom – napr. Vysoké Tatry • Osídlenia blízkych lokalít rómskym obyvateľstvom – (nelegálny výrub dreva, hygiena, stav osád, bezpečnosť) • Laxnosť miestnych podnikateľov, honba za ziskom na úkor kvality ponúkaných služieb či na úkor životného prostredia. • Podcenenie ľudského faktora a profesionálnej prípravy odborníkov v oblasti cestovného ruchu, vrátane poradenskej a vzdelávacej činnosti pre začínajúcich podnikateľov. • Pokles počtu stálych obyvateľov obcí. • Precenenie intenzifikácie a podcenenie diverzifikácie

SWOT ANALÝZA SUB-REGIÓNU SLOVENSKÝ RAJ	SLOVENSKÝ RAJ AKO TURISTICKÁ DESTINÁCIA	c) Produktová ponuka
SILNÉ STRÁNKY	PRÍLEŽITOSTI	
<ul style="list-style-type: none"> Slovenský raj ako turistická destinácia – dlhodobá tradícia a silná značka Najhustejšia sieť kvalitne značených turistických chodníkov v rámci ostatných slovenských národných parkov Novovytvorený náučný chodník pri Dobšinskej ľadovej jaskyni s názvom Mokrade Hnilca Existujúce, aj keď nie dostatočne koordinované a prepracované produkty ako atrakcie- Gotická cesta, Železná cesta, banícke tradície <i>Kultúrno-historická ponuka atrakcií v širšom území medzinárodného významu – pamiatky UNESCO – Spišský hrad, Žehra, Spišská Kapitula. Hodnotné pamiatky v meste Levoča, Kaštieľ Betliar, hrad Krásna Hôrka.</i> Sieť cykloturistických trás a jej systémové rozširovanie a skvalitňovanie. Existencia produktu Gotická cesta. Relatívne vysoký podiel chát a chalúp v rámci individuálnych rekreačných objektov. Záujem o kúpu rekreačných nehnuteľností. Dobrý prístup železnicou. Dobrá dostupnosť územia autom (resp. na bicykli). Záujem o riešenie súčasnej situácie. Podpora samosprávy a VÚC identifikovať a propagovať kľúčové investičné príležitosti určené pre rozvoj cestovného ruchu. Zvyšujúca sa pozornosť a podpora cestovného ruchu zo strany štátnych a krajských orgánov Kultúrno-historické dedičstvo, remeselníctvo. Potenciál architektonických a umeleckých pamiatok - cirkevné i svetské, kultúrno-historické dominanty v širšom regióne. 	<ul style="list-style-type: none"> Využitie predpokladu stať sa zdrojom príjmov subregiónu s výrazným multiplikačným efektom pre rozvoj regionálnej ekonomiky (obchod, služby, remeslá, doprava, stavebníctvo a i.). Rozvoj konjunkturálnych foriem cestovného ruchu (okrem tradičných programov) - kultúrna turistika, vzdelávacia turistika, cykloturistika, zotavenie a klimatické pobyty, šport, rybolov, poľovníctvo, jazda na koni a pod. Produkcia potravín regionálnych špecialít Rozvoj nových moderných produktov cestovného ruchu vychádzajúcich z historických a prírodných daností, z tradícií a špecifik regiónu (vidieckej turistiky a ekologickej turistiky, cykloturistiky, kultúrnej a poznávacej turistiky a pod.), vrátane sprievodných programov. Ucelené ponuky kombinovaných služieb – vytváranie ponukových balíčkov. Ponuka programov pre detské tábory, pre rodiny s deťmi, budovanie detských ihrísk. Programy pre podporu škôl v prírode, školiacich stredísk a výchovných pobytov (zameranie napr. jazda na koni, jazykové, kurzy, remeslá, športovo-rekreačné aktivity). Širšie využitie zariadení vyššieho štandardu ako školiacich centier. Využívanie existujúceho domového fondu a pamiatkového fondu pre rozšírenie a skvalitnenie turistickej infraštruktúry (rekonštrukcie). Investičné príležitosti do cestovného ruchu. Využívania podporných programov pre rozvoj malého a stredného podnikania. Využitie štrukturálnych fondov EÚ a dotačných titulov. Vytvorenie efektívneho priestorového informačného systému na cestách, v obciach (informácie o turist. zaujímavostiach a usmernenie k nim, k strediskám CR a pod.) Skvalitnenie vodorovného i zvislého dopravného značenia a informačných tabúl. Rozvoj služieb a informácií súvisiacich s Gotickou cestou. Cielené využitie poplatkov z cestovného ruchu (rekreačných poplatkov, poplatkov za lôžko) na podporu rozvoja CR. 	

SLABÉ STRÁNKY	OHROZENIE
<ul style="list-style-type: none"> • Výrazná stagnácia programovej a produktovej ponuky v mimosezónnom období (čistočne zima, hlavne jar a jeseň) • Prílišná koncentrácia aktivít do jadrového územia a na najväčšie atrakcie v krátkom časovom období • Absentujúca diferenciácia balíkov služieb cestovného ruchu pre rôzne cieľové skupiny • Nedostatok doplnkových služieb priamo v strediskách 	<ul style="list-style-type: none"> • Stagnovanie a zhoršovanie vizuálnej stránky prostredia obcí – estetizácia (zanedbanosť, nečistota, architektonické ubytovacích a gastronomických služieb, čo do kvantity, kvality a požadovaného štandardu. • Nedostatočne rýchle rozvíjajúca sa ponuka ucelených produktov cestovného ruchu orientovaných na rôzne cieľové skupiny klientov. • Odliv časti dopytu zo zahraničia v dôsledku nedostatočne kvalitných štandardov ponuky. • Uprednostnenie lokálnych záujmov pred regionálnymi. Nezaujem o spoločný postup. Nedostatočný pocit spolupatričnosti časti obyvateľov niektorých obcí • Nízka miera diferenciácie ponúkaných turistických cieľov (destinácií). • Obava domácich obyvateľov z negatívnych doprovodných efektov rozvoja turistiky. • Možná devastácia prírody a pamiatok, na ktorých je založená atraktivita mikroregiónu. • Negatívny vplyv správania sa neprispôsobivých občanov k turistom. • Nedocenenie významu koordinácie spoločného postupu orgánov samosprávy, štátnych orgánov, regionálnych rozvojových agentúr, regionálnych združení cestovného ruchu a záujmových profesijných združení pri rozvoji cestovného ruchu. • Zotrvačnosť turistov pri návštevách známych miest. Konkurencia iných regiónov (Vysoké Tatry, Liptov, Gemer apod.)

SWOT ANALÝZA SUB-REGIÓNU SLOVENSKÝ RAJ	SLOVENSKÝ RAJ AKO TURISTICKÁ DESTINÁCIA	d) Marketing CR, organizácia CR
SILNÉ STRÁNKY	PRÍLEŽITOSTI	
<ul style="list-style-type: none"> Národný park Slovenský raj ako dlhodobo známa a renomovaná destinácia cestovného ruchu hlavne pre pešiu turistiku Existencia organizácií skúsených v oblasti programovania, prípravy a implementácie rozvojových projektov Spoločná účasť subjektov súkromného a verejného sektora na domácich a zahraničných výstavách cestovného ruchu Aktívna činnosť Referátu CR KSK v oblasti CR Združená škola hotelových služieb a obchodu v Spišskej Novej Vsi, pripravujúca stredoškolsky vzdelané kádre pre sektor cestovného ruchu Spracovaná pre-feasibility štúdia možností využitia informačných technológií v cestovnom ruchu v regióne Stredný Spiš, ktorá rieši aj sub-región Slovenského raja (www.srra.sk) Spracovaná štúdia priestorového informačného systému v Košickom kraji 	<ul style="list-style-type: none"> Zintenzívnenie propagačnej činnosti marketingu na všetkých úrovniach (lokálnej, regionálnej, republikovej a medzinárodnej úrovni), využitie jeho rôznych foriem (nastavenie marketingového mixu), načasovania a intenzity Vyškolenie odborníkov zameraných na regionálny marketing cestovného ruchu. Masívnejšie využívanie elektronického rezervačného systému Využitie GIS (geografického informačného systému) hlavne pre strategické priestorové plánovanie Vypracovanie marketingovej stratégie a stratégie rozvoja ľudských zdrojov pre oblasť cestovného ruchu Inštalovanie voľne prístupných bodov (hot spot) Internetu v centrách a strediskách (obciach) pre využívanie návštevníkmi 	
SLABÉ STRÁNKY	OHROZENIE	
<ul style="list-style-type: none"> Absencia jednej organizácie, ktorá by zastrešovala celú lokalitu sub-regiónu Slovenský raj v oblasti podpory a implementácie rozvojových aktivít v cestovnom ruchu Absencia marketingovej stratégie rozvoja cestovného ruchu v sub-regióne Nekoordinovaný marketing, rozdrobenosť marketingových aktivít medzi viacerými aktivitami Nedostatočná koordinácia miestnych orgánov pri riešení problémov subregiónu Neexistujúce logo ani motto ako silný prvok marketingovej kampane Slabý záujem podnikateľov o spoločnú propagáciu. Neexistujúci komplexný marketing Gotickej cesty Nedostatok spoločných viacjazyčných propagačných materiálov sub-regiónu – letáky, brožúry, katalógy, elektronické prezentačné materiály – CD, DVD, vydaných v jednotnom designe, interaktívna mapa, dotykové displeje Absencia dohody o prerozdeľovaní zdrojov z príjmov samospráv pre rozvoj spoločných aktivít, predovšetkým pri obnove technických sprístupňovacích zariadení a informačných služieb pre návštevníkov 	<ul style="list-style-type: none"> Nedostatok kumulovaných zdrojov pre rozvojové aktivity a ich marketing vo všetkých samosprávach Nesúlad medzi rozvojovými zámermi potenciálnych investorov a záujmami ochrany prírody Negatívne dôsledky pasivity v oblasti marketingu a propagácie Škodlivé efekty z neodborne a nevhodne realizovaných marketingových a propagačných postupov, vystupovania Nefunkčnosť širšieho verejno-súkromného partnerstva a spoločných aktivít v oblasti marketingu 	

3.3 Analýza problémov

Problémová analýza súčasného stavu a vývojových parametrov podľa jednotlivých oblastí v regióne NP Slovenský raj má za úlohu identifikovať a pomenovať základné prekážky ich rozvoja, ale na druhej strane hľadať a určiť východiská ich budúceho rozvoja. Jej hlavným cieľom je to, aby sa analýzou problémov odhalili hlavné nedostatky súčasného stavu a stanovili sa väzby medzi príčinami a následkami jednotlivých problémov. Problémovú analýzu sme spracovali na základe identifikovaných problémov z auditu územia, ako aj na základe stretnutí s niektorými relevantnými aktérmi rozvoja CR v NP Slovenský raj v štyroch najproblematickejších oblastiach:

Základná infraštruktúra, ochrana prírody, dopravná infraštruktúra a infraštruktúra cestovného ruchu

následky	nespokojnosť turistov, ohrozovanie zdravia, bezpečnosti turistov	nedodržiavanie hygienických štandardov a environmentálnych štandardov, zdravotné riziká	- nezáujem návštevníkov, - nízky štandard destinácie, - problém v celoročnom využívaní a raste prenocovaní	- ohrozenie stavu existujúcej infraštruktúry, - bariéry pri budovaní novej infraštruktúry a novej ponuky a produktov
hlavné problémy	Nevyhovujúci stav miestnych a prístupových komunikácií a nedostatočné napojenie na nadradenú dopravnú infraštruktúru	Nevyhovujúci stav technickej infraštruktúry a rezervy v nakladaní a likvidácii odpadov	Nedobudovaná infraštruktúra cestovného ruchu hlavne v oblasti doplnkových služieb, nedodržiavanie relevantných štandardov, nedostatočná internetizácia poskytovaných služieb (e-rezervačný systém)	Nevyriešené kompetencie samosprávy a iných organizácií vo vzťahu k turistickej infraštruktúre (hlavne pridelené z predchádzajúceho obdobia)
príčiny	dlhodobo pretrvávajúci problém, príčiny rôzne – nedostatok finančných prostriedkov, chýbajúca koordinácia kľúčových hráčov	dlhodobo pretrvávajúci problém, príčiny rôzne – nedostatok finančných prostriedkov, chýbajúca koordinácia kľúčových hráčov	nedostatok finančných zdrojov, neochota spolupracovať,	- absencia zákona o CR, - nefunkčné, resp. formálne združenia, - nedostatočný vplyv VÚC

Cestovný ruch a jeho dopad na ekonomiku regiónu NP

následky	odchod turistov do iných, zaujímavejších lokalít (Tatry, maďarské termálne pramene), - pokles tržieb a stagnácia až pokles zamestnanosti	- pokles podielu CR na ekonomike regiónu, ktorý má silný potenciál pre jeho využívanie	- malý rozvojový potenciál individuálnych subjektov v porovnaní s potenciálom dobre organizovaného a cieleného postupu skupiny	-pokles návštevnosti - neprevádzkovanie zariadení CR
hlavné problémy	Slabá a nevyvážená ponuka produktov cestovného ruchu ako nástroja na získavanie nových klientov hlavne v mimosezónnom období	Nedostatočná koordinácia, technická, organizačná a finančná podpora existujúcich produktov	Nefungujúci, resp. málo využitý potenciál partnerstva pri tvorbe a využívaní ekonomického potenciálu regiónu pre aktivity v cestovnom ruchu	- neuspokojený návštevník - strata dôvery
príčiny	podcenený význam produktovej ponuky samotnými prevádzkovateľmi služieb, nedobudovaná infraštruktúra a atrakcie pre CR v mimosezónnom období, - cieľavedomejšia a dravšia konkurencia susedných regiónov, destinácií	- podceňovania, nedoceňovanie významu CR v štruktúre hospodárstva (mnohé diskusie zatiaľ bez legislatívnych zmien),	existujúce partnerstvá boli založené ad hoc, teraz sú slabo funkčné, respektíve nespôsobujúce - nevyužívanie moderných prvkov hospodársko-ekonomickej spolupráce v oblasti CR - klastrov	- nekoordinovanie spoločného postupu pri produktovej ponuke cestovného ruchu

Ľudské zdroje ako významný prvok cestovného ruchu

následky	nespokojnosť turistov s kvalitou a štandardami poskytovania služieb	nespokojnosť turistov s kvalitou a štandardami poskytovaných služieb	- „domáci“ nemôžu dostatočne podporiť záujem návštevníkov o návštevu aj ďalších atrakcií regiónu	- odradenie návštevníkov - nízka kvalita zariadení CR
hlavné problémy	Nedostatočná kvalita ľudských zdrojov, jej profesionálna a jazyková vybavenosť ako dopad sezónnosti zamestnania	Chýbajúci, resp. neexistujúci systém permanentného vzdelávania sa a skvalitňovania ľudských zdrojov v sektore	- slabé znalosti miestneho obyvateľstva o celom regióne	- nedostatočná aktivita pre získanie návštevníka
príčiny	celková ekonomická situácia na Slovensku i v zahraničí, sezónnosť a preto nestálosť pracovných pozícií v CR, vycestovanie kvalitných a jazykovo zdatných pracovníkov do zahraničia	podcenenie významu permanentného vzdelávania sa pracovníkov, sústredenie sa len na zabezpečenie bezprostredného každodenného chodu prevádzky akejkoľvek kvality, absencia vzdelávacích inštitúcií v predmetnej oblasti	- nezaujem o „iných“ - absencia ďalšieho poznávania a vzdelávania, - nedostatočný „globálny“ marketing regiónu	- nepripravenosť na zvládnutie prevádzky - nízka pohostinnosť

Marketing a organizácia (propagácia) CR

následky	- neefektívna realizácia individuálnych aktivít, - zlé až nežiaduce efekty živelného prístupu - „amatérske“ prístupy (postupy) s neefektívnymi výsledkami,	- nedostatočné pôsobenie na cieľové skupiny potenciálnych návštevníkov, - nedostatočná informovanosť návštevníkov o reálnej rozmanitosti ponuky destinácie - strata záujmu o región,	- nekvalitná propagácia a prísun informácií	- zníženie návštevnosti a atraktívnosti regiónu
hlavné problémy	Chýbajúca marketingová stratégia NP SR ako turistickej destinácie	Nekoordinovaná propagácia NP Slovenský raj ako turistickej destinácie.	- chaos vo vydávaní propagačných materiálov	-nedostatočná propagácia
príčiny	- podceňovanie (nedocenenie) účinkov dobre postaveného a cieleného marketingu, - nevyužívanie celej škály „marketingového mixu“,	- nezáujem o spoločný postup - nedostatok zdrojov na propagáciu u jednotlivcov, - koncentrácia napr. zdrojov EÚ na propagáciu CR u jedného (štátneho – MH SR) subjektu, - absencia kvalitnej turistickej (cestovateľskej) príručky typu Bedeker, - neznalosť značnej časti miestneho obyvateľstva o hodnotách, ktoré územie obsahuje – „Ja tu len bývam!“	- chýba pravidelné vzdelávanie obyvateľstva o hodnotách vo svojej oblasti a ich využití pre rozvoj regiónu	-verejná správa slabo iniciuje potrebu vzdelávania svojich občanov a slabo ich zapája do vecí verejných

Hlavné problémy :

1. Nevyhovujúci stav prístupových ciest. (I/67 Rožňava –Poprad) (II/535 Dobšinský kopec – Mlynky – Hnilec), cesta cez Kopanec
2. Nedostatočná produktová ponuka CR v mimosezónnom období.
3. Nevyriešené kompetencie samosprávy a iných organizácií vo vzťahu k turistickej infraštruktúre (hlavne pridelenej z predchádzajúceho obdobia).
4. Nedostatočná infraštruktúra zariadení doplnkových služieb.
5. Nedodržiavanie Vyhlášky č. 277/2008 Z. z. v oblasti povinných klasifikačných znakov a v oblasti vybavenia a označenia prevádzok.
6. Nedostatky v kvalite a profesionalite ľudských zdrojov v oblasti poskytovania služieb.
7. Ohrozovanie stavu prírody a krajiny z dôvodu nevyhovujúcej technickej infraštruktúry v území riešeného regiónu.
8. Nedostatočná a nekoordinovaná propagácia NP Slovenský raj ako turistickej destinácie.
9. Nevyužitý potenciál spolupráce a partnerstva pri realizácii projektov CR väčšieho rozsahu.
10. Sociálne problémy marginalizovaných skupín obyvateľstva v riešenom území a ich vplyv na trvalo udržateľný rozvoj CR v NP Slovenský raj.
11. Slabé až žiadne využívanie propagácie kultúrnych a športových aktivít, podujatí na web stránkach obcí, resp. stránkach organizácií (napr. Klub slovenských turistov, cykloklubov a pod.) a ich kalendároch podujatí.

3.4 Súhrn analytickej časti

Na základe celkovej analýzy na určenie hlavných problémov rozvoja cestovného ruchu v regióne NP Slovenský raj sa vytvára obraz silných stránok a príležitostí, ktoré pomôžu rozvoju cestovného ruchu v cieľovom území podľa nasledovných strategických východísk:

- región Slovenského raja je turistickým regiónom s vlastnou výraznou identitou,
- cestovný ruch má tendenciu stať sa významným ekonomickým faktorom rozvoja regiónu,
- ďalší rozvoj CR bude založený na citlivom využívaní potenciálu biodiverzity národného parku, s rešpektovaním požiadaviek na ochranu životného prostredia aj na ostatných územiach, v mestách, v obciach a ostatných turisticky zaujímavých lokalitách diferencovane a cielene v súlade s princípmi trvale udržateľného rozvoja,
- územie Slovenského raja sa profiluje ako turistická oblasť oslovujúca tak dlhodobých, ako aj krátkodobých návštevníkov,
- hlavnými aktivitami návštevníkov sú :
  - pešia turistika po značených chodníkoch
  - náučné chodníky
  - cykloturistika po značených cyklotrasách
  - splavovanie Hornádu – čln, kanoe, kajak, raft
  - stanovanie, táborenie, bivakovanie - Dedinky, Podlesok, Čingov – Ďurkovec
  - skalolezectvo – Tomášovský výhľad
  - ľadolezectvo – Suchá Belá, Sokolia dolina, Kláštorská rokľina, Letanovský mlyn
  - zjazdové lyžovanie – Mlynky, Dedinky, Vernár, Spišské Bystré a mimo NP
  - turistika na lyžiach a bežecké lyžovanie – Mlynky a Dobšinská ľadová jaskyňa
  - jazda na koni – OZ „HUCUL“- Podlesok (Ing.Salaj) a p. Fabián (Ľadová), p.Novotný Geravy, p.Oravec (Ľadová)
  - člňkovanie – VN Palcmanská Maša až po Stratenskú Pílu
  - vyhlídkové lety – letisko Spišská Nová Ves nad OP Slovenský raj
  - pohyb motorovými vozidlami, snežné skútre, troj- a štvorkolky – mimo NP
  - parkovanie na vyhradených parkoviskách
  - poľovníctvo – PRO POPULO (Ing. Brezina), ML Dobšiná (Ing. Mrenica), LESY SR š.p.- najväčší revír v NP - poplatkový odstrel pre hostí so sprievodom
  - rybárstvo – MO SRZ v Spišs. Novej Vsi (Krempaský, Paločko), Lesy SR š.p. na spravovaných tokoch, VN na Dedinkách a rieka Hnilec
  - návšteva jaskýň – sprístupnená iba Dobšinská ľadová jaskyňa
  - kaňoning v Sucheji Belej - výnimočne
  - ubytovanie a stravovanie podľa platnej kategorizácie
  - doplnkové služby (kúpanie, plávanie, sauna, tenis, múzeá, zoo, squash, bowling, kolky, sprievodcovské služby, požičovňa bicyklov,
- z hľadiska pôvodu je záujem o domácich ako aj zahraničných návštevníkov rovnaký, s dlhodobejšími pobytmi,
- ubytovacie a stravovacie zariadenia musia ponúkať deklarovaný kvalitatívny štandard (založený na certifikácii), v ponuke by mali byť viac zdôraznené typické regionálne/miestne prvky,

- pri zostavovaní ponuky sa predovšetkým orientovať na oblasť mimo Národného parku a ponúkať poznávací turizmus histórie, kultúrnych a technických pamiatok (gotická a železná cesta),
- pri tvorbe produktov CR brať ohľad na zachovanie prírody a krajiny, na zachovanie historického vzhľadu miest a obcí, vidieckych sídiel, ktoré spoluvytvárajú ponukovú turistickú značku regiónu Slovenského raja,
- pri tvorbe produktov nadväzovať na kalendár kultúrnych, spoločenských a športových podujatí v regióne a spoločne podporovať jednotlivé podujatia
- vo väčšej miere vyžívať koordinovanú propagáciu doma i v zahraničí a na veľtrhoch cestovného ruchu
- snažiť sa vytvárať ponukové aktivity pre lepšie využívanie potenciálu cieľového územia mimo hlavnej turistickej sezóny, a tak zabezpečiť celoročnú návštevnosť,
- za základný predpoklad pre dosiahnutie vytýčených cieľov rozvoja CR v cieľovom území je vytvorenie regionálneho manažmentu CR ,
- pre zvýšenie kvality služieb sa cielene zamerať na oblasť ľudských zdrojov, na ich vzdelávanie a odborný rast v súlade s potrebami sektoru CR.

Tieto strategické východiská nám pomôžu prekonať slabé stránky a obchádzať ohrozenia, aby sme riešili hlavné problémové oblasti a konkrétne úlohy.

Z vyššie uvedených analýz a definovaných základných východísk sa stanovil strategický cieľ, ktorý rieši 4 strategické prioritné oblasti, ktorých naplnenie bude z pohľadu rozvoja CR v regióne NP Slovenský raj kľúčové a rozhodujúce :

1. Infraštruktúra
2. Cestovný ruch a ekonomika
3. Rozvoj ľudských zdrojov
4. Marketing a propagácia.

Cez tieto strategické priority bude možné postupne naplňovať víziu v dlhodobom horizonte a strategický cieľ krátkodobými opatreniami a aktivitami.

4. STRATEGICKÁ ČASŤ

4.1 Vízia rozvoja cestovného ruchu Národného parku Slovenský raj

Vychádzajúc z analýzy regiónu, jeho kladných stránok a možností rozvoja pre odbúranie záporných stránok, problémov a vyvarovania sa hrozieb pre rozvoj regiónu NP Slovenský raj zabezpečí kvalitný plnohodnotný život žijúceho obyvateľstva a návštevníkov, rozvoj ľudských zdrojov, rozvoj podnikania v cestovnom ruchu v území NP Slovenský raj. Efektívne sa bude využívať ekonomický potenciál (najmä potenciál pre cestovný ruch) a dbať pri tom na kvalitné životné prostredie a hodnoty trvalodržateľného rozvoja.

Tieto hodnoty sú formulované v nasledujúcej vízii rozvoja CR v regióne NP Slovenský raj:

„Národný park Slovenský raj je na Slovensku i v zahraničí uznávanou turistickou destináciou, známou vysokým štandardom poskytovaných služieb a všestranne rozvinutou turistickou infraštruktúrou, dokazujúcou, že aktivity cestovného ruchu a rešpektovanie princípov trvalo-udržateľného rozvoja a ochrany prírody sa vzájomne nevyučujú, ale naopak môžu významne prispieť k rastu ekonomickej sily regiónu, a kde sa návštevník cíti naozaj ako hosť a preto sa tam rád vracia.“

Bude v ňom prebiehať aktívna spolupráca medzi obcami, podnikateľmi a združeniami tretieho sektora cieľom ktorej budú :

- dobrá technická infraštruktúra (cesty, železnice, vodovody a kanalizácie),
- vybudovaný jednotný informačný systém s prístupom na rýchly internet,
- fungujúci systém cestovných agentúr a kancelárií s previazanými vzťahmi na poskytovateľov služieb v cestovnom ruchu.
- opravené historické budovy, NKP a pamätihodnosti obcí,
- dostatočne pripravená Správa NP na riadenie pohybu turistov bez porušenia biodiverzity NP,
- environmentálne uvedomenie obyvateľstva na vysokej úrovni,
- rozvoj znalostí cudzích rečí a komunikácie
- vysoké environmentálne cítenie obyvateľstva a zamestnaných v cestovnom ruchu,
- ukončuje sa integrácia marginalizovaných skupín obyvateľstva.
- zvýšená zamestnanosť v regióne na 95% ekonomicky aktívneho obyvateľstva,
- fungujúca sieť sociálnych služieb (starostlivosť o dôchodcov, hendikepovaných, strava, opatera),
- využívanie obnoviteľných zdrojov energie,
- miestne obyvateľstvo so záujmom o fungujúcu správu vecí verejných ,
- zvýšená bezpečnosť osoby aj majetku občanov aj návštevníkov regiónu,
- kvalitná koordinovaná propagáciu regiónu – organizovanie regionálnych osláv, účasť na výstavách CR.
- každoročne spracovaný a vydaný regionálny spoločný kalendár kultúrnych, spoločenských a športových podujatí v regióne,.
- kvalitný informačný systém je vybudovaný v každej obci cieľového regiónu,
- vzdelávanie a doškoloňovanie pracovníkov a majiteľov zariadení CR ako bežná prax,
- sú vybudované kvalitné zariadenia cestovného ruchu s vyššou kategorizáciou,
- vybudované sú zariadenia pre kongresovú turistiku,
- vybudované lyžiarske strediská a strediská zimných a letných športov
- vybudované náučné chodníky a kvalitné pešie turistické trasy
- vybudované letné aktivity CR pre kúpanie, člňkovanie, vodné športy a rybolov,

- vytvorená turistická značka kvality regiónu NP Slovenský raj, vytvorení mechanizmus, animačné programy na voľnočasové využitie návštevníkov, prilákanie návštevníkov a predĺženie pobytov návštevy v regióne NP Slovenský raj.

4.2 Stanovenie strategických cieľov a opatrení pre rozvoj CR NP Slovenský raj

Pre rozvoj cestovného ruchu v regióne NP Slovenský raj bol stanovený strategický cieľ :

„Zvýšenie kvality života, rozvoj cestovného ruchu v území NP Slovenský raj s dôrazom na trvalodržateľný rozvoj územia a tvorbu ľudských zdrojov“.

Analýza daností regiónu zdôrazňuje hustú a pomerne stabilnú štruktúru osídlenia v regióne NP Slovenský raj, ktorá zaručuje kultúrnu a spoločenskú stránku obyvateľstva, vysoký rekreačný a turistický potenciál, ale nezabezpečuje dostatok pracovných príležitostí a preto dochádza k odlivu hlavne mladých ľudí mimo región a do zahraničia. Príležitosťou sa javí prechod zamestnania od tradičných foriem (poľnohospodárstvo, lesníctvo) k novým podnikateľským aktivitám v cestovnom ruchu a tým vytváranie nových pracovných príležitostí. Ohrozením je nízka mobilita pracovnej sily, vysoké percento obyvateľstva v poproduktívnom veku a nedostatočný investičný kapitál.

Strategický cieľ naplníme týmito prioritami :

PRIORITA 1.

Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia infraštruktúry v obciach riešeného regiónu. Analýza potvrdzuje, že obce majú nedostatočne rozvinutú technickú infraštruktúru. Tým strácajú na svojej atraktivite, nemajú dostatočný dopravný prístup a dostupnosť a chýba základná občianska vybavenosť. Zároveň pre svoj vysoký rekreačný a turistický potenciál nie je dostatočná infraštruktúra ubytovacích, stravovacích zariadení a infraštruktúra doplnkových služieb. Je potrebné orientovať ciele na bezpečnejší a lepší prístup do oblastí, zlepšenie stavu vodovodných a kanalizačných systémov, občianskej vybavenosti a vybavenosti infraštruktúry cestovného ruchu.

PRIORITA 2.

Priorita cestovný ruch a ekonomika sa naplňa cieľmi tvorby nových produktov a rozširovaním ponúk CR ako podpora verejnej infraštruktúry, rekonštrukcia, obnova a údržba existujúcej ponuky CR a rozširovanie a skvalitnenie služieb v CR. Sú to investičné aktivity verejnej infraštruktúry a budovanie doplnkových služieb pre podnikateľov CR zamerané na skvalitnenie kultúrneho potenciálu a rozvoj cestovného ruchu.

V programovej ponuke prevládajú turistické pešie trasy, cyklotrasy a aktivity športového využitia. Je potrebné dopĺňať ponuku regiónu regionálnymi produktmi a bolo by vhodné ich situovať do obdobia mimo hlavnej sezóny a tak sklbiť do jednotnej celoročnej ponuky. Tieto aktivity je potrebné rozvinúť na mikroregionálnej úrovni a zapojiť do prípravy terajšie turisticky atraktívne miesta.

Dobudovanie doplnkových služieb celoročného využitia – wellness, fitness, sauna, zábavné centrá, športové areály, squash, bowling, kúpaliská, plavárne atď. je už dnes samozrejmosťou, ale mali by byť v súlade s inými ponukami a spoločnej koordinácie ich

využitia a doplnenia voľnočasových aktivít. Tu môžeme využiť mladé kvalifikované sily vzdelané v oblasti tvorby animátorských produktov.

Ponuka služieb má stále svoje problémy v kvalite obsluhy a servisu pre návštevníkov a hostí. Stále chýba spokojnosť host'a a objavujú sa problémy kvality obsluhy a individuálneho prístupu. Prevádzky nemajú vytvorenú spoločnú značku kvality, ktorá by ich zaväzovala zotrvať a vylepšovať postavenie medzi kvalitnými prevádzkami. Tu je potrebné zamerať sa i na prieskumy v oblasti spokojnosti klientov k prístupu organizácie, spokojnosti svojich zamestnancov k manažmentu a vzájomné prieskumy konkurencie a dodávateľov.

PRIORITA 3.

Systém cielenej prípravy ľudských zdrojov v cestovnom ruchu s citlivým prístupom k ochrane životného prostredia, vyššia kvalifikácia, odbornosť a zručnosti riadiacich pracovníkov a personálu, vedenie občanov k ochrane hodnôt NP a ich využívaniu pre rozvoj cestovného ruchu. Chýbajú kvalifikované a jazykovo zdatné pracovné sily pre oblasť cestovného ruchu. Je potrebné realizovať ciele vzdelávacie aktivity pre gastronómiu a animátorské aktivity pre návštevníkov. V cieľovom území sa nachádzajú obce s významným podielom rómskeho obyvateľstva a nízkym vzdelaním a ťažko uplatniteľných na trhu práce. Preto je potrebné zaviesť systém cieľového vzdelávania a prípravy obyvateľstva na princípe spolupráce vzdelávacích inštitúcií, zamestnávateľa, úrady práce a ďalšími subjektami vstupujúcimi do procesu tvorby ľudských zdrojov.

PRIORITA 4.

Marketing rozvoja regiónu NP Slovenský raj, tvorba turistickej značky kvality, aktuálny kalendár podujatí, spojenie ponúk CR s vyššou návštevnosťou, zapojenie vidieckej turistiky a agroturistiky s aktivitami návštevníkov, koordinácia cielenej propagácie CR NP a jednotný priestorový informačný turistický systém tvoria základné špecifické ciele priority marketing a propagácia. Situácia v oblasti marketingu je poznačená aj slabou regionálnou koordináciou a manažmentom cestovného ruchu. Treba vytvoriť koordinačný systém spoločných aktivít založených na partnerských vzťahoch. V súčasnosti účinnosť marketingových aktivít je nízka a je ovplyvnená nekoordinovanosťou a niekedy aj duplicitou aktivít. Spôsobená je nespôľupnosťou verejného sektora a súkromného sektora na prípravu marketingových aktivít.

V oblasti propagácia chýba jednotný systém. Začína sa postupne tvoriť pri prezentáciách na výstavách a veľtrhoch cestovného ruchu, pretože pre jednotlivcov je to nákladná aktivita a pri spoločnej prezentácii prezentuje aj svoju ponuku. Tu je potrebné usmernenie, aby individuálna ponuka neprevládla spoločnú. Rezervu vidíme aj v prezentácii na Veľtrhoch cestovného ruchu v zahraničí. Najlepšia je prezentácia domácich produktov domácimi ľuďmi. Chýbajú však finančné prostriedky pre mikroregióny na túto prezentáciu.

Zlepšenie informovanosti návštevníkov chceme dobudovaním turistických informačných stredísk a kancelárií a priestorovým informačným systémom. Tento systém by mal obsahovať dopravné smerové tabule, priestorové bilbordy pri cestách, priestorové informačné mapové tabule na parkoviskách a digitálny informačný a navigačný systém cez pager satelitného systému.

VÍZIA			
„Národný park Slovenský raj je na Slovensku i v zahraničí uznávanou turistickou destináciou, známou vysokým štandardom poskytovaných služieb a všestranne rozvinutou turistickou infraštruktúrou, dokazujúcou, že aktivity cestovného ruchu a rešpektovanie princípov trvalo-udržateľného rozvoja a ochrany prírody sa vzájomne nevylučujú, ale naopak môžu významne prispieť k rastu ekonomickej sily regiónu, a kde sa návštevník cíti naozaj ako hosť a preto sa tam rád vracia.“			
STRATEGICKÝ CIEĽ			
ZVÝŠENIE KVALITY ŽIVOTA, ROZVOJ CESTOVNÉHO RUCHU V ÚZEMÍ NP SLOVENSKÝ RAJ S DÔRAZOM NA TRVALOUDRŽATEĽNÝ ROZVOJ ÚZEMIA A TVORBU ĽUDSKÝCH ZDROJOV			
STRATEGICKÁ PRIORITA 1	STRATEGICKÁ PRIORITA 2	STRATEGICKÁ PRIORITA 3	STRATEGICKÁ PRIORITA 4
Infraštruktúra	Cestovný ruch a ekonomika	Rozvoj ľudských zdrojov	Marketing a propagácia
↓	↓	↓	↓
ŠPECIFICKÝ CIEĽ 1.1.Dopravná infraštruktúra 1.2.Základná infraštruktúra a ochrana ŽP 1.3.Infraštruktúra CR	ŠPECIFICKÝ CIEĽ 2.1. Tvorba nových produktov a rozširovanie ponuky CR 2.2. Rekonštrukcia, obnova a údržba existujúcej ponuky CR 2.3. Rozširovanie a skvalitnenie služieb v CR	ŠPECIFICKÝ CIEĽ 3.1.Odborné vzdelávanie pracovníkov v CR 3.2.Vzdelávanie obyvateľstva	ŠPECIFICKÝ CIEĽ 4.1.Marketingový plán CR regiónu Slovenský raj 4.2.Propagácia CR regiónu Slovenský raj 4.3.Jednotný priestorový informačný systém
↓	↓	↓	↓
Opatrenie č. 1.1.1 Riešenie dopravnej dostupnosti na nadradenú dopravnú infraštruktúru Slovenska	Opatrenie č. 2.1.1 Budovanie nových náučných chodníkov	Opatrenie č. 3.1.1 Rozširovanie vzdelávania so zameraním na zvyšovanie jazykových znalostí	Opatrenie č. 4.1. 1 Spracovanie marketingovej stratégie a plánu rozvoja CR NP Slovenský raj
Opatrenie č. 1.1.2 Rekonštrukcia cestných a miestnych komunikácií	Opatrenie č. 2.1.2 Podpora verejno - súkromného partnerstva pre rozvoj produktov	Opatrenie č. 3.1.2 Organizovanie kurzov a súťaží zručností jednotlivých odborností pracovníkov CR	Opatrenie č. 4.1.2 Vytvoriť turistickú značku kvality služieb (destinácie) turizmu v regióne
Opatrenie č. 1.1.3. Budovanie statickej a pešej dopravy	Opatrenie č. 2.1.3. Budovanie nových stredísk CR, a nových ponukových produktov	Opatrenie č. 3.1.3. Podpora a rozširovanie systému celoživotného vzdelávania v CR	Opatrenie č. 4.2.1. Koordinovaná propagácia regiónu, podujatí a atrakcií
Opatrenie č. 1.2.1 Výstavba a dobudovanie kanalizácií a čistenie OV	Opatrenie č. 2.2.1 Údržba súčasných náučných chodníkov	Opatrenie č. 3.1.4 Podporovať výmenu skúseností a financovanie podpory v CR	Opatrenie č. 4.2.2 Podpora tvorby a aktualizácie ročného kalendára podujatí
Opatrenie č. 1.2.2 Vytvoriť podmienky pre nakladanie a separáciu odpadov	Opatrenie č. 2.2.2 Zavedenie systému obnovy a rekonštrukcie existujúcich trás	Opatrenie č. 3.1.5 Organizovanie vzdelávania a podpora pre začínajúcich podnikateľov v CR	Opatrenie č. 4.3.1 Vytvorenie marketingovej štúdie priestorového informačného systému
Opatrenie č. 1.2.3 Realizovať územné plány obcí v zmysle stavebného zákona	Opatrenie č. 2.2.3 Rekonštrukcia, údržba a značenie cyklotrás, peších, jazdeckých a lyžiarskych trás	Opatrenie č. 3.2.1 Realizovať systém lepšieho využívania IKT občanmi	Opatrenie č. 4.3.2 Vytváranie turistických informačných kancelárií a exteriérových infokioskov
Opatrenie č. 1.3.1 Modernizácia, rekonštrukcia, a rozšírenie ubytovacích a stravovacích zariadení v zmysle vyšších štandardov	Opatrenie č. 2.3.1 Dobudovanie doplnkových služieb celoročného využitia – wellness, fitness, sauna, zábavné centrá, športové areály, squash, bowling, kúpaliská, plavárne atď	Opatrenie č. 3.2.2 organizovať vzdelávanie a semináre pre občanov obcí k tematike hodnôt ochrany prírody a krajiny NP s využitím pre rozvoj CR	Opatrenie č. 4.3.3 Budovanie jednotného priestorového informačného systému so systémom prevádzka, údržby a pravidelnej aktualizácie
Opatrenie č. 1.3.2 Budovanie celoročne využívaných stredísk a zariadení CR	Opatrenie č. 2.3.2 Budovanie a skvalitňovanie verejných sociálnych zariadení	Opatrenie č. 3.2.3 Podpora voľnočasových aktivít obyvateľstva	
Opatrenie č. 1.3.3 Dobudovanie a obnova existujúcich stredísk a osád CR	Opatrenie č. 2.3.3 Budovanie verejne prístupných bodov IKT pre návštevníkov		

4.3 Rozpracovanie priorít do aktivít

Pre vytvorenie stratégie Národného parku Slovenský raj ako uznávanej turistickej destinácie, známej vysokým štandardom poskytovaných služieb a všestranne rozvinutou turistickou infraštruktúrou je potrebné vybudovať potrebnú technickú infraštruktúru ako dopravnú, základnú, infraštruktúru ubytovacích a stravovacích zariadení a stredísk CR. K vybudovanej infraštruktúre potom ponúkať návštevníkom produktové ponuky, tematicky diferencované pobyty s rôznou dĺžkou trvania, zamerané na odpočinok, zotavenie, spoznávanie prírody, histórie, s možnosťou športového a kultúrno-spoločenského vyžitia v priebehu celého raka, v pokojnom, ekologicky nenarušenom prostredí s komplexnými, konkurencieschopnými a cenovo prijateľnými službami. Aktivity cestovného ruchu a rešpektovanie princípov trvalo-udržateľného rozvoja a ochrany prírody sa vzájomne nevylučujú, ale naopak môžu významne prispieť k rastu ekonomickej sily regiónu, a kde sa návštevník cíti naozaj ako hosť a preto sa tam rád vracia.

Tento cieľ v oblasti cestovného ruchu sa premieta do marketingových aktivít v štvrtej priorite. Vytýčený systém by mal obsahovať len reálne, dosiahnuteľné ciele a teda rešpektovať kapacitné, organizačné, časové a finančné možnosti regiónu. Ďalej by mal rešpektovať rôzne záujmy rôznych subjektov zúčastňujúcich sa na rozvoji cestovného ruchu, ako aj všeobecné ciele, ktoré si región vytýčil, a ktoré sú určujúce pre aktivity, ktoré vyvíja. K riešeniu danej situácie a naplneniu strategického cieľa danej vízie je potrebné pripraviť dostatočné a kvalitné ľudské zdroje jednak ako odborných pracovníkov v CR a tiež obyvateľstvo rozvojového regiónu NP Slovenský raj.

Všeobecné ciele, ktoré je potrebné pri vytyčovaní cieľov Stratégie a marketingových strategických priorít rešpektovať sú:

- ochrana životného prostredia (ochrana na území Národného parku, prírodných rezervácií a chránených prírodných útvarov, ako aj všeobecná ochrana prírodného dedičstva a potenciálu pre cestovný ruch),
- zvyšovanie životnej úrovne obyvateľov - modernizácia existujúcej a dopĺňanie chýbajúcej technickej, verejnej a občianskej infraštruktúry.

Z hľadiska významu, sa môžu ciele rozčleniť na strategické a čiastkové. Strategické ciele majú všeobecný obsah a dlhodobjší časový horizont dosiahnutia, čím zužujú aktivity riešenej problematiky. Čiastkové ciele sú konkrétnejšie, strednodobé alebo krátkodobé smerujú k naplneniu strategických cieľov.

Pre región NP Slovenský raj sú navrhnuté tieto špecifické ciele:

PRIORITA 1: INFRAŠTRUKTÚRA

1.1 Špecifický cieľ : Dopravná infraštruktúra

Opatrenia

1.1.1 Riešenie dopravnej dostupnosti na nadradenú dopravnú infraštruktúru Slovenska	
- modernizácia a budovanie regionálnych komunikácií II/533 a III. triedy, sú v zlom nevyhovujúcom stave	ROP OS 5
- modernizácia a rozvoj infraštruktúry železničnej dopravy	OP Doprava
- modernizácia a rozvoj infraštruktúry cestnej dopravy – odstraňovanie kritických, nehodových lokalít I/67	OP Doprava

1.1.2 Rekonštrukcia cestných a miestnych komunikácií	
- vypracovanie stavebno-projektovej dokumentácie rekonštrukcie miestnych komunikácií	ROP OS 4.1. NPRV 3.4.2.
- realizácia rekonštrukcie miestnych komunikácií	ROP OS 4.1 NPRV 3.4.2.
- realizácia opravy mostov	ROP OS 4.1 NPRV 3.4.2.
- vysporiadanie pozemkov pod miestnymi komunikáciami	vlast.prostr.
1.1.3 Budovanie statickej a pešej dopravy	
- vybudovanie miestnych obecných lávok, mostov	ROP OS 4.1. NPRV 3.4.2.
- doplniť vybavenosť parkovísk a odstavných plôch	ROP OS 4.1. NPRV 3.4.2.
- rekonštrukcia, údržba a rozšírenie existujúcich parkovísk	ROP OS 4.1. NPRV 3.4.2.
- výstavba nových parkovacích miest a parkovísk	ROP OS 4.1. NPRV 3.4.2.
- rekonštrukcia a modernizácia autobusových zastávok	ROP OS 4.1. NPRV 3.4.1.
- rekonštrukcia chodníkov, lávok, mostov	ROP OS 4.1. NPRV 3.4.2.
- rekonštrukcia verejného osvetlenia	ROP OS 4.1. NPRV 3.4.2.
- podporovať zavádzanie integrovaného systému dopravy medzi lokálnymi destináciami cestovného ruchu a sídelnými centrami	ROP OS 5 NPRV 3.4.2.
- podporovať kombinovanie spôsobov dopravy turistov v miestach sústredenej návštevnosti	ROP OS 5 NPRV 3.4.2.
- zvýšenú pozornosť venovať dopravnej obslužnosti k prírodným a historickým atraktivitám	ROP OS 4.1. NPRV 3.4.2.

1.2 Špecifický cieľ: Základná infraštruktúra a ochrana ŽP

Opatrenia

1.2.1 Výstavba a dobudovanie kanalizácií, a čistenie odpadových vôd	
- riešiť odkanalizovanie a výstavbu ČOV	OPŽP NPRV 3.4.2.
- výstavba kanalizačných sietí a ČOV	OPŽP NPRV 3.4.2.
1.2.2 Vytvoriť podmienky pre nakladanie a separáciu odpadov	
- vybudovanie zberných dvorov a separovaného zberu odpadov	OPŽP
- výstavba kompostovísk biologicky rozložiteľného odpadu	OPŽP
1.2.3 Realizovať územné plány obcí zmysle stavebného zákona	
- Vypracovať územnú feasibility štúdiu obnoviteľných zdrojov energie	ROP OS 4.1.
- Realizácia územných plánov obcí v NP Slovenský raj	ROP OS 4.1.

1.3 Špecifický cieľ: Infraštruktúra CR

Opatrenia

1.3.1 Modernizácia, rekonštrukcia a rozšírenie ubytovacích a stravovacích zariadení v zmysle vyšších štandardov	
- realizácia alternatívnych zdrojov vykurovania a zníženie energetickej náročnosti budov	ROP OS 4.1. KaHR 3.1.
- výstavba, modernizácia, rekonštrukcia a údržba ubytovacích zariadení rôznych kategórií	ROP OS 4.1. KaHR 3.1.
- výstavba, modernizácia, rekonštrukcia a údržba stravovacích zariadení rôznych kategórií	ROP OS 4.1. KaHR 3.1.
- výstavba, rekonštrukcia a modernizácia ubytovacích zariadení apartmánového typu do 40 lôžok	NPRV 3.1.a2.
1.3.2 Budovanie celoročne využívaných stredísk a zariadení CR	
- výstavba stredísk CR	ROP OS 4.1. KaHR 3.1.
- vybudovanie stanových táborov a táborových pikningov	NPRV 3.1
- výstavba zábavných centier pre voľný čas s celoročnou prevádzkou	ROP OS 4.1. KaHR 3.1.
- využitie, rekonštrukcia existujúcich historických objektov pre atraktívne formy cestovného ruchu	ROP 3.1 NPRV 3.4.1.
1.3.3 Dobudovanie a obnova existujúcich stredísk a osád CR	
- rekonštrukcia sedačkového vleku na Geravy	ROP 3.2.
- rozširovanie a modernizácia lyžiarskych stredísk s infraštruktúrou	ROP 3.2. KaHR 3.1.
- úprava vodných plôch na kúpanie a vodné športy	ROP 3.2. KaHR 3.1.

PRIORITA 2: CESTOVNÝ RUCH A EKONOMIKA

2.1 Špecifický cieľ: Tvorba nových produktov a rozširovanie ponuky CR

Opatrenia

2.1.1 Budovanie nových náučných chodníkov	
- výstavba náučných chodníkov	ROP 3.2. NPRV 3.4.2.
- výstavba náučného chodníka okolo vodnej nádrže	ROP 3.2. NPRV 3.4.2.
2.1.2 Podpora verejno-súkromného partnerstva pre rozvoj produktov	
- inštitucionalizovanie spolupráce kľúčových aktérov pôsobiacich v regionálnom cestovnom ruchu využitie netradičných podujatí a slávností na zvýšenie návštevnosti a predĺženie sezóny	ROP 3.2.
- marketingová podpora ponuky miestnych gastronomických špecialít	ROP 3.2. NPRV 3.1.a2.
- marketingová podpora a koordinácia pri organizovaní tematických podujatí a miestnych slávností	ROP 3.2. NPRV 3.1.a2.
- vytvorenie agentúry destinačného manažmentu	ROP 3.2. NPRV 3.2

2.1.3 Budovanie nových stredísk CR a nových ponukových produktov	
- vybudovanie športovo – relaxačného komplexu	ROP 3.2. KaHR 3.1.
- výstavba lyžiarskych areálov	ROP 3.2. KaHR 3.1.
- vybudovanie rekreačných zón	ROP 3.2. KaHR 3.1.
- vybudovanie detských ihrísk	ROP 3.2. NPRV 3.4.1.
- výstavba, modernizácia a rozširovanie športových areálov	ROP 3.2. KaHR 3.1.
- tvorba nových produktov spojených s rozvojom vidieckej turistiky a agroturistiky	NPRV 3.1.a2. KaHR 3.1
- zatriktívnenie prostredia vidieka prostredníctvom investícií do verejných plôch	NPRV3.1.a2. NPRV3.4.2.
- budovanie nových cyklotrás	ROP 3.2. NPRV 3.4.2.

2.2 Špecifický cieľ: Rekonštrukcia, obnova a údržba existujúcej ponuky CR

Opatrenia

2.2.1 Údržba súčasných náučných chodníkov	
- rozširovanie a údržba súčasných náučných chodníkov, zamerať sa na rôznorodosť tém	ROP 3.2. NPRV3.4.2.
- rekonštrukcia rekreačných zón vidieka s infraštruktúrou	NPRV 3.1a2. NPRV 3.4.1.
2.2.2 Zavedenie systému obnovy a rekonštrukcie existujúcich trás	
- úprava verejných priestranstiev a zelene	ROP 4.1.a3.2. NPRV3.4.2.
- realizovať turistické navádzacie systémy v chránených prírodných územiach so zreteľom na cieľnú ochranu prírody	ROP 3.2. NPRV3.4.2.
- spolupracovať so Správou národného parku na ochrane prírody národného parku a rozvoji CR	OPŽP ROP 3.2.
2.2.3 Rekonštrukcia cyklotrás, peších, jazdeckých a lyžiarskych trás	
- budovanie a údržba systému značenia cyklotrás, pre pešiu turistiku a jazdeckých chodníkov	ROP 3.2.
- podporovať ekologické formy dopravy (cyklo a pešia turistika)	ROP 3.2. NPRV3.4.2.
- tvorba produktov vidieckej turistiky (jazda na koni, cykloturistika, ubytovanie v gazdovskom dvore, atď.)	NPRV3.4.2. NPRV3.1.a2.
- budovať produkty značených bežeckých lyžiarskych trás	ROP 3.2. NPRV3.1.a2.
- budovať zasnežovanie a infraštruktúru zjazdových lyžiarskych trás	ROP 3.2. NPRV3.1.a2. KaHR 3.1.

2.3 Špecifický cieľ: Rozširovania a skvalitnenie služieb CR

Opatrenia

2.3.1 Dobudovanie doplnkových služieb celoročného využitia – wellness, fitnes, sauna, zábavné centrá, športové areály, squash, bowling, kúpaliská, plavárne atď’.	
- výstavba remeselných dvorov	ROP 3.2. NPRV3.1.
- vybudovanie stálych expozícií histórie, kultúry a železnej cesty	ROP 3.2. NPRV3.1.a2.
- modernizácia, rekonštrukcia a rozšírenie už existujúcich zariadení o ďalšie služby (ako sú napr. športové haly, fines, wellness atď’.)	ROP 3.2. NPRV3.4.1. KaHR 3.1.
- tvorba programov v oblasti kongresovej turistiky	ROP 3.2. KaHR 3.1.
- využitie starých a tvorba nových kapacít ubytovacích zariadení pre konferenčnú turistiku	ROP 3.2. KaHR 3.1.
2.3.2 Budovanie a skvalitňovanie verejných sociálnych zariadení	
- Rekonštrukcia a výstavba verejných hygienických zariadení	ROP 4.1. NPRV3.4.1.
2.3.3 Budovanie verejne prístupných bodov IKT pre návštevníkov	
- prestavba nevyužitých obecných objektov na polyfunkčné zariadenia v CR	ROP 3.2. NPRV3.4.1.
- rekonštrukcia kultúrnych domov	ROP 3.2. NPRV3.4.1.
- výstavba internetových kaviarní	ROP 3.2. NPRV3.1.a2. KaHR 3.1.
- rekonštrukcia obecných rozhlasov	NPRV 3.4.1.

PRIORITA 3: ROZVOJ ĽUDSKÝCH ZDROJOV

3.1 Špecifický cieľ: Odborné vzdelávanie pracovníkov v CR

Opatrenia

3.1.1 Rozširovanie vzdelávania so zameraním na zvyšovanie jazykových znalostí	
- podporiť zamerania na úzku spoluprácu medzi podnikateľmi, odbornými vzdelávacími inštitúciami a úradom práce	OPZaSI NPRV3.3.
- cyklus seminárov zameraných na rozšírenie a zlepšenie celkovej úrovne komunikácie v kraji medzi podnikateľmi, vzdelávacími inštitúciami, štátnou správou a samosprávou	OPZaSI NPRV3.3.
- podporovať spoluprácu vzdelávacích inštitúcií	OPZaSI NPRV3.3. OPVzdeláv.
- rozširovanie ponuky vzdelávania so zameraním na zvyšovanie jazykových znalostí	OPZaSI NPRV3.3. OPVzdelávanie

3.1.2 Organizovanie kurzov a súťaží zručnosti jednotlivých odborností pracovníkov CR	
- podporiť zavedenie výkazov kvality práce pre pracovníkov v službách CR	ROP 3.2
- uskutočňovanie vzdelávacích kurzov pre aktérov v CR	OPVzdelávanie
- uskutočňovať súťaže zručnosti odborností pracovníkov v CR	OPZaSI
3.1.3 Podpora a rozširovanie systému celoživotného vzdelávania v CR	
- rekonštrukcia školskej infraštruktúry	ROP 1.1
- založenie systému pre prognózovanie a monitoring potrieb v oblasti zamestnanosti v službách CR	OPZaSI
- spoločné semináre zamerané na poradenstvo, predávanie skúseností, know-how	OPZaSI ROP 3.2
- uskutočňovanie rekvalifikačných kurzov s certifikátom pre zamestnanie na trhu práce v oblasti cestovného ruchu	OPZaSI
- všeobecná podpora vysokých škôl, stredných odborných škôl a učilíšť pri zavádzaní vyučovania denných aj dištančných študijných odborov so zameraním na cestovný ruch a voľnočasové aktivity	OPVzdelávanie
3.1.4 Podporovať výmenu skúseností a financovanie podpory CR	
- zaviesť výkazy kvality práce v rámci jednotlivých profesijných združení, cechov	OPZaSI ROP 3.2
- založenie fondu a udeľovanie ceny za najlepšiu spoluprácu v CR	ROP 3.2
- profesijná a právna poradenská pomoc pre podnikateľa a zamestnávateľa, podľa možností v rámci servisnej, profesijnej organizácie CR	OPZaSI
3.1.5 Organizovanie vzdelávania a podpora pre začínajúcich podnikateľov v CR	
- tvorba nových foriem vzdelávania v CR	OPVzdelávanie
- doplnenie chýbajúcich profesií v CR prostredníctvom rekvalifikačných kurzov	OPZaSI
- vytvoriť systém informovanosti o programoch podpory a možnostiach podnikat' v oblasti cestovného ruchu	ROP 3.2 NPRV 3.3
- podpora školeniam a špecializovaným kurzom pre začínajúcich podnikateľov	OPZaSI

3.2 Špecifický cieľ: Vzdelávanie obyvateľstva

Opatrenia

3.2.1 Realizovať systém lepšieho využitia IKT občanmi	
- vybudovať informačný systém pre obyvateľov obcí a pravidelne ich informovať o činnostiach v rámci rozvoja CR a ochrane ŽP	ROP3.2 NPRV 3.3
3.2.2 Organizovať vzdelávanie a semináre pre občanov obcí k tematike hodnôt ochrany prírody a krajiny NR s využitím pre rozvoj CR	
- vytvoriť program vzdelávania, workshopov a seminárov pre obyvateľov regiónu NP Slovenský raj k aktivitám rozvoja cestovného ruchu so zachovaním hodnôt trvaloudržateľného rozvoja a tematike ochrany ŽP	ROP3.2 NPRV 3.3
3.2.3 Podpora voľnočasových aktivít obyvateľstva	
- vytvoriť ponuky trávenia voľného času obyvateľstva obcí rozvojového regiónu NP a zabudovať ich do kalendára podujatí	ROP3.2 NPRV 3.3
- organizovať aktivity na podporu účelného trávenia voľného času občanov obcí a robiť širokú propagandu	ROP3.2 NPRV 3.3

PRIORITA 4: MARKETING A PROPAGÁCIA

4.1 Špecifický cieľ: Marketingový plán CR regiónu Slovenský raj

Opatrenia

4.1.1 Spracovanie marketingovej stratégie a plánu rozvoja CR NP Slovenský raj	
- tvorba marketingových produktov pre ciele skupiny, včítane obdobia mimo hlavnej sezóny	ROP3.2 NPRV 3.2
- tvorba nových produktov spojených s kultúrohistorickými, prírodnými a technickými pamiatkami v regióne	ROP3.2 NPRV 3.2
- spojenie ponuky múzeí, historických a kultúrnych pamiatok s tematickými podujatiami a miestnymi slávnosťami	ROP3.2 NPRV 3.2
- spojenie ponuky chránených prírodných lokalít s náučnými chodníkmi a historickými pamiatkami	ROP3.2 NPRV 3.2
- marketingová a investičná podpora pamiatok na gotickej a železnej ceste	ROP 3.2.
- marketingová a investičná podpora využitiu umelých vodných plôch a ďalších športovo rekreačných zariadení	ROP3.2 NPRV 3.2
- marketingová a investičná podpora kongresovej turistiky	ROP 3.2.
- vypracovanie marketingovej stratégie regiónu Slovenského raja	ROP 3.2.
- zostavenie ročného plánu regionálnych marketingových aktivít	ROP 3.2.
- zabezpečenie pravidelného štatistického zisťovania návštevnosti jednotlivých oblastí v NP Slovenský raj	ROP 3.2.
- koordinácia marketingových aktivít samosprávy prostredníctvom ročného plánu	ROP3.2 NPRV 3.2
- marketing a plán rozvoja cestovného ruchu zameraný podľa cieľových skupín návštevníkov	ROP3.2 NPRV 3.2
- vypracovať koncepcie riešenia dopravy turistov a dopravnej obslužnosti	ROP 3.2.
4.1.2 Vytvoriť turistickú značku kvality služieb (destinácie) turizmu v regióne (vrátane loga a sloganu)	
- podpora zavedeniu regionálnej certifikačnej turistickej značky a sloganu pre kvalitu služieb CR	ROP 3.2.
- zavedenie medzinárodných a celoštátnych štandard kvality služieb v zariadeniach CR	ROP 3.2.
- vypracovanie manuálu na jednotné využitie loga pri propagácii CR	ROP 3.2.
- koordinácia tvorby turistického loga a sloganu Slovenského raja	ROP 3.2.

4.2 Špecifický cieľ: Propagácia CR regiónu Slovenský raj

Opatrenia

4.2.1 Koordinovaná propagácia regiónu, podujatí a atrakcií	
- podpora vzniku a činnosti profesijných organizácií a cechov zapájajúcich sa do cestovného ruchu v regionálnom meradle	ROP 3.2 NPRV 3.2
- vytvorenie jednotnej www stránky prezentácie regiónu NP Slovenský raj	vlastné
- jednotná prezentácia regiónu s logom na výstavách a veľtrhoch CR	ROP 3.2.
- vytvorenie marketingovej prezentácie podľa cieľových skupín	ROP 3.2.
- jednotný prezentačný image prospekt	ROP 3.2.
- vydanie turistických máp regiónu Slovenského raja	ROP 3.2.
- zlepšenie internetového napojenia a mobilného signálu	OPInformat.

4.2.2 Podpora tvorby a aktualizácie ročného kalendára podujatí	
- pravidelne dopĺňať a aktualizovať Kalendár kultúrnych, spoločenských a športových podujatí v regióne NP Slovenský raj	vlastné
- vypracovanie turistického manuálu regiónu Slovenského raja pre touroperátorov	ROP 3.2.
- zostavenie a vydanie katalógu s relevantnými informáciami a odkazmi o službách a zariadeniach v CR v regióne Slovenského raja	ROP 3.2.
- využívať a poskytovať informácie cez internetové informačné kalendáre podujatí s celoslovenským a medzinárodným dosahom (napr. turistické informačné portály)	vlastné

4.3 Špecifický cieľ: Jednotný priestorový informačný systém

Opatrenia

4.3.1 Vytvorenie marketingovej štúdie priestorového informačného systému	
- Vypracovanie marketingu priestorového informačného systému s fotodokumentáciou a povolením na osadenie priestorových informačných tabúl	ROP 3.2. NPRV 3.2.
4.3.2 Vytváranie turistických informačných kancelárií a exteriérových kioskov	
- vybudovanie informačných kancelárií a internetových miestností	ROP 3.2.
- previazanie už existujúcich internetových informačných systémov v jeden celok	vlastné
- aktualizácia a údržba internetových stránok o prezentácii regiónu Slovenského raja	vlastné
- stanovenie jednotných podmienok určujúcich kvalitu ponúkaných služieb informačnými kanceláriami	ROP 3.2.
- integrácia turistických informačných stredísk do jednotného regionálneho informačného systému v CR	ROP 3.2.
- vybudovanie exteriérových kioskov sieťovaných s napojením na databázu aktualizovaných informácií v každom turistickom stredisku a centre CR	ROP 3.2.
4.3.3 Budovanie jednotného priestorového informačného systému so systémom prevádzka, údržba a pravidelnej aktualizácie	
- vybudovanie priestorového informačného systému a digitálneho informačného a navigačného systému pre pohyb v teréne	ROP 3.2.
- zjednotenie systému značenia podľa medzinárodnej a domácej metodiky, koordinácia prípravy a realizácia lokálnych systémov	ROP 3.2.
- realizácia obecných informačných a navigačných systémov, navigačných systémov k historickým pamiatkam, k prírodným útvarom a k infocentrám, jednotné a prehľadné dopravné značenia	ROP 3.2. NPRV 3.3.
- propagácia jednotného regionálneho informačného systému pre informovanie miestneho obyvateľstva	ROP 3.2. KaHR 3.2.

Finančné zabezpečenie aktivít

Financovanie jednotlivých projektov je nastavené na možnosti čerpania nenávratných finančných prostriedkov EÚ a ŠR a spolufinancovaním žiadateľa. Pre oblasť cestovného ruchu je to ROP-ka, NPRV a OP Konkurencieschopnosť a hospodársky rast.

Regionálny operačný program

1.3 Prioritná os 3 – Posilnenie kultúrneho potenciálu regiónov a infraštruktúra cestovného ruchu

Opatrenie 3.1 - Posilnenie kultúrneho potenciálu regiónov

- Rekonštrukcia, rozširovanie a modernizácia existujúcich pamäťových a fondových inštitúcií.
- Obnova nevyužívaných resp. nevhodne využívaných stavebných objektov NKP vo vlastníctve verejného sektora, ktoré majú potenciál využitia na rozšírenie činností pamäťových a fondových inštitúcií na miestnej a regionálnej úrovni a na rozvoj kultúrno-poznávacieho cestovného ruchu v územiach, v územiach, ktoré sú v Novej stratégii CR SR do roku 2013 definované ako územia s medzinárodným a národným významom a ako územia v regióne vyššej kategórie ako príslušný región.
- Obnova nevyužívaných resp. nevhodne využívaných stavebných objektov NKP vo vlastníctve verejného sektora, ktorú je možné v odôvodnených a výnimočných prípadoch realizovať aj za účelom udržateľného využitia stavebných objektov na kultúrno-spoločenské a osvetové účely, a to výlučne v obciach identifikovaných ako tzv. póly rastu.
- Revitalizácia príľahlých historických parkov v areáli NKP, sadové a parkové úpravy.
- Obstaranie vybavenia vrátane IKT vybavenia.

Opatrenie 3.2 - Podpora a rozvoj infraštruktúry cestovného ruchu

- Investičné - Podpora verejnej infraštruktúry cestovného ruchu (parkoviská, cyklotrasy, orientačné tabule, chodníky, verejné sociálne zariadenia, odpočívadlá apod.) príľahlej ku komplexným strediskám CR s celoročným využitím v územiach, ktoré sú v Novej stratégii CR SR do roku 2013 definované ako územia s medzinárodným a národným významom a ako územia v regióne vyššej kategórie ako príslušný región.
- Investičné - Vytváranie a podpora existujúcich TIK v územiach, ktoré sú v Novej stratégii CR SR do roku 2013 definované ako územia s medzinárodným a národným významom a ako územia v regióne vyššej kategórie ako príslušný región.
- Neinvestičné – Podpora aktivít zameraných na propagáciu regiónov a kľúčových foriem CR v územiach, ktoré sú v Novej stratégii CR SR do roku 2013 definované ako územia s medzinárodným a národným významom a ako územia v regióne vyššej kategórie ako príslušný región (podpora prezentácie CR na regionálnej a miestnej úrovni doma i v zahraničí).
- Neinvestičné – Podpora budovania partnerstiev medzi aktérmi cestovného ruchu a regionálnych klastrov (na úrovni samospráv a súkromného sektora).
- Neinvestičné – Podpora tvorby ucelenej ponuky produktov CR s dôrazom na efektívne využívanie prírodného a kultúrneho potenciálu, kultúrno-poznávacieho cestovného ruchu, kúpeľného a mestského cestovného ruchu.

Regionálny operačný program

1.4 Prioritná os 4 – Regenerácia sídiel

Opatrenie 4.1 Regenerácia sídiel

1. Aktivity samostatne dopytovo orientovaných projektov :
  - úprava verejných priestranstiev a prvkov verejnej zelene,
  - výstavba a rekonštrukcia verejných osvetlení,
  - výstavba a rekonštrukcia chodníkov a cyklistických trás vrátane dopravných subsystémov,
  - rekonštrukcia miestnych komunikácií vrátane dopravných subsystémov a tu rekonštrukcia mostov a lávok,
  - rekonštrukcia mostov a lávok nadväznosti na realizáciu investičných aktivít zameraných na miestne komunikácie, chodníky a cyklistické trasy,
  - rekonštrukcia a výstavba zastávok,
  - rekonštrukcia a výstavba verejných hygienických zariadení,
  - úprava a regulácia povodí v zastavaných územiach obcí a miest výlučne v nadväznosti na realizáciu iných investičných aktivít,
  - Opodstatnená rekonštrukcia inžinierskych sietí (vodovodov a kanalizácií) a to výlučne v nadväznosti na realizáciu iných investičných aktivít regenerácie sídiel.
2. Integrované stratégie rozvoja mestských oblastí zahŕňajú nasledovné aktivity na vybranom oprávnenom mestskom území
  - Kombinácia minimálne štyroch aktivít v bode 1,
  - Podpora minimálne dvoch zariadení občianskej infraštruktúry v rámci iných opatrení ROP
  - Obnova minimálne troch bytových domov – vypracovanie stavebno-technickej dokumentácie, obnova spoločných častí a spoločných zariadení bytových domov, zvyšovanie energetickej hospodárnosti budov, rekonštrukcia a modernizácia napojení stavieb na inžinierske siete
3. Projekty rozvoja obcí s rómskymi osídleniami vo vidieckom prostredí - samostatne dopytovo orientované projekty v bode 1 v obciach, ktoré sú identifikované ako tzv. póly rastu.
4. Neinvestičné projekty :
  - vypracovanie a aktualizácia územno-plánovacej dokumentácie na území NUTS3,
  - vypracovanie a aktualizácia PHaSR na úrovni regiónov NUTS 2 a NUTS 3,
  - vypracovanie a aktualizácia sektorových rozvojových dokumentov na úrovni regiónov NUTS 2 a NUTS 3 (projekty integrovaného rozvoja mestských oblastí, mestské oblasti nad 1000 obyvateľov v mestách nad 15000 - vrátane krajských miest, ekonomické a environmentálne štúdie a pod.)

Program rozvoja vidieka

OS3 Kvalita života vo vidieckych oblastiach diverzifikácia vidieckeho hospodárstva

Priorita : Vytváranie pracovných príležitostí na vidieku

Opatrenie 3.1: Diverzifikácia smerom k nepoľnohospodárskym činnostiam

Aktivity :

- Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia rekreačných a ubytovacích zariadení s kapacitou 11 – 40 lôžok, stavebné investície, vnútorné vybavenie, pripojenie na internet
- Rekonštrukcia existujúcich poľnohospodárskych objektov (ktoré stratili svoj pôvodný účel) na agroturistické objekty s kapacitou 11-40 lôžok
- Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia výrobných a predajných objektov vrátane nákupu strojov, technológií a zariadení pre:
  - doplnkovú výrobu nepoľnohospodárskeho charakteru vrátane využívania obnoviteľných zdrojov energie, ďalej zriadenie geotermálneho vrtu (s výnimkou veternej, vodnej a solárnej energie) za podmienky, že prevažnú časť vyrobenej energie konečný prijímateľ nespotrebuje vo vlastnom podniku (nad 50%),
  - výrobu a spracovanie tradičných materiálov a výrobkov napr. tkanie ľanového plátna a následná výroba národných (ľudových) krojov atď),
- Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia agroturistických zariadení vrátane hygienických, ekologických a rekondičných objektov slúžiacich na rozvoj turistických činností (napr. kryté bazény, fitnesscentrá, masáže a solárne zariadenia, sociálne zariadenia, čističky odpadových vôd a pod.
- Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia areálov vytvárajúcich podmienky na rozvoj rekreačných a relaxačných činností (turistické chodníky, jazdectvo, rybárstvo, poľovníctvo, pltníctvo, cykloturistika, vodné športy, zimné športy, sauna, bazén, detské ihrisko a pod.)

Opatrenie 3.2: Podpora činností v oblasti vidieckeho cestovného ruchu**Aktivity :**

- Rekonštrukcia a modernizácia nízkokapacitných ubytovacích zariadení s kapacitou maximálne 10 lôžok – stavebné investície, investície do vnútorného vybavenia a zariadenia vrátane zariadenia pripojenia na internet,
- prestavba časti rodinných domov a ďalších nevyužitých objektov na nízkokapacitné ubytovacie zariadenia s kapacitou maximálne 10 lôžok,
- prístavba časti rodinných domov a ďalších nevyužitých objektov na nízkokapacitné ubytovacie zariadenia s kapacitou maximálne 10 lôžok,
- Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia kempingového ubytovania vrátane prístupových ciest v rámci areálu, spevnených parkovacích plôch, elektrických, vodovodných a kanalizačných rozvodov, oplotenia, osvetlenia a sociálnych zariadení,
- Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia doplnkových relaxačných zariadení (sauna, krb, bazén a pod.)

Opatrenie 3.3: Vzdelávanie a informovanie**Aktivity :**

- Všetky formy ďalšieho vzdelávania, ktorých obsah je v súlade s cieľmi opatrenia a právnymi predpismi EU (ekonomika podnikateľského subjektu, zavádzanie nových metód a nástrojov práce a riadenia vo vidieckom priestore, manažment kvality, inovácie vo vidieckych oblastiach, ochrana ŽP, obnova a rozvoj vidieka, prístup Leader),
- Rôzne formy informačných aktivít: tvorba nových vzdelávacích programov, tvorba analýz vzdelávacích potrieb, krátkodobé kurzy, školenia, tréningy na získavanie potrebných vedomostí a zručností, konferencie, semináre, televízne a rozhlasové kampane, výmenné informačné stáže a návštevy, putovné aktivity k cieľovým skupinám, tlačene publikácie, webové portály a trvalý servis na celoživotné vzdelávanie.

Opatrenie 3.4 : Obnova a rozvoj obcí, občianskej vybavenosti a služieb**Podopatrenie 3.4.1 Základné služby pre vidiecke obyvateľstvo**

Aktivity :

- Rekonštrukcia a modernizácia rekreačných zón
- Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia detských a športových ihrísk (vrátane krytých a zázemí týchto ihrísk), tržníc (vrátane krytých), autobusových zastávok a pod. (napr. obecných rozhlasov)
- Rekonštrukcia a modernizácia obecných stavieb (napr. obecný úrad, kultúrny dom, dom smútku) a objektov spoločenského významu (napr. amfiteátre) vrátane ich okolia (okrem stavieb a budov evidovaných na MK SR v registri NKP a lokalít UNESCO) vrátane zariadenia pripojenia na internet

Podopatrenie 3.4.2 Obnova a rozvoj obcí

Aktivity :

- Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia vodovodov a kanalizácie (vrátane ČOV – zákon 442/2002 Z.z., §2, ods.b)
- Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia miestnych ciest, lávok, mostov
- Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia chodníkov, cyklotrás, verejného osvetlenia, verejných priestranstiev a parkov

Operačný program Konkurencieschopnosť a hospodársky rast**Prioritná os 3 Cestovný ruch****Opatrenie 3.1 Podpora podnikateľských aktivít v cestovnom ruchu**

Cieľ opatrenia – Zlepšenie poskytovaných služieb cestovného ruchu prostredníctvom služieb s vyššou pridanou hodnotou :

- kategória intervencie 55 – propagácia prírodných krás
- kategória intervencie 56 – ochrana a rozvoj prírodného dedičstva
- kategória intervencie 57 – podpora pri zlepšovaní služieb CR
- kategória intervencie 58 – ochrana a zachovanie kultúrneho dedičstva

a) schéma štátnej pomoci

1. Výstavba nových zariadení CR, rekonštrukcia a modernizácia existujúcich zariadení pre CR a historických objektov slúžiacich na účely CR na území SR:
  - Ubytovacie zariadenia (vyhláška MH SR č. 419/2001 Z.z.)
  - Stravovacie zariadenia
  - Objekty kultúrneho a historického dedičstva a prírodného potenciálu využívané na účely CR
  - Zariadenia a polyfunkčné objekty kúpeľníctva
  - Zariadenia na prezentáciu kultúrnych aktivít
2. Výstavba nových zariadení CR, rekonštrukcia a modernizácia existujúcich zariadení v strediskách CR, ktoré sú určené na poskytovanie služieb CR s cieľom skvalitniť a zatriktívniť poskytované služby. Ide najmä o výstavbu a modernizáciu:
  - Kúpaliská, bazény, wellness a.i. v zariadeniach CR
  - Športovo-rekreačné zariadenia a detské areály
  - Požičovne športových potrieb v strediskách CR
  - Lyžiarske vleky, lanovky, bobové dráhy a iné v strediskách CR
  - Mikroinfraštruktúra ku komplexným strediskám CR

3. Obstaranie dlhodobého hmotného majetku, ktorý je využívaný na poskytovanie služieb v CR:
  - Nákup malých vodných plavidiel, vodných bicyklov, plôtí
  - Nákup strojov, prístrojov a zariadení slúžiacich na mechanické zasnežovanie a úpravu lyžiarskych tratí.
4. Výstavba nových a modernizácia existujúcich prvkov priestorovej orientácie dokumentujúca strediská a zariadenia CR a kultúry.

b) schéma pomoci de minimis

1. Rekonštrukcia, modernizácia a rozšírenie existujúcich objektov a zariadení CR a historických objektov slúžiacich na účely CR na území SR:
  - Ubytovacie zariadenia (vyhláška MH SR č. 419/2001 Z.z.)
  - Stravovacie zariadenia
  - Objekty kultúrneho a historického dedičstva a prírodného potenciálu využívané na účely CR
  - Zariadenia a polyfunkčné objekty kúpeľníctva
  - Zariadenia na prezentáciu kultúrnych aktivít
2. Rekonštrukcia, modernizácia a rozšírenie existujúcich zariadení v strediskách CR, ktoré sú určené na poskytovanie služieb CR s cieľom skvalitniť a zatraktívniť poskytované služby. Ide najmä o rekonštrukciu, modernizáciu a rozšírenie:
  - Kúpaliská, bazény, wellness a.i. v zariadeniach CR
  - Hygienické zariadenia v strediskách CR
  - Športovo-rekreačné zariadenia a detské areály
  - Prístavy pri vodných plochách využívaných v CR
  - Požičovne športových potrieb v strediskách CR
  - Lyžiarske vleky, lanovky, bobové dráhy a iné v strediskách CR
  - Mikroinfraštruktúra ku komplexným strediskám CR
3. Obstaranie dlhodobého hmotného majetku, ktorý je využívaný na poskytovanie služieb v CR:
  - Nákup malých vodných plavidiel, vodných bicyklov, plôtí
  - Nákup strojov, prístrojov a zariadení slúžiacich na mechanické zasnežovanie a úpravu lyžiarskych tratí.
4. Výstavba nových a modernizácia existujúcich prvkov priestorovej orientácie dokumentujúca strediská a zariadenia CR a kultúry.

Opatrenie 3.2 Rozvoj informačných služieb cestovného ruchu, prezentácie regiónov a Slovenska

Cieľ opatrenia – Zlepšenie úrovne prezentácie Slovenska, dobudovanie jednotného informačného systému CR :

- kategória intervencie 55 – propagácia prírodných krás
- kategória intervencie 57 – podpora pri zlepšovaní služieb CR

Ďalšie zdroje možného financovania – pre rozvoj prírodného, historického a kultúrneho dedičstva, rozvoj cestovného ruchu a vidieckeho turizmu, podpora informatizácie:

1. Ministerstvo kultúry SR – **Grantový systém MK SR** (kapitola MK SR – štátny rozpočet - ŠR),
Program 2 – Kultúrne aktivity v oblasti pamäťových inštitúcií:
podprogram 2.2 – Múzea a galérie (tvorba nových expozícií)

Termín predkladania žiadostí o dotácie je začiatkom kalendárneho roka (v r. 2009 to bolo pre Program 2 do 30.1.2009).

Dotácie sa poskytujú v súlade s výnosom MK SR z 26. augusta 2008, č. MK-3026/2008-10/11619, o poskytovaní dotácií v pôsobnosti MK SR v znení výnosu MK SR z 28. novembra 2008, č. MK-3925/2008-10/15583, a smernice MK SR z 11. decembra 2008, č. MK-4142/2008-10/16599 o poskytovaní dotácií

<http://www.culture.gov.sk/ministerstvo/grantovy-system/grantovy-system-rok-2009>

Výška spolufinancovania je 5%

Oprávnení žiadatelia sú¹:

- a) fyzická osoba, ktorá je občanom Slovenskej republiky (SR), má trvalý pobyt na území SR a dovŕšila vek 18 rokov,
- b) fyzická osoba oprávnená na podnikanie s miestom podnikania na území SR alebo právnická osoba oprávnená na podnikanie so sídlom na území SR,
- c) vyšší územný celok alebo obec,
- d) rozpočtová organizácia alebo príspevková organizácia, ktorej zriaďovateľom je vyšší územný celok alebo obec,
- e) občianske združenie so sídlom na území SR,
- f) nadácia so sídlom na území SR,
- g) záujmové združenie právnických osôb (PO), ak je PO so sídlom na území SR,
- h) nezisková organizácia poskytujúca všeob. prospešné služby so sídlom na území SR,
- i) neinvestičný fond so sídlom na území SR
- j) vysoká škola so sídlom na území SR,
- k) registrovaná cirkev alebo náboženská spoločnosť so sídlom na území SR a právnická osoba, ktorá odvodzuje svoju právnu subjektivitu od cirkvi alebo náboženskej spoločnosti,
- l) Matica slovenská.

2. Európska únia – Operačný program Cezhraničná spolupráca Maďarsko – SR:

Opatrenie 1.3.1 má oprávnené aktivity:

- rekonštrukcia turistických atrakcií, objektov tradičného kultúrneho dedičstva a historických pamiatok, ktoré už v súčasnosti patria medzi existujúce cezhraničné produkty turizmu,
- vytvorenie nových a/lebo rozšírenie/rekonštrukcia existujúcich spoločných poradenských a informačných zariadení (na mikroregionálnej úrovni),
- tvorba a rozvoj spoločných produktov a služieb turizmu,
- vytvorenie novej a/lebo rozšírenie/rekonštrukcia existujúcej infraštruktúry turistických pozoruhodností (vrátane turistických chodníkov, chodníkov pre pešiu diaľkovú turistiku, hipoturistických chodníkov, spoločných značkových turistických chodníkov a parkovísk.

Oprávneným územím aj je Košický kraj, povinný je partner na maďarskej strane tiež z oprávneného územia. Min. - Max. výška pomoci: 250 000 Eur - 2 000 000 Eur.

Posledná výzva bola vyhlásená 15.10.2008 (až 15.12.2008) s finančnou aklokáciou 8 mil. Eur.

Termín ďalšej výzvy nie je známy.

Riadiacim orgánom je Národná rozvojová agentúra Maďarska, vykonávateľom na Slovensku MVR SR - <http://www.build.gov.sk/mvrrsr/index.php?id=10&cat=&news=3498>.

¹ Výnos MK SR z 26. augusta 2008, č. MK-3026/2008- 10/11619, o poskytovaní dotácií v pôsobnosti MK SR v znení výnosu MK SR z 28. novembra 2008, č. MK-3925/2008-10/15583

3. **Výnos Ministerstva pôdohospodárstva SR** z 21. januára 2009 č.2357/2008-100 o poskytovaní dotácií v pôsobnosti MP SR na všeobecne prospešné aktivity v pôdohospodárstve a pri rozvoji vidieka.
Podporované aktivity: (okrem iného) aj - ochrana a rozvoj prírodného, historického a kultúrneho dedičstva a rozvoj vidieckeho turizmu. Vestník Ministerstva pôdohospodárstva SR, 26. január 2009, čiastka 2. <http://www.land.gov.sk/sk/>.
4. **Výnos Ministerstva financií SR** z 25. marca 2009 č. MF/8712/2009-131, ktorým sa mení a dopĺňa výnos MF SR zo 17. októbra 2007 č. MF/25915/2007-132 o poskytovaní dotácií na účely informatizácie spoločnosti.

Podpora nasledujúcich aktivít:

- zabezpečenie vzdelávacích a osvetových aktivít pre zvyšovanie vzdelanosti v oblasti informačných a komunikačných technológií občanov ohrozených digitálnym vyčlenením,

- zabezpečenie prístupnosti a použiteľnosti informačných a komunikačných technológií pre občanov ohrozených digitálnym vyčlenením.

Dotáciu podľa výnosu možno poskytnúť:

- fyzickej osobe oprávnenej na podnikanie s miestom podnikania na území Slovenskej republiky,
  - fyzickej osobe, ktorá je občanom Slovenskej republiky a má na území Slovenskej republiky trvalý pobyt a ktorá dovŕšila vek 18 rokov,
  - právnickej osobe oprávnenej na podnikanie so sídlom na území Slovenskej republiky,
  - obci,
  - vyššiemu územnému celku,
  - občianskemu združeniu,
  - nadácii,
  - záujmovému združeniu právnických osôb, ak je právnickou osobou ²⁾,
  - neziskovej organizácii poskytujúcej všeobecne prospešné služby,
  - škole, zaradenej do siete škôl Slovenskej republiky a vysokej školy
5. **VÚC Košice** – možnosť získania dotácie z rozpočtu kraja cez **Všeobecne záväzné nariadenie (VZN)**:
Všeobecne záväzné nariadenie Košického samosprávneho kraja č. 3/2006 a násl. o poskytovaní dotácií (uzn. č.407/2008, uzn. č.517/2008, VZN č.9/2009, uzn. č.Č.620/2009).
Nariadenie sa vzťahuje na:
- na obce na území Košického samosprávneho kraja (ďalej len „KSK“) v rámci účasti na financovaní spoločných úloh v záujme všestranného rozvoja územia KSK,
  - na právnické osoby na území KSK, ktorých zakladateľom nie je KSK, len na podporu všeobecne prospešných služieb, všeobecne prospešných alebo verejnoprospešných účelov, na podporu podnikania a zamestnanosti,
  - fyzické osoby – podnikateľov na území KSK na podporu podnikania a zamestnanosti.
- Max. výška dotácie je 16 600 Eur. Na dotáciu nie je právny nárok. Žiadosti v písomnej forme s prílohami sa predkladajú celý rok, v prípade žiadostí nad 3 300 Eur do konca februára resp. augusta v príslušnom kalendárnom roku.
<http://www.vucke.sk/APIR/sk/Stranky/Article.aspx?ID=119>.

6. Rozpočty miest a obcí územia

² § 20i Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov

7. **Rozpočty občianskych a záujmových združení** v území – vytvorenie finančných zdrojov: cez príspevky z asignácie 2% daní z príjmov fyzických či právnických osôb, vkladov členov, sponzorov, vlastnou činnosťou
8. **Sponzori** – podnikateľská sféra a obyvateľstvo: formou zbierkovej činnosti, za reklamnú činnosť, napr. cestovné kancelárie, agentúry, podnikatelia v cestovnom ruchu
9. **Zdroje nadácií** – grantové výzvy

4.4. Tvorba projektového zásobníka

Tvorba projektového zásobníka prebieha dotazníkovou formou cez obecne úrady. Obce Vernár, Hrabušice, Spišské Bystré, Spišský Štiavnik, Betlanove, Letanovce nemajú projekty. Projektový zásobník je otvorenou časťou stratégie a obsahuje projekty, ktoré sú v krátkodobom horizonte strategických cieľov. Projekty sú rozdelené podľa obcí. Niektoré obce nemajú vypracované rozvojové projekty. Vychádzali sme z podkladov doložených podľa dotazníkového prieskumu. V zásobníku navrhnutý plán je súborom projektov a zámerov na rôznych stupňoch pripravenosti. Ich realizácia závisí od projektovej pripravenosti a zabezpečenia finančných prostriedkov na ich realizáciu. Projektový zásobník zahŕňa tieto projektové oblasti:

- výstavba lyžiarskych areálov,
- rozširovanie a modernizácia lyžiarskych stredísk s infraštruktúrou,
- výstavba stredísk CR,
- výstavba, rekonštrukcia a modernizácia ubytovacích a stravovacích zariadení,
- vybudovanie rekreačných zón,
- vybudovanie stanových táborov a táborových pikningov,
- vybudovanie športových areálov a detských ihrísk,
- výstavba náučných chodníkov,
- rekonštrukcia sedačkového vleku na Geravy,
- úprava vodných plôch na kúpanie a vodné športy,
- vybudovanie informačných kancelárií a internetových miestností,
- zlepšenie internetového napojenia a mobilného signálu,
- vybudovanie priestorového informačného systému,
- výstavba kanalizačných sietí a ČOV,
- výstavba kompostovísk,
- vybudovanie zberných dvorov a separovaného zberu odpadov,
- rekonštrukcia vodovodov,
- rekonštrukcia miestnych komunikácií,
- výstavba lávok a mostov,
- rekonštrukcia chodníkov, lávok, mostov a parkovísk,
- úprava verejných priestranstiev a zelene,
- realizácia alternatívnych zdrojov vykurovania a zníženie energetickej náročnosti budov,
- prestavba nevyužitých obecných objektov na polyfunkčné zariadenia,
- rekonštrukcia kultúrnych domov,
- výstavba remeselných dvorov,
- vybudovanie stálych expozícií histórie, kultúry a Železnej cesty,
- rekonštrukcia školskej infraštruktúry,
- rekonštrukcia verejného osvetlenia,
- rekonštrukcia obecných rozhlasov,
- tvorba nových foriem vzdelávania v CR.

Názov projektu	Stručný popis	Realizátor, investor	Stav rozpracovania: - zámer - projekt - realizácia	Rok realizácie a ukončenia	Náklady (EUR) -rozpočtové a plánované
Rozšírenie lyžiarskeho strediska na Dobšinskej Maši	Rozšírenie lyžiarskeho strediska na Dobšinskej Maši – predĺženie existujúceho vleku a vybudovanie druhého. Dobudovanie služieb – bufet, servis, požičovňa, WC, parkoviská, umelé zasnežovanie.	Obec Dedinky – Dobšinská Maša	Zámer	2009-2013	1 161 787,0
Kanalizácia a ČOV	Dobudovanie kanalizačných sietí a čističiek odpadových vôd.	Obec Dedinky	Projekt	2009-2012	995 817,0
Rekonštrukcia miestnych komunikácií a parkovacích plôch	Rekonštrukcia miestnych komunikácií obce a vybudovanie parkovacích plôch, oprava dopravného značenia.	Obec Dedinky	Zámer	2009-2011	331 939,0
Vybudovanie informačnej kancelárie a internetovej kaviarne	Zriadenie informačnej kancelárie a internetovej kaviarne.	Obec Dedinky	Zámer	2009-2013	497 909,0
Vybudovanie strediska vodných športov	Úprava pláží na kúpanie - vrátane osadenia kúpaliska. Úprava plôch na poskytovanie služieb v súvislosti s vodnými športmi. Požičovňa člnov, vodných bicyklov. Budovanie vleku na vodné lyžovanie a plávajúci bazén.	Obec Dedinky	Zámer	2009-2013	663 878,0
Vybudovanie rekreačnej zóny	Vybudovanie rekreačnej zóny pri hoteli Priehrada – kombinácia ubytovania v menších chatách, stravovacieho zariadenia a rozptýlových plôch pre návštevníkov ako sú ihriská, ohniská.	Obec Dedinky	Zámer	2009-2013	1 161 787,0
Úprava stanového tábora	Úprava stanového tábora s doplnením o komplex stánkov poskytujúcich služby – predaj suvenírov, novinový stánok, občerstvenie, požičovňa športových potrieb.	Obec Dedinky	Zámer	2009-2013	398 327,0
Presun lyžiarskeho vleku z Geráv	Presun vleku z Geráv na Dedinky k sedačkovej lanovke a vybudovanie umelého zasnežovania.	Obec Dedinky	Zámer	2009-2013	995 818,0
Vybudovanie športového areálu	Vybudovanie športového areálu na futbalovom ihrisku – rekonštrukcia kabín na ihrisku prístavbou a vybudovaním podkrovia s ubytovaním, zriadenie squashovej haly, bufetu a spoločenskej miestnosti, výstavba tenisového kurtu pri futbalovom ihrisku.	Obec Dedinky	Zámer	2009-2013	1 161 787,0
Oprava budovy MŠ	Oprava budovy MŠ ako komplexný športový areál – vybudovanie priestorov na fitness, saunu, jedáleň s kuchyňou, na poschodí – priestory na služby – zubný lekár, zdravotné stredisko, kaderníctvo.	Obec Dedinky	Zámer	2009-2013	1 493 726,0
Rekonštrukcia budovy bývalej školy na Dobšinskej Maši	Vybudovanie ubytovania v podkroví, na prízemí spoločenskú miestnosť, v areály oprava tenisového kurtu a okolité plochy využiť na detské ihrisko.	Obec Dedinky	Zámer	2009-2013	995 818,0
Rekonštrukcia sedačkovej lanovky na Geravy	Komplexná rekonštrukcia sedačkovej lanovky na Geravy.	Obec Dedinky	Zámer	2009-2013	896 236,0
Zabezpečenie vykurovania vodných čerpadí	Zabezpečiť vykurovanie budov systémom vodných čerpadí – Koliba v Lodenici.	Obec Dedinky	Zámer	2009-2013	165 970,0
Výstavba a dobudovanie chodníkov Dedinky – Dobš. Maša	Výstavba a dobudovanie chodníkov medzi Dedinkami a Dobšinskou Mašou. Prepojenie Dediniek s Dobšinskou Mašou výstavbou 2 mostov a zokruhovaním popri vodnej nádrži.	Obec Dedinky	Zámer	2009-2013	1 825 666,0

Názov projektu	Stručný popis	Realizátor, investor	Stav rozpracovania: - zámer - projekt - realizácia	Rok realizácie a ukončenia	Náklady (EUR) rozpočtové a plánované
Viacúčelové ihrisko	Výstavba viacúčelového ihriska s umelou trávou a osvetlením	obec Hnilčík	realizácia	2009	55.000,–
Protipovodňové opatrenia	Ochrana pred povodňami	obec Hnilčík	realizácia	2009	35.000,–
Bytovka	8 b. j. – nájomné byty + technické vybavenie	obec Hnilčík	realizácia	2009, 2010	470.000,–
Miestne komunikácie	Výstavba a rekonštrukcia miestnych komunikácií	obec Hnilčík	realizácia	2010	270.000,–
Verejné osvetlenie	Rekonštrukcia verejného osvetlenia	obec Hnilčík	realizácia	2010	230.000,–
Oprava strechy MŠ a OcÚ	Výmena strešnej krytiny	obec Hnilčík	zámer	2010	70.000,–
Rekonštrukcia verejného osvetlenia	Výmena existujúcich výbojkových žiaroviek za úspornejšie	R: BBF Sp.Nová Ves I: EÚ fondy, Obec Hnilec	Projekt, žiadosť	2010	182 912,00
ČOV a kanalizácia - I. etapa	Vybudovanie I. etapy kanalizácie s vyústením do ČOV	I: EÚ fondy, Obec Hnilec	Projekt	2010 - 2011	478 872,00
Rekonštrukcia MK - I. Etapa	Pokládka asfaltových – betónových kobercov na 2 cesty v obci	R: STRABAG I: Obec Hnilec z EÚ fondov	Projekt, žiadosť	2009 – 2010	199 163,00
Viacúčelové ihrisko	Športový areál s viacúčelovým ihriskom	R: M Cup I: Obec Hnilec, úrad vlády	Projekt, žiadosť, realizácia	2009	50 000,00
Verejný obecný vodovod	Sfunkčnenie vodovodu za vedenie odberných miest	R: Obec Hnilec I: Obec Hnilec	Zámer, projekt	2009 - 2011	10 000,00

Názov projektu	Stručný popis	Realizátor, investor	Stav rozpracovania: - zámer - projekt - realizácia	Rok realizácie a ukončenia	Náklady (EUR) - rozpočtové a plánované
Rekonštrukcia osvetlenia	Rekonštrukcia verejného obecného osvetlenia	Obec Stratená	Projekt	2009-2010	215761,0
Rekonštrukcia chodníka	Rekonštrukcia chodníka	Obec Stratená	Projekt	2009-2010	39 833,0
Rekonštrukcia miestnych komunikácií	Rekonštrukcia miestnych komunikácií	Obec Stratená	Zámer	2009-2012	331939,0
Vytvorenie turistického informačného strediska	Prestavba dreveného objektu v okolí Dobšinskej ľadovej jaskyni	Obec Stratená	Zámer	2009-2013	829848,0

Názov projektu	Stručný popis	Realizátor, investor	Stav rozpracovania: - zámer - projekt - realizácia	Rok realizácie a ukončenia	Náklady (EUR) rozpočtové a plánované
Terénna sociálna práca v meste Dobšiná	Urýchlenie procesu integrácie rómskej komunity do majoritnej spoločnosti prioritne v rámci mesta. Podpora zvyšovania zodpovednosti za svoju životnú situáciu. Odstraňovanie a eliminovanie všetkých foriem diskriminácie.	Mesto Dobšiná	Realizácia	2008-2010	47 750
Rekonštrukcia a modernizácia Základnej školy v Dobšinej	Modernizácia základnej školy za účelom zníženia energetickej náročnosti a zvýšenia štandardu vzdelávacieho procesu.	Mesto Dobšiná	Realizácia	2008-2009	1 341 098
Rekonštrukcia a modernizácia Materskej školy I. v Dobšinej	Zlepšenie podmienok pre realizáciu výchovno-vzdelávacieho procesu.	Mesto Dobšiná	Realizácia	2009 -2010	282 132
Rekonštrukcia a modernizácia Hasičskej stanice v Dobšinej	Zníženie energetickej náročnosti objektu, zvýšenie kvality, bezpečnosti verejných priestranstiev a pracovných podmienok.	Mesto Dobšiná	Projekt, podaná žiadosť o NFP nebola schválená, žiadosť bude opätovne podaná v rámci ďalšej výzvy		265 515
Rekonštrukcia centrálnej mestskej zóny v Dobšinej	Úprava verejných priestranstiev a prvkov verejnej zelene, výstavba a rekonštrukcia chodníkov, miestnych komunikácií, mostov a lávok , výstavba verejných hygienických zariadení nachádzajúcich sa v centrálnej zóne mesta.	Mesto Dobšiná	Projekt, registrácia termínu pre podanie žiadosti o NFP 08/2009		1 062 205
Rekonštrukcia a rozšírenie verejného osvetlenia	Modernizácia verejného osvetlenia, výmena existujúcich svetidiel a svetelných zdrojov za energeticky menej náročné, doplnenie svetidiel a svetelných zdrojov vrátane nosných a podporných konštrukcií, úprava, výmena a inštalácia nových elektrorozvádzačov v súvislosti s budovaním a modernizáciou systému verejného osvetlenia.	Mesto Dobšiná	Projekt, žiadosť o NFP bude podaná po vyhlásení výzvy 07/2009		250 000
Dobudovanie ČOV a kanalizačného zberača	Odvádzanie a čistenie komunálnych odpadových vôd. Dobudovanie ČOV a kanalizačného zberača jedná sa o inžiniersku verejnoprospešnú stavbu, ktorej účelom je vyriešenie odkanalizovania mesta, vybudovaním kanalizačnej siete odvádzajúcej splaškové vody od jednotlivých producentov do ČOV.	Mesto Dobšiná	Zámer, projekt, v súčasnosti spracovanie projektovej dokumentácie, geodetické a geologické práce, inžinierske práce		4 979 088
Výstavba kompostoviska	Výstavba zariadení na zhodnocovanie biologicky rozložiteľných odpadov	Mesto Dobšiná	Zámer, projekt v štádiu spracovania		
Rekonštrukcia Radnice mesta Dobšiná	Výmena okien a vchodových dverí, za účelom zníženia energetickej náročnosti, únikov a strát tepla, vykonanie stavebných úprav funkčnosti MsÚ (výmena podláh, ústredného kúrenia, zdravotníckej a elektroinštalácie).	Mesto Dobšiná	zámer		
Rekonštrukcia Kultúrneho domu v Dobšinej	Výmena okien, dverí, zateplenie budovy, rekonštrukcia UK, elektroinštalácie, výmena strešnej krytiny a modernizácia vnútorného vybavenia.	Mesto Dobšiná	zámer		
Polyfunkčné centrum	Rekonštrukcia schátralej budovy, bývalý dom Podniku komunálnych služieb, využitie zrekonštruovaných priestorov verejnoprospešné práce, správa tepelno-technických zariadení (kotelni), poschodie obchodná činnosť, služby, kancelárske priestory pre verejnú správu a pod..	Mesto Dobšiná	zámer		

Názov projektu	Stručný popis	Realizátor, investor	Stav rozpracovania: - zámer - projekt - realizácia	Rok realizácie a ukončenia	Náklady (EUR) - rozpočtové a plánované
Rekonštrukcia cestnej komunikácie II/533	Rekonštrukcia cestnej komunikácie II/533 od križovatky Knola po obec Mlynky	Obec Mlynky	Zámer	2009-2012	663878,0
Rekonštrukcia miestnych komunikácií		Obec Mlynky	Zámer		199164,0
Rekonštrukcia a modernizácia obecného Kultúrneho domu		Obec Mlynky	Zámer	2009-2012	99582,0
Zriadenie stálej expozície o baníckej histórii	Zriadenie stálej expozície o baníckej histórii (v baníckej budove vo vlastníctve obce) vysokej pece a hámroch na Palcmanskej Maši v rámci Železnej cesty a vytvorenie makety pálenia dreveného uhlia v zachovalých jamách (štece)	Obec Mlynky	Zámer	2009-2012	199164,0
Vytvorenie zberného dvora a zavedenia separovaného zberu	Separovanie skla a PET fliaš v obci v letnej a zimnej turistickej sezóne a osadiť malé odpadové koše, esteticky zapadajúce do prostredia, na verejných priestoroch v obci.	Obec Mlynky	Zámer	2009-2013	165970,0
	Vybudovanie priestorového informačného systému v katastri obce	Obec Mlynky	Zámer	2009-2013	49791,0
	Zriadiť turisticko- informačné centrum v obci Mlynky	Obec Mlynky	Zámer	2009-2013	132776,0
	Dobudovať sieť lyžiarskych bežeckých a turistických trás, prepojenie cyklotrasy Rakovec – Gemer	Obec Mlynky	Zámer	2009-2013	99582,0
	Vybudovať športovo-relaxačné centrum s doplnkovými službami pre návštevníkov obce	Obec Mlynky	Zámer	2009-2013	165970,0
	Vybudovať viacúčelový športový areál (basketbal, volejbal, nohejbal ap.)	Obec Mlynky	Zámer	2009-2013	132776,0
	Vybudovať detské ihriská a pikningové posedenia na verejných priestranstvách v obci	Obec Mlynky	Zámer	2009-2013	99582,0
	Rekonštrukcie vodovodnej siete a rozšírenia vodných zdrojov o povrchový odber z Havranieho potoka	Obec Mlynky	Zámer	2009-2013	398327,0
	Vybudovanie dvoch kanalizačných systémov delenej kanalizácie s čistením odpadových vôd	Obec Mlynky	Zámer	2009-2013	1 493 726,3

Názov projektu	Stručný popis	Realizátor, investor	Stav rozpracovania: - zámer - projekt - realizácia	Rok realizácie a ukončenia	Náklady (EUR) - rozpočtové a plánované
Oprava obecného rozhlasu		Obec Mlynky	Zámer	2009-2013	33194,0
Realizácia preložky optického kábla v miestnych častiach obce Mlynky	Realizovať preložku optického kábla v miestnych častiach obce Mlynky	Obec Mlynky	Zámer	2009-2013	66388,0
	Zapojenie rýchleho internetu pre občanov, podnikateľov a návštevníkov obce	Obec Mlynky	Zámer	2009-2013	99582,0
	Výstavba remeselného dvora podporujúceho oživenie tradičných remesiel a zamestnaní	Obec Mlynky	Zámer	2009-2013	265551,0

Názov projektu	Stručný popis	Realizátor, investor	Stav rozpracovania: - zámer - projekt - realizácia	Rok realizácie a ukončenia	Náklady (EUR) - rozpočtové a plánované
Regenerácia obce Spišské Tomášovce	Výstavba chodníkov, parkovísk a oddychovej zóny v obci Spišské Tomášovce	Obec Spišské Tomášovce	Cieľ projektu korešponduje s hlavným cieľom opatrenia 4.1 ROP, ktorým je posilnenie vybavenosti územia prostredníctvom regenerácie sídiel. Všetky aktivity projektu sú zamerané na zvýšenie konkurencieschopnosti obce, kvality verejných priestranstiev v obci ako aj zlepšenie dostupnosti občianskej infraštruktúry a celkovej vybavenosti územia.	2010	476 327,73
Výstavba ČOV II. etapa	Vybudovanie kanalizácie v obci Spišské Tomášovce, časť Hadušovce	Obec Spišské Tomášovce	Dokončenie kanalizácie v obci a vybudovanie 2 ČOV	2011	393 000
Kanalizácia v lokalite Čingov	Vybudovanie kanalizácie v chatár. časti v lokalite Čingov	Obec	Spišské Tomášovce	2012	100 000

Názov projektu	Stručný popis	Realizátor, investor	Stav rozpracovania: - zámer - projekt - realizácia	Rok realizácie a ukončenia	Náklady (EUR) - rozpočtové a plánované
Obnova objektu SAD-MADARAS a okolia	Zlepšenie stavebno-technického stavu objektu + Využitie v rámci činností ZOO	Mesto SNV	Vypracovaná technická PD	2012-2013	Zdroj: RM
Rekonštrukcia areálu Sadu mládeže a ZOO	Zlepšenie stavu infraštruktúry sadu mládeže	Mesto SNV	Zrekonštruované a dobudované chodníky. Príprava PD pre rekonštrukciu objektu bývalej reštaurácie- Zaradené v investičnom pláne mesta 2009 – 2011	2010-2011	Zdroj: RM - v prípade relevantnej výzvy požiadanie o NFP na rekonštrukciu reštaurácie
Agentúra destinačného manažmentu	Sieťovanie inštitúcií a výmena informačných databáz Vytvorenie produktov CR	Mesto SNV a KULCS-Tour (HU) – leader projektu	Projekt schválený	Trvanie:24 m., (2009-2011)	EÚ Fondy Interreg, HU-SK
Výstavba a zriadenie multifunkčného baníckeho centra a domu priateľstva so župou BAZ	Vytvorenie zázemia pre dlhodobú ochranu a podporu kultúrohistorického dedičstva	Mesto SNV-leader projektu a župa BAZ	Projekt schválený	Trvanie:24 m., (2009-2011)	EÚ Fondy Interreg, HU-SK
Cyklo-turistické trasy	Nové produkty krátkodobej rekreácie a CR občanov a návštevníkov mesta	Mesto SNV	Vytypovanie, označenie, realizácia cykloturistických trás	2010-2013	Zdroj: menšie financujúce inštitúcie , nadácie
Cyklotrasy	Zlepšené podmienky rekreácie a športu pre všetkých	Mesto SNV	Vypracovaná stavebné PD a podaný projekt na vybudovanie cyklotrasy okolo Hornádu v úseku Gorského ul. - ZOO	Súčasť investič. Plánu mesta na r.2009-2011	Zdroj: RM
Kysel'	Znovu otvorenie rokliny Kysel' NP Slov. raj	Mesto SNV	Príprava zadania pre hodnotenie EIA	2010-2011	Zdroj: RM
Horskipark – Novoveská Huta - infraštruktúra	Vybudovanie strediska cestovného ruchu v Novoveskej Hute - HorSKI park	- Partner: MsÚ SNV, Odbor výstavby, územného plánovania a dopravy - Investor: Skilab s.r.o.	Príprava podmienok pre realizáciu investície HorSKI park	Začiatok realizácie: 2010	Zdroj: RM, OP KaHR, OP ROP
Spišský raj	Vybudovanie športovo-rekreačného komplexu na území ochranného pásma NP Slovenský raj, ktorý by sa skladal z letnej a zimnej časti s celoročným využitím	Projekt developerskej spoločnosti Dorchester Group of Companies Mesto SNV umožňovateľ	V roku 2009 úspešne podaný na posúdenie vplyvov na ŽP (EIA).	Predložený – r.2007 Začiatok stavebných prác: r.2010 Ukončenie: r.2019	Investor

Názov projektu	Stručný popis	Realizátor, investor	Stav rozpracovania: - zámer - projekt - realizácia	Rok realizácie a ukončenia	Náklady (EUR) - rozpočtové a plánované
Zberný dvor	OPŽP	Obec Telgárt	realizácia	október 2009	EU 465.000
Infraštruktúra vzdelávania	ROP Rekonštrukcia Základnej školy	Obec Telgárt	realizácia	od augusta 2009	EU 366.000
Rekonštrukcia a prístavba požiarnej zbrojnice	ROP	Obec Telgárt	projekt	rok 2009 – 2010	EU 283.000
Regenerácia sídiel	Rekonštrukcia miestnych komunikácií, výstavba chodníka v centrálnej zóne obce, rekonštrukcia autobusových zastávok, úprava verejnej zelene	Obec Telgárt	projekt	rok 2010	EU 565.000
Cestovný ruch	Rekreačno-športový areál – parkoviská, náučné chodníky, cyklotrasy	Obec Telgárt	projekt	rok 2010	664.000
Vodojem a hydrofónna stanica	Environmentálny fond Rekreačno-športový areál	Obec Telgárt	projekt	rok 2010	500.000
Kanalizácia a ČOV	Rekreačno-športový areál	Obec Telgárt	projekt	rok 2010 – 2011	332.000

Názov projektu	Stručný popis	Realizátor, investor	Stav rozpracovania: - zámer - projekt - realizácia	Rok realizácie a ukončenia	Náklady (EUR) - rozpočtové a plánované
Inžinierske siete na Panskom kruhu	Výstavba základnej infraštruktúry	Obec Smižany	Projekt	2009-2013	1,26 mil.
Preložka cesty II/536 (Severný obchvat obce) – vypracovanie projektovej dokumentácie pre územné a stavebné konanie	Zlepšenie prístupnosti do lokality Slovenský raj	Obec Smižany	Zámer	2009-2013	151 000
Zriadenie priemyselného parku – výstavba technickej vybavenosti a inžinierske stavby nevyhnutné na zriadenie priemyselného parku	Vytvorenie podnikateľským skupinám – investorom - podmienky pre výrobnú činnosť a služby so zámerom vytvoriť značný počet nových pracovných príležitostí a znížiť tým mieru nezamestnanosti v blízkej lokalite	Obec Smižany	Zámer	2009-2013	4,35 mil.
Výstavba domu sociálnych služieb	Skvalitnenie kompletnú starostlivosť o staršiu vekovú skupinu občanov a sociálne znevýhodnenú skupinu občanov	Obec Smižany	Zámer	2009-2013	605 000

Projekt Smižany – Maša – rekreačná zóna	Využitie prírodného potenciálu za účelom podpory rozvoja cestovného ruchu	Obec Smižany	Projekt	2009-2015	150 000
Cesta Ukrajina: Smižany – Podlesok (severná hranica Národného parku Slovenský raj)	Spracovanie projektovej dokumentácie a realizácia projektu. Zvýšenie atraktívnosti územia vytvorením doplnkových služieb – výstavba chodníka pre cyklistov a priaznivcov kolieskových korčulí	Obec Smižany	Zámer	2009-2013	
Skvalitnením miestnej infraštruktúry a občianskeho vybavenia zlepšujeme služby obyvateľom	Rekonštrukcia komunikácií Mlynská, Maša, osadenie prístreškov pri autobusových zastávkach	Obec Smižany	Zámer	2009-2013	Prístrešky – 24 500 Mlynská ul.-467 000 Maša ul. – 380 700
Rekonštrukcia komunikácie, výstavba parkovacích plôch a posledná etapa úprav na Námestí M. Pajdušáka		Obec Smižany	Zámer	2009-2013	62 000
Športovo-kultúrne centrum v rómskej osade	Vytváraním podmienok pre trávenie voľného času rómskej komunity zmierniť negatívne dopady spôsobu života Rómov a zaradiť členov komunity do aktívneho kultúrneho a športového života v obci	Obec Smižany	Projekt	2009-2013	399 000
Výstavba viacúčelového ihriska v rómskej osade	Vytváraním podmienok pre rozvoj športu v rómskej osade zmierniť negatívne dopady spôsobu života Rómov a integrovať ich do aktívneho športového života v obci	Obec Smižany	Projekt	2009-2013	33 200
Zapojenie lídrov rómskej komunity do aktívnej riadiacej činnosti v oblasti koordinácie verejnoprospešných prác pre komplexný rozvoj rómskej osady	Zlepšiť životné podmienky členov rómskej komunity s ich aktívnym vstupom a vkladom vlastnej práce ako vhodnou motiváciou pre trvalú udržateľnosť projektu	Obec Smižany	Projekt	2009-2013	39 900
Nákupné a spoločenské centrum Smižany		Obec Smižany	Projekt	2009-2013	33 200

4.5. Súhrn strategickej časti

V strategickej časti bola vytvorená vízia rozvoja cestovného ruchu v regióne NP Slovenský raj, ktorá sa z dlhodobého časového horizontu preniesla cez strategickú líniu do jednotlivých opatrení aktivít. Tieto aktivity postupne plníme projektmi pre riešenie rozvoja CR v krátkodobom časovom horizonte.

Strategická časť vychádza z analytických rozborov silných, slabých stránok, príležitostí a ohrození. Rieši problémy, ktoré vyšli z problémovej analýzy regiónu NP Slovenský raj.

Jednotlivé strategické priority treba zamerať na rozvoj:

1) infraštruktúry

Treba vybudovať a rekonštruovať dopravnú (cestnú) infraštruktúru, základnú technickú infraštruktúru a celkovú infraštruktúru cestovného ruchu. Treba vybudovať mototuristickú vybavenosť hlavne prístupových cestných komunikácií Dobšinský kopec – Mlynky – Spišská Nová Ves - Dobšiná – Vernár – Hranovnica – Poprad. Tieto cestné komunikácie budovať už s príslušnými postrannými jazdnými pásmi, ktoré zabezpečia bezpečnosť pohybu peších turistov a cykloturistov vedľa komunikácie. Pre čistenie a odvod splaškových vôd dobudovať kanalizácie a ČOV – ky a ubytovacie a stravovacie zariadenia s prístupovými cestami a parkoviskami.

2) cestovného ruchu a ekonomiky regiónu NP Slovenský raj.

Atraktivita regiónu NP Slovenský raj z pohľadu rekreačného využitia je veľmi vysoká. Katastre obcí patria do kategórie značné a a veľmi atraktívne. Popularita je dosť nevyvážená. Oblasti ako Dobšinská ľadová jaskyňa, Hrabušice - Podlesok, Čingov, Dedinky, Mlynky sú veľmi dobre známe a ostatné časti sú nedocenené. Značne to ovplyvňuje nerovnomerné využitie primárnych zdrojov so sprievodnými doplnkovými službami vybavenosti rekreačných centier.

Pre návštevníkov NP Slovenský raj je možné zabezpečiť široké spektrum aktivít a činností. Preferujeme všetky formy turistiky, zimné a letné, celoročný pobyt a predĺženie pobytu vytváraním nových ponúk a modernizáciou pôvodných ponukových aktivít. Vybavenosťou sa zameriavame na komplexné služby hlavne poznávacieho športového, pobytového a komerčného turizmu. Zameriavame sa na opravu značenia peších turistických trás, cyklotrás, a vybudovanie nových cyklotrás a hipotrás, pri dodržaní pravidiel ochrany životného prostredia a súhlasom Správy NP Slovenský raj. V rámci pešej turistiky budovať náučné chodníky so vzdelávacími a náučnými aktivitami.

Zimné športy sú považované za hlavnú rekreačnú aktivitu a treba sa zamerať na značné bežecké trasy v oblasti Dobšinskej ľadovej jaskyne, Dedinky, Mlynky. Zjazdové lyžovanie budovať s komplexnými službami a zasnežovaním v Mlynkách, Dedinkách, v Spišskej Novej Vsi – Novomestská Huta, Hnilec a presúvať nosné aktivity do ochranného pásma NP a mimo NP Slovenský raj.

V rámci športovej rekreačnej turistiky modernizovať ponúkané aktivity pre stanovanie, táborenie, bivakovanie a ponúkať doplnkové služby pre návštevníkov. Rozvíjať adrenalínové športy skalolezectvo, ľadolezectvo, člnkovanie, kanoning, vyhliadkové lety a stretnutia mototuristov mimo NP.

Ďalej podporovať a rozvíjať turizmus návštevy jaskýň a vytvárať v okolí doplnkové aktivity ako sú náučné chodníky. Podporovať rozvoj turizmu a kvalitu služieb pre návštevníkov Dobšinskej ľadovej jaskyne a vytvárať vyššiu propagáciu Svetového kultúrneho a prírodného dedičstva UNESCO.

Ubytovacie a stravovacie zariadenia treba skvalitniť. Dbáť na kategorizáciu a modernizáciu ubytovacích zariadení. Nové ubytovacie zariadenia vytvárať mimo NP. Doplniť ubytovacie zariadenia vyššej kategórie v Dobšinej, v Hrabušiciach, v Spišskej Novej Vsi, v Dedinkách, v

Mlynkách. Treba rozšíriť a skvalitniť vybavenosť sídiel v riešenom regióne a tak modernizovať ponuku voľnočasového využitia. Športové a rekreačné areály treba budovať pre celoročné využitie s letnou, zimnou turistikou a preklenutím mimosezónnych období t.j. hlavne jarná a jesenná turistika. Využiť kultúrne, historické a technické pamiatky, ktoré sú mimo NP hlavne v rámci ponuky Gotickej cesty a Železnej cesty. Tieto produkty modernizovať na príslušné cieľové skupiny turistov s možnosťou návštevy a kvalitným odborným výkladom v samostatných strategických dokumentoch.

3) Rozvoj ľudských zdrojov

Budovanie ľudských zdrojov je potrebná strategická priorita v rámci rozvoja cestovného ruchu s cieľom odborného vzdelávania pracovníkov v cestovnom ruchu a postupného vzdelávania obyvateľstva.

Tieto aktivity sú zamerané na úzku spoluprácu medzi podnikateľmi pre skvalitnenie služieb a prístupu k zákazníkom. Treba dopracovať odborné skúsenosti kvalitný prístup prívetivosť, vzhľadové vlastnosti a jazykový prístup. Rozvoj ľudských zdrojov sa organizuje celoživotným vzdelávaním, rekvalifikačnými kurzami a rôznymi kurzami zručnosti. Osobitnú pozornosť je potrebné venovať začínajúcim možnostiam podnikania v cestovnom ruchu a podpore školeniam a špecializovaným kurzom.

V rámci vzdelávania obyvateľstva vytvoriť informačný systém pre obyvateľov obcí programu vzdelávania a seminárov k aktivitám cestovného ruchu v ich okolí so zachovaním hodnôt trvalo udržateľného rozvoja a tematickej ochrany životného prostredia.

4) Marketing a propagácia

Marketing a propagácia vytvára všestrannú podporu rozvoja cestovného ruchu v regióne NP Slovenský raj.

Zameriava sa na zlepšenie organizácie a riadenia CR. V regióne je potrebné zabezpečiť aktívnu partnerskú spoluprácu obcí, podnikateľských subjektov, rôznych združení a občanov v oblasti cestovného ruchu. Mala by byť vytvorená koordinácia marketingových aktivít a spoločnej propagácie. Na základe marketingových aktivít by mali byť vytvorené základy podpory rozvoja turizmu. Marketingové aktivity treba viazať na spoločné produkty, kde by jednotlivé boli viazané na dodržiavanie dohodnutých spoločných postupov. Treba vytvoriť turistickú značku kvality služieb (destinácie) v ráttane loga a sloganu.

V rámci koordinovaného postupu propagácie je treba budovať jednoduchú www stránku, jednotný prezentačný image prospekt a spoločnú účasť a prezentáciu na výstavách cestovného ruchu doma a v zahraničí.

Pre spoločný postup pri tvorbe produktov a podpore podujatí je potrebné dopracovať kalendár kultúrnych, spoločenských a športových podujatí. Tieto pravidelne aktualizovať a realizovať širokú propagáciu medzi obyvateľstvom aj mimo regiónu NP Slovenský raj.

Podporovať budovanie jednotného informačného priestorového systému a vytváranie turistických informačných kancelárií a exteriérových kioskov. V rámci vypracovanej marketingovej štúdie je potrebné vytvoriť ucelený informačný systém, ktorý bude stále aktualizovaný a pre návštevníka a obyvateľa regiónu NP Slovenský raj dôveryhodný.

Strategická časť je vytvorená aktivitami a postupne napĺňaná projektmi v týchto oblastiach:

- realizovať aktivity zamerané na rozšírenie informovanosti a zlepšenie celkovej úrovne komunikácie v cieľovom území medzi podnikateľmi, vzdelávacími inštitúciami, samosprávou a tretím sektorom,
- venovať zvýšenú pozornosť, údržbe značeniu a obnove peších turistických trás,
- venovať zvýšenú pozornosť údržbe a značeniu cyklistických trás,
- cieľavedome dbať o zavedenie a údržbu jednotného priestorového turistického informačného navigačného systému – terénne informačné tabule, mapy, smerové a dopravné tabule k pamiatkam a atrakciám,
- dopracovať jednotný turistický informačný systém – prepojenie informačných centier,
- vybudovať jednotný rezervačný systém,
- zaviesť certifikačnú súťaž o najlepšie stravovacie zariadenie so zameraním na tradičné regionálne gastronomické produkty,
- zaviesť certifikačnú súťaž o najlepšie zariadenie podľa kategorizácie ubytovacích zariadení,
- realizovať semináre pre zamestnancov v CR zamerané na odborné profesijné vzdelávanie – tvorba ponúk – animácia, stravovanie, ubytovanie, poznanie okolia informačnými centrami,
- marketingová a investičná podpora tradičných regionálnych produktov - Gotická cesta, Železná cesta, Soľná cesta, Glacká cesta, Kopanecká cesta atď.,
- založenie jednotnej turistickej značky Slovenského raja, spôsoby používania,
- vytvoriť putovnú 3D expozíciu Slovenského raja pre región aj pre výstavy,
- koordinovanú propagáciu a tvorbu www stránok tematicky turisticky zameraných na Slovenský raj,
- koordinovanú tvorbu prezentačných materiálov o Slovenskom raji – brožúrky, skladačky, reprezentatívne publikácie a encyklopédie,
- podporovať plán rozvoja cestovného ruchu zameraný na jednotlivé cieľové skupiny návštevníkov,
- prieskumom obcí v riešenom území pravidelne aktualizovať návrh priorít a tvorbu ponúk rozvoja cestovného ruchu v NP Slovenský raj,
- výstavba, rekonštrukcia a modernizácia dopravnej, technickej a základnej infraštruktúry CR,
- výstavba, rozšírenie, modernizácia ubytovacích a stravovacích zariadení s infraštruktúrou doplnkových služieb,
- koordinovaným prístupom vytvárať a aktualizovať kalendár podujatí,
- vytvoriť marketingovú štúdiu rozvoja CR v regióne NP Slovenský raj,
- vybudovať lyžiarske strediská a športové centrá,
- vybudovať náučné chodníky s atraktívnymi trasami.

Projekty boli formou dotazníkovej tabuľky vyžiadané od jednotlivých obcí a na základe poskytnutých podkladov zhrnuté do zásobníka projektov. Zásobník projektov je otvorená záležitosť, ktorá sa bude postupne doplňovať, aktualizovať a monitorovať pre rozvoj regióne Národného parku Slovenský raj.

Projekty sú prístupné pre verejnú správu, podnikateľov, tretí sektor formou žiadosti o NFP zo štrukturálnych fondov EÚ, štátnych fondov, z podpory KSK a iných zdrojov.

5. NÁVRH MECHANIZMU IMPLEMENTÁCIE

Mechanizmus implementácie bude pozostávať z monitorovania jednotlivých aktivít a úloh podľa prijatých merateľných indikátorov a vytvoreného manažmentu implementácie.

Kontrola realizácie stratégie sa uskutoční na úrovni KSK

Zastupiteľstvo KSK	2 x ročne
Odbory regionálneho rozvoja a financií	2 x ročne
Referát cestovného ruchu	4 x ročne

Kontrola realizácie stratégie na miestnej úrovni

Samosprávne orgány	1 x ročne
Regionálne združenia, klastre	6 x ročne

Monitoring

Monitorovanie a hodnotenie vplyvov strategického dokumentu musí zabezpečovať nasledovné:

- Návrh a schválenie kritérií pre výber projektov a hodnotenie progresu a miery dosiahnutia cieľov projektov realizovaných v rámci strategického dokumentu tak, aby boli prioritne hodnotené dlhodobé, kumulatívne vplyvy projektov pri dodržaní princípu efektívnosti vrátane environmentálnych vplyvov.
- Pravidelné hodnotenie pokroku v dosahovaní konkrétnych cieľov.
- Monitoring vplyvov na životné prostredie v skladbe a delení na špecifické ciele, aktivity a výsledky.
- Spracovanie a zverejnenie monitorovacích správ.
- Monitorovanie na úrovni projektov na základe merateľných ukazovateľov.
- Pre zostavenie systému kritérií pre hodnotenie dopadov na životné prostredie zabezpečiť také systémy ukazovateľov udržateľného rozvoja pre hodnotenie vplyvov implementácie programu zo sústavy indikátorov vybraných vo vzťahu k cieľom stratégie. Pri návrhu monitoringu je potrebné brať do úvahy, že cestovný ruch je odvetvím výrazne prierezového charakteru a preto si vyžaduje cielený interdisciplinárny prístup.

Monitoring projektov bude realizovaný podľa schválených merateľných ukazovateľov ovplyvňujúcich :

- infraštruktúru
  - infraštruktúru v NP Slovenský raj a jeho ochrannom pásme, so všetkými merateľnými ukazovateľmi (dĺžky rekonštruovaných a novovytvorených úsekov ciest, počty osôb využívajúcich túto infraštruktúru atď.) - štátne cesty, miestne obecné cesty, chodníky, parkovacie plochy, čističky odpadových vôd, kanalizácie a pod..
  - manažment turistickej infraštruktúry a návštevnosti, turistická doprava a prístupnosť turistických cieľov
  - produkcia odpadov vplyvom turistických aktivít
  - intenzita turistickej dopravy na území národného parku
  - dopad cestovného ruchu na životné prostredie, vzájomné spolupôsobenie turistických aktivít a spoločenských i environmentálnych podmienok
  - príchody zahraničných návštevníkov podľa druhu použitej dopravy
  - kapacity ubytovacích zariadení – počet lôžok podľa kategorizácie
  - turistická intenzita – počet lôžok /obyvateľ

- CR a ekonomiku
  - počet zásahov do prírody a krajiny a počet zámerov posudzovaných z hľadiska vplyvu na životné prostredie súvisiacich s cestovným ruchom
  - koncepčné princípy a zásady rozvoja cestovného ruchu a súlad rozvoja cestovného ruchu s princípmi trvalo udržateľného rozvoja
  - vplyv turisticky značených chodníkov a značených cyklotrás na území národného parku na faunu a flóru
  - vytváranie rôznych prírodných a umelých atrakcií na podporu cestovného ruchu
  - všeobecné sociálno-ekonomické trendy v cestovnom ruchu a charakteristiky turistickej ponuky a dopytu
  - zvýšenie počtu ubytovacích kapacít a stravovacích kapacít
  - počet návštevníkov a zvýšenie počtu návštevníkov
  - výdavky domácností na cestovný ruch/ cestovanie
  - počet lokalít pre tzv. aktívne športy na území národného parku
  - počet zahraničných návštevníkov a štruktúra zahraničnej návštevnosti
  - zahraničný turistický ruch podľa úsekov štátnych hraníc
  - počet prenocovaní návštevníkov podľa krajín a veku návštevníkov
  - makroekonomický význam cestovného ruchu v regióne NP Slovenský raj – príjmy, výdavky a podiel cestovného ruchu na HDP a exporte
  - turistická hustota – počet lôžok / km²
- CR a možnosť zamestnanosti
  - význam cestovného ruchu - príjmy, výdavky a podiel cestovného ruchu na HDP
  - počet novovytvorených a udržateľných miest na celkovom počte nezamestnaných
- Ľudské zdroje
  - organizačné zabezpečenie, riadenie a manažmenty nových kurzov v turistickom ruchu NP Slovenský raj,
  - počet celoživotných vzdelávaní a počet osôb absolvujúcich a vyškolených v cestovnom ruchu a sprievodných službách
- marketing a propagácia
  - informačné a spoločenské nástroje, strategické a koncepčné dokumenty v procese rozvoja cestovného ruchu
  - počet informačných prostriedkov na spropagovanie NP Slovenský raj a spätná väzba na počet turistov a tržieb
  - počet priestorových informačných tabúl pre celkovú propagáciu a usmernenie návštevníkov
  - lokalizačné predpoklady cestovného ruchu v SR – chránené prírodné územia
  - lokalizačné predpoklady cestovného ruchu v SR- kultúrne a historické dedičstvo
  - motívy dovolenkového pobytu v domácom cestovnom ruchu
  - účasť obyvateľstva SR na domácom cestovnom ruchu
  - environmentálna certifikácia spoločností podnikajúcich v cestovnom ruchu a ekoznačky pre turistické ciele
  - organizačné zabezpečenie, riadenie a manažment turistického ruchu v regióne

6. ZÁVER

Región Národného parku Slovenský raj má bohatý turistický potenciál pre rozvoj cestovného ruchu. Trvalo udržateľné produkty, ako sú ekoturizmus, kultúrny turizmus, zdravotný turizmus a ďalšie, poskytujú ekonomické alternatívy zamestnanosti miestneho obyvateľstva k výrobnej činnosti a poľnohospodárskej činnosti. Vytvorené produktové ponuky vyvinú potrebu ubytovacích zariadení, ktoré sú trvalo udržateľné a konkurencieschopné. Treba k tomu však kvalifikované prieskumy, plánovanie, marketing a riadenie firiem, produktov a oblastí s aktívnou spoluprácou všetkých zainteresovaných verejných, súkromných organizácií regiónu a jednotlivých turistických destinácií. Budovanie ubytovacích a stravovacích zariadení s doplnkovými službami vytvára predpoklady pre zvýšenie počtu návštevníkov a ich udržanie v regióne.

Hoci sa turistický priemysel vyznačuje veľkou rôznorodosťou má jednu spoločnú črtu, ktorá spája všetkých podnikateľov v cestovnom ruchu a ktorá podmieňuje jeho existenciu a touto črtou je hľadanie finančného zisku z podnikania. Existujú samozrejme aj ďalšie doplnkové motívy pre podnikanie, obzvlášť keď hovoríme o ekoturistike, zdravotnej turistike a i., ale primárne turistické spoločnosti môžu existovať len vtedy, ak sú ziskové.

Podnikatelia v cestovnom ruchu sú súčasťou masívneho, ekonomicky silného a politicky vplyvného turistického priemyslu. Patria k nim majitelia hotelov, penziónov, chát, reštaurácií, športových stredísk, cestovné kancelárie a agentúry, dopravné firmy, výrobcovia suvenírov, vlastníci kultúrnych pamiatok, turistickí sprievodcovia, tvorcovia máp a knižných sprievodcov.

Zo stratégie vyplýva, že región vie ponúknuť množstvo príležitostí, či už prírodných alebo kultúrno-historických pre návštevníkov rôznej kategórie. V súčasnosti sa región stáva atraktívnym aj pre podnikateľov, ktorí v ňom vidia zároveň potenciál pre svoju podnikateľskú činnosť.

Cestovný ruch je však zaujímavý aj z iných dôvodov. Rôznym spôsobom priamo aj nepriamo vstupuje do rozvoja regiónov, ktoré disponujú turistickým potenciálom. Teda vstupuje aj do rozvoja vidieckych oblastí :

Po prvé - rozumie trendom v cestovnom ruchu. Rozumie tomu, ako sa zákazníci chovajú a čo zákazníci chcú.

Po druhé - môže ovplyvňovať cestovateľov tak, že ich povzbudzuje k ekologickejšiemu správaniu a tým k obmedzovaniu negatívnych vplyvov na prírodné prostredie.

Po tretie - hrá kľúčovú úlohu v podporovaní a propagácii regiónu. Robí to prostredníctvom publikácií, internetu a ostatných médií a vytváraním kontaktov medzi turistickými destináciami a zákazníkmi.

Náklady na realizáciu stratégie podporujú finančné zdroje štrukturálnych fondov, národné zdroje, regionálne a miestne zdroje, ktoré treba efektívne spojiť a projekty realizovať v spolupráci s ostatnými podnikateľmi, verejnou a štátnou správou.

Realizácia Stratégie prispeje k intenzívnejšiemu rozvoju cestovného ruchu v regióne Národného parku Slovenský raj, lepšiemu využitiu zariadení cestovného ruchu v medzisezóne a zvýšeniu príjmov regiónu z cestovného ruchu. Rozvoj cestovného ruchu by mal takto pomôcť k zlepšeniu sociálno – ekonomickej situácie miestnych obyvateľov a subjektom zainteresovaných na jeho rozvoji, pri zachovaní a zveľadení prírodného a kultúrneho dedičstva.

7. POUŽITÁ LITERATÚRA

- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja košického samosprávneho kraja, Košice, 2002;
- Konceptia rozvoja cestovného ruchu v Košickom samosprávnom kraji na roky 2005-2009, Košice, 2005;
- Nová stratégia rozvoja cestovného ruchu Slovenskej republiky do roku 2013, Bratislava, 2005;
- Regionalizácia cestovného ruchu SR, Bratislava, 2004;
- Propagačné materiály Košického samosprávneho kraja, Košice, 2003-2006;
- Propagačný materiál Gemer železné srdce strednej Európy, Rožňava, 2006;
- Biosferické rezervácie, Sevillská stratégia a rámcový štatút svetovej siete, Bratislava, 1997;
- Národná stratégia ochrany biodiverzity na Slovensku, Bratislava, 1997;
- Situačná analýza súčasného stavu v oblasti cestovného ruchu Košického samosprávneho kraja a Banskobystrického samosprávneho kraja, Košice, 2006;
- Marketingová štúdia Európska železná cesta spoznáva Gemer, RRA Rožňava, 2004;
- Štúdia uskutočniteľnosti priestorového informačného systému, Košice, 2006;
- Vyhláška MŽP č. 24/2003 Z.z., ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny;
- Cestovný ruch v oblasti NP Slovenský raj. Nové možnosti a riziká;
- Stratégia rozvoja vidieka subregiónu NP Slovenský raj;
- Enviromentálna regionalizácia SR;
- Program starostlivosti o návštevníkov Slovenského raja;
- Programy hospodárskeho a sociálneho rozvoja miest a obcí v okrese Spišská Nová Ves, Rožňava, Telgárt;
- Marketingová koncepcia rozvoja cestovného ruchu v mikroregióne Dobšiná;
- Ochrana biotopov v Národnom parku Slovenský raj;
- Stratégia rozvoja vidieka KSK
- Rozvojová stratégia turistického potenciálu stredného Spiša
- Pre-feasibility štúdia mikroregiónu Mlynky a okolie
- Štúdia možností využitia informačných technológií v CR v regióne stredný Spiš
- Pre-fasibility štúdia mikroregónu Hnilčík a okolie,
- Pre-fasibility štúdia mikroregónu Smižany – Spišské Tomášovce a okolie.

8. PRÍLOHY

- 1. Počet obyvateľov (str. 13)**
- 2. Štruktúra pôdneho fondu (str. 20)**
- 3. Krajinárske prvky (str. 35)**
- 4. Kultúrno-historický potenciál územia (str. 40)**
- 5. Vodopády NP Slovenský raj (str. 39)**
- 6. Turistické chodníky, cyklotrasy v NPSR (str. 48)**
- 7. Doplnkové služby (str. 73)**
- 8. Mapa Natura 2000 – SKUEV0112 – Slovenský raj (str. 32)**
- 9. Kalendár kultúrnych, spoločenských a športových podujatí regiónu NP Slovenský raj (str. 73)**
- 10. Pravidlá Návštevného poriadku územia NP Slovenský raj (str. 48)**

9. ZOZNAM SKRATIEK

EÚ	Európska únia
RRA	Regionálna rozvojová agentúra
SRRA	Spišská regionálna rozvojová agentúra
NP SR	Národný park Slovenský raj
CR	Cestovný ruch
KSK	Košický samosprávny kraj
ŠÚ	Štatistický úrad
SODB	Sčítanie obyvateľstva, domov a bytov
MŽP	Ministerstvo životného prostredia
MH	Ministerstvo hospodárstva
MK	Ministerstvo kultúry
CHKO	Chránená krajinná oblasť
SNV	Spišská Nová Ves
HZS	Horská záchranná služba
TZCH	Turistický značený chodník
NCH	Náučný chodník
TZT	Turistická značená trasa
OP	Ochranné pásmo
CT	Cyklotrasa
TIK	Turistická informačná kancelária
TIC	Turistické informačné centrum
AICES	Asociácia informačných centier Slovenska
EŽC	Európska železná cesta
BIC	Poradenské biznis inovačné centrá
TUR	Trvalo udržateľný rozvoj
GIS	Geografický informačný systém
NKP	Národná kultúrna pamiatka
IKT	Informačné a komunikačné technológie
ČOV	Čistička odpadových vôd
ŽP	Životné prostredie
ROP	Regionálny operačný program
NPRV	Národný program rozvoja vidieka
OP	Operačný program
ŠR	Štátny rozpočet
NUTS II, III	Nomenklatúra územných štatistických jednotiek
PHaSR	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce, kraja
HDP	Hrubý domáci produkt